ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

28. 1. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 20 ДИН

БРОЈ 1622

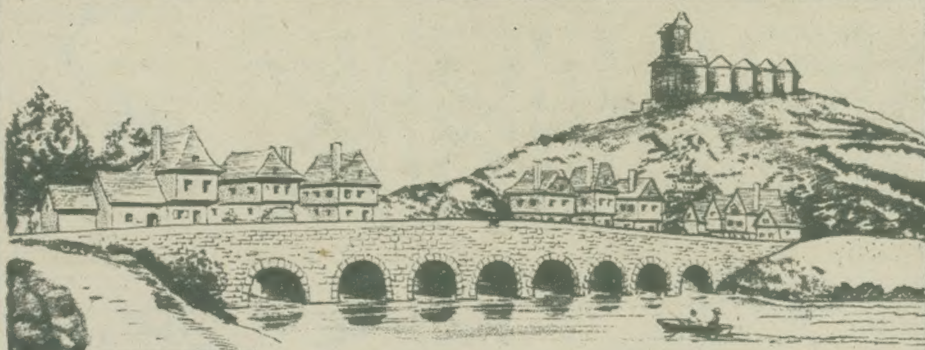

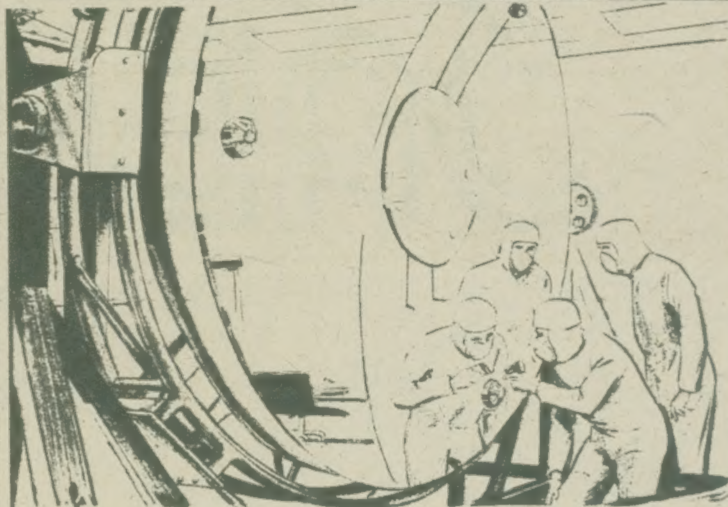
У ИДУЋЕМ БРОЈУ:

РЕЗУЛТАТИ НАГРАДНЕ ИГРЕ „222"

Ripley

Веровали или не!

МОСТ У ШАТОЛЕНУ

У ФРАНЦУСКОЈ, ПОДИГНУТ ЈЕ 1600. ОД НОВЦА ДОБИЈЕНОГ ОД ОСАМ СТАНОВНИКА ОВОГ ГРАДИКА КОЈИ СУ УНАПРЕД ЗАКУПИЛИ МЕСТА ЗА ЗИДАЊЕ КУЋА НА ЊЕМУ.

ДЕЦА У ТОКИЈУ

МОГУ САМА ДА ХВАТАЈУ РАЗНЕ БУБИЦЕ И ТО У РОБНОЈ КУЋИ, КОЈЕ ЧУВАЈУ КАО КУЋНЕ ЉУБИМЦЕ. ЈЕДНА БУБА КОШТА ОКО 60 ДИНАРА.

ОГЛЕДАЛО ОД 2,5 МЕТАРА

КОНСТРУИСАНО ЈЕ ЗА СВЕМИРСКИ ТЕЛЕСКОП КОЈИ ЋЕ БИТИ У УПОТРЕБИ ОД 1985. ГОДИНЕ. ПОМОЋУ ЊЕГА ЋЕ АСТРОНОМИ МОЋИ ДА ПОСМАТРАЈУ ЗВЕЗДЕ И ПЛАНЕТЕ УДАЉЕНЕ И 14 МИЛИЈАРДИ СВЕТЛОСНИХ ГОДИНА ОД ЗЕМЉЕ. КОРИСТЕЋИ НАЈСАВРЕМЕНИЈА ДЛЕТА ПОД КОНТРОЛОМ КОМПЈУТЕРА, ТЕХНИЧАРИ СУ ТАКО УГЛАЧАЛИ ОГЛЕДАЛО ДА НА ЊЕГОВОЈ ПОВРШИНИ НЕМА ОДСТУПАЊА ВЕЋИХ ОД ЈЕДНОГ МИЛИОНИТОГ ДЕЛА ИНЧА (1 ИНЧ = 2,54 ЦМ).

ЕЛИЗАБЕТ БИТИ

ИЗ ТОРНХИЛА (САД) ИМА 90 ГОДИНА. ЊЕНО ПРВО ДЕТЕ, ТЕД БИТИ, РОЂЕНО ЈЕ 12. ДЕЦЕМБРА 1914, ПРВО УНУЧЕ РОЂЕНО ЈЕ 12. ДЕЦЕМБРА 1938, А ПРВО ПРАУНУЧЕ 12. ДЕЦЕМБРА 1960.

ФЛАШИЦА ЗА БЕБЕ

КОЈА ЈЕ ПРОИЗВЕДЕНА 1940. ИМАЛА ЈЕ УГРАЂЕН ТЕРМОМЕТАР.

корен чемпреса

У ОБЛИКУ КОЊСКЕ ГЛАВЕ ИЗВАДИО ЈЕ У СВОЈОЈ БАШТИ ЕДВАРД ИМШЕ ИЗ ФОРТ МАЈЕРСА (ФЛОРИДА).

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● новорођенчад у просеку плачу 113 минута дневно и најбучнија су од десет увече до два ујутру, а најмирнија око десет часова пре подне кад су сита и испавана.

●●● Швајцарци су први пут видели скије тек пре једног века, и то захваљујући неком туристи који их је поклонио монасима реда св. Бернарда. Први скијашки клуб у овој земљи основан је тек деценију касније.

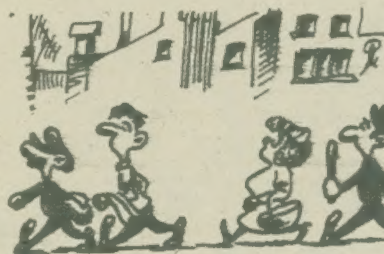
●●● фосил пужа за који се верује да је стар седамдесет милиона година и да је највећи на свету пронађен је близу Мунстера у СР Немачкој. Кућица му је широка готово два метра.

●●● неандерталац можда још живи у забитим пределима Монголије и централне Азије. Истраживач Мајра Шакли изјавила је да су мајмунолике људе видели пастири, а научници су открили трагове стопала који не личе на отиске савременог човека. Пронађене су такође и камене секире новијег датума. Научници се сада питају да ли је неадерталац заиста ишчезао пре 35000 година, за време леденог доба.

●●● ново чудо од лепка омогућиће лекарима да успешно лепе ткиво и делове костију исто као да лепе поломљену вазу. Лепак се зове „тисукол" и није нимало јефтин. Милилитар кошта 3500 динара, што значи да би литар коштао 3500000.

●●● према најновијим статистикама полицајци ходају мање од сваке домаћице. Они у просеку препешаче око седам километара дневно, а домаћица чак десет. Ипак, поштар највише времена проведе на ногама — дневно пређе готово двадесет километара, што је само мало више од келнера који те километре превали служећи између столова.

●●● једно истраживање у Француској показало је да се на микрофону слушалице у телефонским говорницама нађе и по три хиљаде бацила укључујући и микробе који изазивају разне болести. Зато је одлучено да се слушалице свакодневно дезинфикују.

●●● становници древног Сибариса, града у јужној Италији на обали Тарантског залива, законом су забранили држање петлова. Житељи по раскоши надалеко чувеног града толико су волели да спавају да никада нису устајали пре поднева. Пошто су њихови петлови, као и сви на овом свету, у рану зору кукурикали и пошто никако нису могли да их ућуткају, лењивци су их законом прогнали из града.

●●● на Карипским острвима живе огромне бубашвабе. Ове бубе нису само необично велике већ и страшно бучне: њихово шуштање чује се на 15 метара даљине.

НАПРАВИО САМ КОМПЈУТЕР!

— Ова РМ-1 у много чему је бољи од стандардног Синклерове компаније — каже Иван Зиндовић за свој компјутер првенац. — Има већу слободу куцања, већи број рам-меморије за складиштење података, брже је прима и уписује са касетофона. Наравно, има и недостатке.

„ИДИОТ“ ЈЕ ОБИЧНА КУКАВИЦА

ИВАН ЗИНДОВИЋ ИЗ НОВОГ БЕОГРАДА ЈЕ ПО СОПСТВЕНОМ НАЦРТУ И ПОТПУНО САМОСТАЛНО ИЗРАДИО УРЕЂАЈ КОЈИ СЕ СЛУЖИ НАЈСЛОЖЕНИЈИМ МАШИНСКИМ ЈЕЗИКОМ. ТО И НЕ БИ БИЛО ТОЛИКО ЧУДНО ДА ПРОНАЛАЗАЧ НЕМА 15 ГОДИНА.

Екран обичног телевизора засветлео је и на њему су се појавила латинична слова „Монитор спреман“. Иван је хитрим покретом превукао прстима преко издвојене тастатуре и на екрану је исписано питање: „Да ли хоћеш за све групе? Или само за једну?“ Поново су дечакови прсти заиграли и на монитору су брзином од пола секунде почели да се исписују датуми и интервали у којима„ рецимо, V група неће имати струје. За само шездесет секунди становници Београда из V групе били су обавештени када ће, ако искључења буду онаква каква су била, за следећа четири месеца остати без струје.

Не, није реч о компјутеру какав вероватно има Електродистрибуција, уосталом тамо не раде петнаестогодишњаци. Ово је прича о малом кућном компјутеру који је по свом нацрту и потпуно самостално направио Иван Зиндовић, ученик I разреда заједничких основа. И ово је само једна од његових могућности.

Врло користан отпад

— Пре четири-пет година озбиљније сам се заинтересовао за електронику — прича овај дечак кога већ многи називају „југословенски Синклер“. — И пут ме је прво одвео у клуб основне школе „Радоје Домановић“ у Новом Београду, а касније, и данас, у Радио-клуб „Никола Тесла“, који искуством, а и опремом, може да помогне.

Прво су, забаве ради, настале зујалице, трептачи, исправљачи, па лајтшоу који је поклонио другу за рођендан. Затим је конструисао много сложенији фреквенцметар, уређај за мерење фреквенције у градској мрежи, па фреквентни генератор, електронски термометар...

Пре пет-шест месеци Иван Зиндовић се толико заинтересовао за компјутере да у граду готово није било стручне књиге о компјутерима коју није прочитао. Свет електронике више није био тако тајанствен, микропроцесори, основни делови компјутера, нису му изгледали тако сложени. И Иван се одлучио на нешто за шта ни много старији немају довољно храбрости — да сам направи компјутер.

— Да одмах разјасним, компјутер је заиста једноставан уређај, али само онда ако се добро познаје теорија — каже Иван. — И, што је, чини ми се, важно — може да се направи за мале паре. Мене је овај мој коштао нешто преко 3 000 динара. Тастатуру сам направио од једног старог телепринтера с отпада, није идеална, али служи. Многе делове сам позајмио од другова док сам чипове, нормално, морао да купим: нешто код нас, нешто преко границе...

Иванов компјутер, као и сви компјутери, састоји се од два дела: такозваног хардвера који чине механички и електронски делови и софтвера, програма који му даје одлике. Први део је потпуно сам направио, док је други, највећим делом, преузео од једног америчког компјутера на коме је пуне две године радила екипа од 1 500 људи. Било би мало превише, каже, да и то сам смисли и направи. Уосталом, тако настаје већина компјутера у свету, стручњаци користе већ постојеће искуство и праве нове ствари.

Мали кућни компјутер Ивана Зиндовића споља и не изгледа тако сложен. Међутим, кад човек мало завири у тастатуру утисак је сасвим другачији: прецизно израђене плочице и фино лемљени крајеви интегралних кола неодољиво подсећају на филигрански рад. Поред њега је сасвим обичан касетофон који има необично важну улогу у раду компјутера: наиме, касете које он врти служе као додатна меморија трајне вредности. Ако хоћеш да чуваш неки програм, слободно га повери касетама. У свету је то већ постала права индустрија, касете са програмима су врло скупе.

А како Иван долази до тих програма? На изглед, сасвим једноставно: прво замисли програм, затим на хартији направи дијаграм а онда га помоћу тастатуре шаље компјутеру. Да би се програм трајно упамтио, снима се на најобичнију касету у виду импулса, слично Морзеовој азбуци.

— Мој компјутер ради програм који му сам саставим — објашњава нам Иван. — За сада ми је најчешће партнер за игре које сам састављам. То није његова основна функција, али је, свакако, најлепша. Бар за мене. У последње време ради комплетне кућне финансије: ти му сам даш потребне податке, па тата и мама не морају да разбијају главу исписујући на хартији стање кућног буџета. Они могу да погреше, мој компјутер тешко. За сваки случај, да би стање тог кућног буџета увек имали при руци, ја само додам принтер и компјутер на траци откуца оно што тражим...

Компјутер Ивана Зиндовића засад има готово 300 програма. Он, поред осталог, може да служи као сервисни уређај за друге компјутере, као алармни уређај, за аутоматско кодирање Морзеових знака, као телефонска секретарица, уме чак и да кува... Наравно, за ову последњу делатност потребни су посебни механички додаци који се монтирају на прикључке тастатуре.

Иван је свог компјутерског првенца оспособио и да му буде партнер у шаху. Истина, играју без часовника јер би компјутер стално губио партију због упадања у цајтнот, зна и по двадесетак минута да размишља о следећем потезу. Због тога се Иван често наљути на њега, изгрди га и припрети да ће га потпуно напустити због новог који ће, каже он, поред многих побољшања и боље играти шах, односно брже „вући“ потезе.

Извини, имам трему

Иван је свом компјутеру наденуо врло неромантично име — зове га Идиот. Невољно прича о томе, каже да га је два пута, баш кад не треба, обрукао. Као да је та гвожђурија наједном добила трему. Први пут у октобру прошле године када је био на традиционалној смотри Радничког стваралаштва Југославије у Ријеци: кад је жири дошао да провери његове могућности, једноставно је полудео — почео је свашта да исписује по екрану, да пишти, па чак и да звони. На срећу, брзо се умирио и Иван је добио прву награду за најбољи омладински рад. Други пут је компјутер добио трему 6. децембра, два-три минута пре емитовања Београдске хронике чији је био гост. Поново је запиштао и екран ишарао неким знацима који су само њему били јасни. И овде је после почетне нервозе врло брзо дошао себи и заслужио аплауз. Узроке оваквог понашања Иван покушава да открије помоћу осцилоскопа, апарата за посматрање напона, мада признаје да је он сам имао трему и компјутеру поставио погрешне задатке. Иначе РМ-1 (рачунска машина) уме на три начина да пријави грешку, на монитору једноставно испише: „шта?“, „како?“ и „немогуће“.

— Ако хоћу овај свој компјутер да упоредим са стандардним Синклерове компаније, морам да кажем да је овај мој у много чему бољи. Има, рецимо, већу слободу куцања, већу количину рам-меморије за складиштење података и брже је прима и уписује са касетофона. Овај има и слова ж, ш, ч и ћ — насмејао се Иван. — Међутим, Синклеров је кудикамо бољи у рачунским операцијама. Заједничко им је што користе исти микропроцес који је најбољи на свету. Ово је тек почетак, јер ја већ радим на новом, много бољем компјутеру, а у плану је и један који ће, како се то популарно каже, бити за широке народне масе: биће јефтин, поуздан и мали, дугачак 20 цм, а шест дебео. Његова цена, по неким садашњим прорачунима, неће прелазити 10 хиљада динара...

Петар Милатовић

КАКО ПРЕВАРИТИ ОКО

После две деценије паузе тродимензионални филм опет покушава да освоји не само велики већ и мали екран. Британска телевизијска мрежа ITV приказала је маја прошле године десетоминутни црно-бели филм у три димензије, а 29. новембра, у оквиру научног програма „Стварни свет", емитовала је и први тродимензионални колор филм прављен специјално за телевизију. Претплатници су, преко ТВ часописа, добили наочаре без којих је немогуће доживети ефекат дубине и простора.

Викторијански стереоскоп који је крајем 19. века играо улогу данашњег телевизора.

Филм у три димензије није, како се углавном верује, измишљен педесетих година. Истина је да је тада доживео велику али краткотрајну популарност и успео, што је и био циљ, да напуни опустеле биоскопске дворане. Велики ривал у виду телевизијског екрана био је, накратко, поражен. 3Д, како скраћено „тепају" тродимензионалном филму, ипак није чедо половине 20. века — он је стар колико и сам филм чији су пионири од самог почетка покушавали да својим треперавим сликама дају дубину.

Још 1900. године Виљем Фриз-Грин патентирао је систем заснован на принципу два паралелна филма а слике су се посматрале кроз направу налик на викторијански стереоскоп. Чувена браћа Лимијер, творци прве филмске камере и прве филмске представе на свету, приказали су кратке тродимензионалне филмове на изложби у Паризу 1903. године, такође по двојном паралелном систему. Било је и раних покушаја на бази сочива при чему је слика пројецирана на површину од специјалног материјала да би се добио ефекат три димензије.

Зажмури за хепиенд!

Двадесетих година краткотрајну популарност уживалт је такозвана **анаглифска** метода (од грчког: анаглипта — полурељефни уметнички радови). Слика је снимана на филм помоћу црвених и зелених филтера и потом посматрана кроз одговарајућа стакла. Чувени Били Бицер, киноапаратер још чувенијег режисера Грифита, пристао је да учествује у једном таквом систему, **пластиграмсу**, који се, после успешне премијере у Њујорку, одржао још три године. Доба немог филма имало је и систем **пластикон** који не само да је сликама давао дубину већ је у одређеним тренуцима омогућавао и двојне слике тако да је сваки гледалац могао да се определи за, на пример, срећан завршетак, а не онај предвиђен причом ако би затворио лево или десно око.

Тридесетих година „Метро Голдвин Мејер" вратио је на сцену анаглифе и то под именом **аудископика** 1936, **новог аудиоскопика** 1938. и **метроскопика.** Филмови прављени овим техникама били су кратки, срачунати да запање гледаоце, па се сходно томе и „заплет" састојао у кидисању аутомобила и локомотива и бацању разних предмета на публику која се, савладана тродимензионалним ефектом, бранила од непостојеће опасности рукама, сагињањем главе или сакривањем иза наслона седишта.

Светски вашар у Њујорку 1939. године учинио је много за популарност 3 D дарујући публици **техниколор** филмове гледане кроз поларoидне наочаре. Двоструки филм ове технике сниман је камерама које разлажу зраке, а приказиван помоћу два синхронизована пројектора.

У међувремену у Совјетском Савезу радило се на систему тродимензионалног филма који би се гледао без наочара. **Принцип Иванова** омогућио је пројекцију филма од 70 милиметара који је имао две паралелне слике на екрану начињеном од бакарних жица чија је неравна површина стварала утисак дубине. Филм „Робинзон Крусо" дупке је пунио биоскопске дворане у Москви где је приказиван.

Будућност: холографија и ласерски зраци

Највећу атракцију Британског фестивала 1951. представљала је „Телекинема", дворана специјално направљена за тродимензионалне филмове. У очекивању да представа почне гледаоци у сали могли су на огромним екранима да прате гужву у фоајеу, а затим да се, с поларoидним наочарима на очима, предају уживању у кратким филмовима и ужасима који су им претили с платна. У „Вожњи низ Темзу" вода само што се није изливала с екрана, а играјући облици из цртаних филмова Нормана Макларена скакали су им преко глава, или им се бар тако чинило. После Фестивала „Телекинема" је претворена у прву британску кинотеку.

Амерички продуцент Арч Облер изазвао је краткотрајну али невиђену манију за тродимензионалним филмовима када је 1952. приказао „Ђаво Бвана" снимљен поларoидним процесом названим **нечерал вижн** у коме су сочива камере била раздвојена за приближно растојање човекових очију. Сам филм, обична будалаштина, био би сместа заборављен да није снимљен за тродимензионално гледање. Примамљиви наслов следећег филма „Лав у вашем крилу" потукао је све рекорде у продаји улазница. Овај успех учинио је да се све велике продуцентске куће главачки баце у производњу три димензије.

Чудо није трајало дуго — публика никако није волела наочаре, а кинооператоре је хватала паника од кидања филма, огреботина и премотавања јер су располагали са само два пројектора. Коначну победу однело је широко платно.

Ово никако не значи да је 3D умро. У протеклој деценији открило га је порно тржиште, а недавно и филмови насиља, страве и ужаса. Будућност тродимензионалног филма у озбиљној кинематографији зависи од решавања основних проблема, а већ више година велике наде полажу се у систем на бази холографије и ласерских зрака.

Један од најбољих тродимензионалних филмова „Кућа од воска" из педесетих година режирао је једнооки Андре де Тот. Много година касније новинар Џорџ Пери срео га је у Либијској пустињи — Де Тот је подсећао на хусарског пуковника с у-

Ниједна фотографија, ма како прецизно снимљена, не може да превари наше око — гледајући је увек ћемо бити свесни да пред собом имамо равну слику без дубине. Парови фотографија пред вама снимљени су нарочитом техником и, да бисте их видели у три димензије, морате имати правоугаоно огледало високо око 20 центиметара. Поставите га на белину између истог пара фотографија страном на којој је стакло према десној слици, полеђином према левој. Десно око — како је приказано на малом цртежу — усмерите према одразу десне слике у огледалу и истовремено левим оком гледајте леву слику. Поступак захтева извесно вежбање. Кад успете да истренирате очи, две слике ће се после неколико тренутака слити у једну — тродимензионалну.

падљивима црним превезом преко очне дупље без ока.

— Како сте направили онај филм? — питао је новинар.

— Лако — одговорио је Де Тот. — Без обзира да ли се ради о тродимензионалном или обичном филму, док снимате једно око увек је затворено, зар не?

Лево и десно око не виде исто

Ми имамо срећу да видимо свет у три димензије захваљујући томе што имамо два ока која не реагују баш истоветно: десно и лево око исти призор региструју благо другачије, а мозак та два „снимка“ комбинује у једну тродимензионалну слику. Човекова способност да види у три димензије постепено се развијала да би омогућила процену просторног растојања, а сналажење у простору било је од пресудног значаја за, на пример, наше пра-пра-пра претке који нису могли да преживе без лова. У стању смо да разазнамо инсекта скривеног уз дебло дрвета из простог разлога што нам је инсект ближи. Да немамо „стерео очи“, и инсект и дрво чинили би једну равну површину, попут фотографије.

Ако оближње предмете погледате прво једним, па другим оком, приметићете разлику. Стереоскопске слике морају те различите „погледе“ да репродукују веома прецизно. Парови слика на нашим страницама снимљени су специјалном стерео камером са два сочива смештена на међусобном растојању од 65 милиметара колико отприлике износи размак између центара човекових очију. Фото-апарат снима обе слике истовремено показујући тако и оно што би

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

ХОЋУ ДА ЖИВИМ!

Почело је као узбудљива авантура у дивљим пределима Аљасне, али кад се млади пар суочио са глађу и зимом, постала је то грчевита борба за опстанак.

Деветог дана њиховог напорног путовања кроз дивље и ненастањене пределе полуострва Кенај на Аљасци, Денис Харис је издала снага и она је очајна понављала у себи: „Зашто мене? Зашто Роџера? Зашто баш нас да снађе овако нешто?“ Нису имали хране, одећа им је била потпуно мокра, а прсти на ногама поцрнели од промрзлина.

Денис и Роџер Луис преселили су се на Аљаску у пролеће 1979. у потрази за слободом и мирним животом у природи. Предивни предели Аљаске били су прави изазов за ово двоје младих. Настанили су се у малој кући у Сјуорду на северној обали Аљаског залива. Газда који им је изнајмио кућу узео је под закуп један напуштен рудник злата удаљен осамдесетак километара од Сјуорда. Тврдио је да тамо сигурно има још злата и питао Денис и Роџера да ли желе да истраже рудник. Ако открију злато, свако од њих би добио пет одсто од чисте добити. Њих двоје су поскочили од радости кад су чули понуду.

Последњег дана октобра 1979. напустили су Сјуорд моторним шлепом на који су натоварили камп-кућицу, будложер, алат и намирнице. Друштво им је правио један пас луталица кога су Денис и Роџер пронашли негде уз пут. Била је женка и дали су јој име Њука. С њима је кренуо и стручњак за експлозиве Пит који је требало да минира стене око рудника злата. Газда им је на поласку рекао да ће сигурно доћи кроз месец дана да им донесе још намирница и покупи узорке руде злата.

Чим су се искрцали, Денис и Роџер су кренули у истраживање краја и набасали на једну брвнару на обали залива и одлучили да се ту сместе, а камп-кућицу оставе Питу крај рудника. Делили их је око пет километара и Роџер је ту раздаљину сваки дан преваљивао кајаком, док је Денис остајала у брвнари, кувала и прала.

Прошло је месец дана. Зима је почела да се приближава, а авион са обећаном храном никако да долети. Залив се заледио а њих двоје нису видели никакву стазу која би ишла преко кршевитог предела. Сем неколико пешчаних плажа, обала је била стрма јер се планина готово под правим углом спуштала у воду.

Двадесетог децембра били су при крају с храном. Како да преживе зиму ако им не стигне помоћ, било је питање на које нису имали одговора. На југу је залив био отворен и Роџер је одлучио да кајаком пође ка Портлоку, кампу дрвосеча удаљеном око сто километара, у нади да ће уз пут наићи на неки рибарски брод. Желео је да пође сам, али Денис се уплашила да остане и толико је плакала да је Роџер морао да је поведе.

Оставили су писамце за Пита у случају да се појави у њиховој брвнари и укрцали се у кајак с оно мало намирница које су им остале и Њуком. Чим су кренули, Денис је обузела паника — високи таласи носили су кајак и изгледало је да ће га сваког тренутка преврнути. Пре него што је пао мрак, извукли су кајак на обалу, подигли шатор и подгрејали супу на малом примусу.

Крајем петог дана, пошто су превалили око педесет километара, почела је да дува олуја и диже таласе високе три метра. Пристали су уз обалу у Гор Поинту, голом планинском огранку који се стрмо спуштао у залив, и подигли шатор на стени која је била удаљена од мора око тридесет метара. Снажан ветар и киша ударали су у шатор али то није било најгоре: у првом тренутку нису знали да им се огромни таласи све више приближавају.

Сутрадан поподне таласи су били удаљени од њих само три метра. Испузали су из шатора и померили га неколико метара, али таласи су им се и даље претећи приближавали. Морали су да се пењу све више док најзад нису стигли до једног удубљења у литици које је личило на пећину. Шатор и залихе су им остали на стени испод њих. Међутим, киша је лила кроз једну пукотину па је Роџер одлучио да се врати у шатор по поливинил да би затворио рупу.

— Не иди! — преклињала га је Денис.

Не обазирући се на њену молбу Роџер се спустио и успео да извуче поливинил из шатора. У том тренутку огроман талас га је запљуснуо и он се нашао у води изгубивши дах. На срећу, талас се брзо повукао.

— Морамо да се попнемо још више! — викао је Роџер.

И даље држећи поливинил, гурнуо је Денис према отвору у стени и кренуо за њом. Њука их је пратила у стопу. Чим су се нашли изван опасности, Роџер и Денис су се од главе до пете умотали у најлон...

У зору је невреме престало, али већину њихове опреме неповратно су однели таласи. Денис и Роџер су између два весла везали уже и окачили мокру одећу да се суши. Читав дан су провели у шатору припијени једно уз друго да би се колико-толико загрејали.

Следећег дана однекуд се појавио вук и почео да се шуња око шатора. Роџер је зграбио пушку и опалио. Погодио је животињу, али је она још давала знаке живота. Није смео још једном да пуца јер је морао да штеди муницију. Узалуд је пола часа чекао да животиња издахне, а онда по други пут опалио. Али, као да се све уротило против њега и Дениса. Овог пута није чак ни окрзнуо вука. Пришао му је и ударио га секиром по глави. Онесвешћену животињу је одвукао до обале, заронио јој главу и чекао да издахне. Одрао јој је кожу и комаде меса испржио. Део бута добила је и Њука. Пошто су се најели, Денис је преостало месо спаковао у пластичну кутију.

Роџер је јутро дочекао размишљајући шта даље да раде. Нису видели ниједан брод, нити чули да прелеће неки авион. Њихов кајак је био толико оштећен да поправка није долазила у обзир. Једини излаз био је да се пењу даље уз стрму планину и онда наставе путовање ка северу, где су била и прва насеља.

Сабрали су најнеопходније ствари и почели да се пењу. Међутим, тридесет метара изнад обале Денис се оклизнула и испустила све што је носила. У мору су заувек нестали шатор, мали примус и храна. Сада им је остало само једно вунено ћебе, душек од сун-

---

видело десно, и оно што би видело лево око.

Фотографски апарат не може да направи добре стерео слике ако су предмети које снима удаљени од њега више од сто метара. Исто се дешава и са нашим очима кад посматрамо пејзаж. Да би се добио добар стерео ефекат, сочива при снимању удаљених предмета морају да се налазе на већем међусобном растојању.

Да би снимљене стерео слике посматрало, свако око мора да гледа снимак направљен одговарајућим сочивом. Само тако мозак ће оба призора стопити у један — тродимензионалан. На сликама које вам приказујемо огледало раздваја леви видик од десног. Али, постоје и другачије технике.

Помоћу две намере с филтерима у боји

Такозвана стереоскопија, стара колико и сама фотографија, била је веома популарна крајем прошлог и почетком овог века када је Енглеском владала краљица Викторија, најмоћнији владар свог доба. У то викторијанско доба породица се, као ми данас око телевизора, окупљала око стереоскопа. Потражња за стерео сликама била је огромна и само Лондонска стереоскопска компанија имала их је у свом каталогу преко сто хиљада. Друге фирме снабдевале су незасито тржиште „пикантним“ сликама намењеним само одраслима, а велики стереоскопи,

често део намештаја као данашњи телевизор, били су закатанчени као непожељни за очи деце и послуге.

Викторијански стереоскопи добро су обављали посао за који су били намењени, односно верно су дочаравали тродимензионалне фотографије које су гледаоци морали да посматрају један по један. Оваква направа, наравно, за филм није уопште долазила у обзир. Филм је, да би и једном и другом оку дао одговарајућу слику, захтевао

ђера, пушка са три метка, мала тестера, компас и још неколико ситница.

Тог поподнева стигли су на гребен Гор Пека који су морали да заобиђу. Испод њих се налазио понор. Роџер се изненада оклизнуо и пао на леђа. „Готов сам!" — помислио је. Тле је било тако клизаво да јеназадрживо јурио ка амбису. Помисао да Денис може да остане сама натерала га је да се не преда. Успео је некако да зарије прсте у лед и заустави се на само неколико метара од понора. Болела га је свака кошчица и једва се вратио до Денис. Жена је стајала као укопана и од страха није могла ни реч да прозбори.

У сумрак су испод једног дрвета направили рупу у снегу, прекрили је грањем које је Роџер исекао тестерицом и преко ставили душек од сунђера. Покрили су се ћебетом на које су набацали грање. О спавању није било ни говора. Бол промрзлих прстију на ногама био је ужасан, хладноћа неподношљива јер им је одећа била влажна.

Нови дан су дочекали будни и очајни. Њихова слеђена одећа почела је да пуцкета чим су покушали да се усправе и уклоне грање, а ноге су им толико отекле да су уз болно јечање једва успели да их обују. Спаковали су ствари у ранце, пребацили их на раме и кренули даље.

Десетог дана пут им је пресекао залеђен водопад висок око педесет метара. Морали су да га савладају. Роџер је ловачким ножем правио у леду рупе за руке и ноге, а Денис га је пратила у стопу. Шест метара пре врха Роџер је угледао неко трње како вири из леда и лакнуло му је. Сада је био сигуран да ће се извући, али баш кад се ухватио за слеђени гом, проломио се Денисин врисак, изгубила је равнотежу и склизнула натраг. Остала је да лежи и кроз плач дозива Роџера:

— Спусти се и помози ми! Ја сам не могу да се попнем.

Роџер није знао како би могао да јој помогне. Пењање уз окомит и залеђен водопад био је могућ, али не и спуштање.

— Не силазим доле! Мораш сама да се попнеш!

— Не могу! — јечала је Денис. — Баци ми ћебе, ја остајем овде.

— Ако то учиниш, умрећеш! Покушај опет. Молим те!

Док јој је то говорио, Роџеру се чинило да ће му срце препући. Проклињао је себе што ју је наговорио на тај опасан пут и живот у дивљини.

Још пола часа су наставили да се убеђују док Денис није опет почела да се пење. Прсти на рукама су јој убрзо били крвави, али је ипак успела да дође до врха где је чекала Роџерова рука. Његово лице било је искривљено у гримасу која је требало да значи осмех, али био је то осмех маратонца који улази у циљ посрћући од напора.

Дани су пролазили а спаса ниоткуд. По глави им се само мотала реч — смрт! У таквом стању Роџер је упитао Денис:

— Шта би учинила кад би ме једног јутра угледала мртвог?

— Села бих крај тебе и чекала да и ја умрем.

Петнаестог дана Денис се одједном променила — одлучила је да се бори против смрти. Роџер је, међутим, изгубио сваку наду да ће се извући.

— Можда више не би ни требало да покушавамо да се спасемо овог пакла. Останимо овде и чекајмо најгоре!

— Не пада ми напамет! Ако ме ноге потпуно издају, пузаћу. Немам намеру да се предам. Хоћу да живим. Па мени је тек двадесет година!

— Пузаћу и ја ако треба! — Роџер је био одушевљен Денисином изненадном снагом и вољом за животом.

Једног јутра, док су се као два робота вукли кроз снегом покривену Аљаску, Денис је саопштила Роџеру:

— Пошто смо одлучили да се не предајемо, морамо нешто да једемо. Сутра ћемо убити Њуку! — док је то говорила, сузе су јој замаглиле очи.

Свануо је девети јануар, деветнаести дан откако су напустили брвнару. Роџер је привукао Њуку и нежно је помиловао. Проклињао је што њу морају да жртвују да би преживели. Кад је зарио нож у Њуку, она га је запрепашћено погледала и издахнула.

Око два по подне стигли су до литице која се спуштала у велики морски рукавац. Изне-

Четири дана пре тога газда из Сјуорда глуву тишину и изнад њихових глава указао се хеликоптер. Роџер и Денис су почели махнито да машу и вичу, али хеликоптер је наставио да лети и ускоро сасвим нестао с видика.

Денис и Роџер су зурили у небо не верујући, срећа им је била надомак руку и тако се горко поиграла с њима. Роџер је био уверен да то њих траже и брзо је узео да ломи гране и ређа их у облику слова С.О.С.

Четири дана пре тога газда из Сјуорда је телефонирао пилоту Билу Декрифту да пође у потрагу за несталима. Он је само неколико дана пошто су Денис и Роџер напустили брвнару долетео хеликоптером пуним хране, али их није затекао. Како се нису појавили ни у Сјуорду, позвао је у помоћ Била који је одлично познавао тај део Арктика.

Бил је прво претраживао крај дуж обале, али од Денис и Роџера ни трага. Онда се упутио ка унутрашњости и ниско летео да би видео трагове у снегу. Угледао је две прилике како једва корачају и одлетео да обавести обалску стражу. Знао је да су два млада живота у питању и зато није хтео да губи време и да им знак да их је приметио. Час касније стигао је хеликоптер с корпом за спасавање. Када су се ускоро нашли на сигурном, Денис и Роџер су се смејали, плакали и грлили посаду хеликоптера.

Денис и Роџер су морали да проведу шест недеља у болници где су их лечили од неисхрањености и промрзлина. Денис су морали да ампутирају шест прстију на ногама, а Роџеру четири. Један њихов пријатељ их је посетио у болници и питао шта намеравају даље да раде. Њих двоје су се погледали и углас изјавили.

— Желимо да живимо! Само да живимо!

С. И

другу технику, мада се обе слике на платну приказују једна преко друге.

Најједноставнији систем служи се наочарима са сочивима различитих али комплементарних боја, најчешће црвеном и зеленом. Лева кинокамера снима кроз, на пример, зелени филтер, а десна кроз црвени. Гледаоцима филма потребан је пар наочара са црвеним сочивом за лево, а зеленим за десно око. Лево око виђеће само оно што је снимљено кроз црвени филтер, а десно снимке направљене кроз зелени филтер (како су црвена и зелена комплементарне боје, црвена слика не може да се види кроз зелено сочиво).

Овај метод, познат као анаглифски систем, одлично дочарава простор, али није добар у репродуковању боја. За колор је погоднији систем поларизоване светлости: објективи обе камере покривени су полароид филтерима под одговарајућим углом, а и сочива наочара за гледање постављена су под тим истим углом. Крајњи резултат је тродимензионални филм савршено природних боја. На жалост, ова техника не може да се примени за снимање и гледање телевизијских филмова.

Биоскоп има боље шансе

Први тродимензионални филм направљен специјално за мали екран и приказан на лондонском ITV програму 29. новембра 1982. рађен је црвено-плавим системом који даје слике у боји, мада не сасвим природној. Црвено сочиво је густе непрозирне црвене боје и оно елиминише плаву слику. Плаво сочиво је, међутим, сасвим светло те стога не уништава баш сасвим природне боје.

Каква је будућност тродимензионалне телевизије? По свему судећи мршава, бар за догледно време, јер није решен низ техничких проблема који би јој широм отворили врата наших домова. Пре свега, телевизија, за разлику од филма, не може да постигне слике довољне оштрине. Друго, чак и крајње несавршене телевизијске филмове у три димензије могу да посматрају само гледаоци који имају одговарајуће наочаре. Ово су, чак, ситнији проблеми.

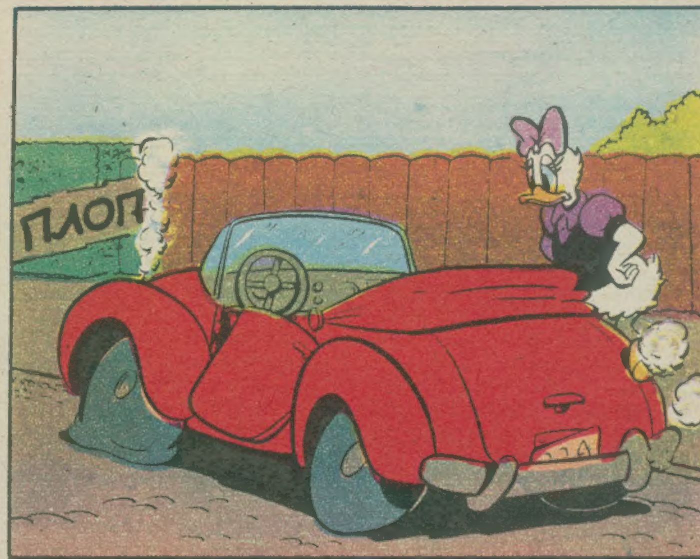
Што се тиче филма, ствар стоји сасвим другачије и тродимензионални биоскоп постаће ускоро саставни део нашег живота, баш као што је већ дуже време стерео звук, сасвим обична ствар којој се нико жив више не чуди.

Б. Дожић

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ТРКУ ЈЕ ЗАПОЧЕО КАО ЈЕДАН ОД ФАВОРИТА. ОНДА ЈЕ ПОСЛАО ПРВУ ЛАЖНУ ВЕСТ. УСЛЕДИО ЈЕ ТАЈАНСТВЕНИ МУК ОД ТРИ МЕСЕЦА, ПА НОВА ЛАЖ. ОД ТАДА ГА ВИШЕ НИКО НИКАДА НИЈЕ НИ ВИДЕО НИ ЧУО.

ДОСИЈЕ НЕСТАЛИХ ОСОБА:

ДА ЛИ ЈЕ ДОНАЛД ЖИВ?

Доналд Кроухерст је ишчезао пре четрнаест година. И данас се с времена на време јави неко ко тврди да га је видео.

Посада теретњака гледала је у тримаран који је — да ли напуштен? — плутао на улазу у луку Санто Доминго у Доминиканској Републици. Јахта дугачка петнаест метара била је у савршеном реду: сплав и опрема за спасавање на свом месту, помоћна једра уредно савијена и причвршћена... Али, од јединог путника, капетана, тридесет шестогодишњег инжењера електронике Доналда Кроухерста, ни трага ни гласа. Било је то у јулу 1969. године.

Одиграћу ову игру нако ја хоћу!

Осам месеци раније Кроухерст је на јахти „Тинмаут Електрон" исползио из Тинмаута на југу Енглеске решен да освоји прво место у трци око света коју организује лист „Санди тајмс". Победника је чекала награда од пет хиљада фунти стерлинга (око 525 хиљада динара). А Доналд Кроухерст је очајнички желео тих пет хиљада фунти...

На сточићу претрпаном мапама посада теретњака нашла је бродски дневник. Последњи запис носио је датум 1. јула:

— Готово је . Одиграћу ову игру онако како ја хоћу. Нема разлога да се...

Реченица никад није довршена. О каквој је то игри говорио човек који је исписао ове редове?

И данас, четрнаест година после тајанственог нестанка Доналда Кроухерста, нагађања о његовој судбини не престају. Из лука широм света с времена на време и даље се јављају они који тврде да су га видели.

Да ли се Доналд Кроухерст убио не могавши да издржи месеце страшне усамљености на пучини? Или га је, можда, покупила посада неког брода и он данас, у четрдесет и деветој години, живи под новим именом у некој земљи далеко од Енглеске?

Незгодна клаузула

Крајем октобра 1968. Кроухерст је исплозио из Тинмаута као један од фаворита велике трке. Био је један од најбољих и најхрабријих такмичара. Само четрнаест дана касније, све његове наде су потонуле. Прво му је отказао генератор, а затим и хронометар. У такмичењима као што је ово, сваки секунд био је драгоцен, а Кроухерсту је за мерење времена остао само обичан ручни часовник. И без њега је знао: онај ко хоће да победи, мора да обиђе Рт Хорн пре зиме. А он је прешао свега 800 миља.

Бринуло га је још нешто: она клаузула у уговору којом се, уколико се повуче из трке, обавезао да ће откупити „Тинмаут Електрон" од људи који су финансирали читав подухват. Где да нађе толике паре?

„Каква проклета одлука: одустати од свега! Проклета одлука!", записао је Кроухерст у дневник. И у Мадери и у Рио де Жанеиру био је на ивици да од свега дигне руке, али се оба пута предомислио.

Десетог децембра, прва превара: шаље свом агенту телеграм у коме га обавештава да је оборио светски рекорд у једрењу. Препловио је 240 миља за 24 часа, тврди. Затим следе три месеца тајанственог мука у току којих нико не зна шта се дешава са Доналдом Кроухерстом.

Почетком априла Нигел Тетли толико је одмакао осталим такмичарима да су сви убеђени како ће он бити победник велике трке. Ту вест је, нема сумње, ухватио и радио-пријемник Доналда Кроухерста. После деведесет дана ћутања, одлучио је да се поново огласи: овога пута тврди да је Рт Хорн опловио две недеље пре Тетлија...

Ако се једног дана појави . . .

У доба када је тврдио да је надомак победе, Доналд Кроухерст је у ствари бесциљно лутао Атлантиком. Нигел Тетли то није могао да зна: подстакнут неочекиваним изазивачем, одлучио је да се по сваку цену пробије кроз олују која га је ухватила недалеко од Азорских острва.

Решеност да задржи прво место Тетли је скупо платио: његов тримаран се у невремену распао.. Шћућурен на сплаву, чекајући спасиоце, беспомоћно је гледао како бродић тоне: прешао је 29 хиљада миља, од циља га је делило само хиљаду, а изгубио је.

Да иронија буде већа, Тетлијев пораз запечатио је Кроухерстову судбину. Јер, победников дневник и јахта се по правилу подвргавају строгој контроли, сваки детаљ у његовој причи проверава...

Мора да је вест о несрећи избезумила Кроухерста. Сада је морао да докаже да је све што је тврдио тачно. Да ли је, страхујући да ће превара бити обелодањена, изабрао израз који му се у том тренутку учинио најлакшим — смрт у таласима.

Доналдова жена Клара једна је од оних који не верују да га више никада неће видети:

— Још се надам да ће једнога дана зазвонити на вратима.

У том случају, Доналд Кроухерст морао би многошта да објасни.

М. И.

БИЋЕ НА ОЛИМПИЈАДИ

НИ ЦИРКУС

ОЖИВИТЕ КАМЕНЧИЋЕ

ПОЗДРАВЉЕНИ

Овако је своје писмо насловила Лидија Крабоња, ученица друге године аранжерске школе у Марибору. А написано је на лепо осенченом табаку папира — са ивицама које су намерно искрзане — и такође представља једно мало уметничко дело. Нашли смо га у кутији са лепо упакованим каменчићима.

Лидија не крије да смо јој ми дали идеју за оживљавање каменчића и захваљује нам јер је сигурна да ће јој и ово на свој начин користити у њеном будућем послу.

За вас смо изабрали неколико најлепших, од дванаест каменчића колико нам их је она послала.

Чекамо и ваше прилоге — заједно са тајнама „заната“ које могу свима користити. Желимо, наиме, да о овоме хобију сазнају више сви које то интересује.

Снимио: Љубомир Патрногић

НИ „ТОПЛО КУЧЕ"

Европљани и Американци су се поделили: за једне је ово »слободан стил«, а за друге — нећете веровати — обичне виршле! Како је дошло до неспоразума?

Циркуска акробатика или спорт? Будалаштине или чиста атлетика? Све саме недоумице. Изгледа да такозвани „слободан стил" којег су у многим земљама крстили и као „уметничко скијање" жели да се коначно ослободи наслеђа које га прати још од времена настанка — да је само циркузијада са елементима еквилибристике.

Ова за око веома привлачна скијашка специјалност рођена је у Америци, иако је познато да су пионири, у ствари, били Европљани. Тамо је, преко Океана, и добила назив који је заиста немогућ и тешко прихватљив — „виршле"! Једноставно, никоме није пошло за руком да открије везу између скијашких скокова, пируета и слободног лета са обичном ужином »made in U. S. A.«. Чак иако се узме у обзир да виршле у кајзерицама које тако радо купујемо и на нашим киосцима резервисаним за изгладнеле шетаче, Американци називају „хот дог", што у слободном преводу значи „топло куче", опет смо на истом — везе између ове две ствари нема па нема.

Није, дакле, чудо што су Европљани смислили овај назив. „Слободан стил" већ има на хиљаде присталица, клубове и такмичења, државна и међународна. А појавио се и предлог да се за зимску Олимпијаду која ће се 1988. године одржати у Калегрију у Канади предвиде и медаље за „слободан стил".

Нову спортску дисциплину чине три специјалности: скокови, балет и вожња неравним тереном. Скокови највећим делом подлежу правилима скокова у воду — узима се у обзир утврђени проценат тежине и множи са средњом оценом судија коју они дају за стил и технику сваког такмичара. Основна справа за ову дисциплину је одскочна даска преко које скијаш клизи а затим се, наглим трзајем, одбацује и полеће кроз ваздух... Основни скокови су: класични салто мортале, напред и назад, и специјални, такозвани ефектни скок, који није тежак али мора да буде леп. Постоји и безброј комбинација којима поједини такмичари повећавају тежину самог скока, тако да се већ стигло и до троструког салта који оставља посебан утисак, а изводе га само највештији „слободностилаши".

Балет представља комбинацију клизања и уметничке гимнастике, са коренима који досежу чак и до класичног балета. Игра се изводи на савршено углачаној падини с благим нагибом и не сме да траје више од два и по минута. Све време прати га музика која је тако комбинована да му омогућује да у потпуности искаже своје квалитете — у спорој и у брзој игри — а пре свега хармонију покрета.

Трећа специјалност „слободног стила" названа је „скакутање" (опет слободан превод). У ствари то је нека врста спуста преко веома стрмог терена са безброј избочина и улегнућа. Такмичар може ову стазу да пређе на свој начин — да лети, пада, скаче, игра — али да све то ради, пре свега, на неуобичајен начин, течно и повезано, како би се на крају имао утисак складне целине.

Засад су најбољи у овој дисциплини Италијани и Французи, док се Канађани, Американци, Швајцарци и Немци истичу углавном у скоковима и балету „слободног стила".

Упркос веровању већине „слободан стил", поготово балет, није нарочито тежак. Довољна је само добра скијашка техника и мало више храбрости, па да се постигну задовољавајући резултати. Ипак, неопходна је посебна опрема: кратке скије и веома дуги штапови, како би обезбедили што сигурније извођење различитих фигура.

„Слободним стилом" баве се и жене, али их је веома мало.

За овај млади спорт може се рећи да уједињује атлетску вештину и кореографске елементе, а изнад свега захтева храбро срце и прецизност. Већина, ипак, сматра ову представу као празник за очи.

Овог пута искључиво наше!

Д. В.

КУЛА ВАВИЛОНСКА

Идеја француског сликара и вајара Армана била је да створи споменик индустријској цивилизацији. Управа парка-музеја модерне уметности у Монселу оставила му је одрешене руке. Резултат: 20 метара висока „вавилонска кула" од цемента и старих каросерија. Како све то изгледа, види се. А колико је тешко? Изузме ли се лимарија, у кулу је сливено 100 тона цемента...

НЕПОЗНАТИ ГЕРШВИН

Претурање по прашњавим архивима се каткад веома исплати. Нарочито уколико је у питању архив познате филмске куће браће Ворнер из Њу Џерсија: амерички композитор Дон Роуз нашао је десетине непознатих, необјављених партитура Џорџа Гершвина, Кола Портера и Ричарда Роџерса. Давно затурене и заборављене, партитуре су деценијама лежале у четрдесетак древних кутија.

Сада је све у реду, свет ће коначно чути музику великана? Е, није. У случају Гершвина, рецимо, Роуз и наследници никако да се сложе. Он тражи десет процената од ауторских права, они их не дају...

ПОДНЕ У XIII САТИ!

Зидни сат као и сваки други? Погледајте мало пажљивије и видећете да бројке које означавају подне имају једну цртицу више.

Дотични сат показује тачно време на зиду цркве у граду Витгифту у Великој Британији, а подне је ону сувишну цртицу добило захваљујући мајстору који је био задужен за нацрта бројке. Мајстор је, тврде грађани Витгифта, у једанаест отишао да попије уобичајену криглу пива. Уместо једне, попио је неколико, и — остало знате.

И МИ КОЊА ЗА ТРКУ ИМАМО

Пони по имену Звездан очигледно нема ништа против свог јахача — циркусне звезде Ели. Мини коњ, мини седло, мини јахач — све што је потребно за мини тачку у локалном мини циркусу верзији Маратсна у Северном Јоркширу у Енглеској. Не зна се једино да ли заслуга за ово дружење припада власницима Звездана и несташног „дрвсверца" из фамилије резус мајмуна, артистичкој породици Кук, или, можда, чињеници да се четвороногa браћа сама између себе најлакше и најбоље споразумевају.

АКВАРИЈУМ ЗА ГЛАВУ

Четрдесет четворогодишњи Ричард Ничклиф из Бирмингема је прво годинама патио од врло непријатне алергије. Ричард, наиме, не може да поднесе полен. Онда се досетио: конструисао је ову стаклену кацигу врло сличну акваријуму која пропушта само филтрирани ваздух. Изум одлично функционише и Ричард намерава да почне и са масовном производњом.

ЖУТА ПОДМОРНИЦА

Хоби Чарлија Форса је трагање за потопљеним бродовима. Донедавно он је под воду ишао у ронилачком оделу, али тиме никада није био задовољан. За 45 минута, колико стандардна ронилачка опрема дозвољава да се остане под водом, није могао ништа да уради. Зато је још пре 12 година почео да ради на констукцији специјализоване подморнице — крана. Укратко, његова амфибија састоји се од мотора од хиљаду петсто кубика, затим од пластичне кабине за копача (односно — рониоца), кабине у којој може да се смести троје-четворо људи и виљушке. Ово Чарлијево возило може под водом да остане 48 часова, толико има резерви горива и кисеоника. На месту где се на „нормалним" подморницама налази перископ, код Чарлија су тубе за ваздух и избацивање издувних гасова које производи мотор.

Чарли Форс добио је јединствено возило које може да му послужи и за подводне и „надводне" радове и обојио га у жуто.

РОЛШУЕ ОД СТО ЧЕТИРИ МИЉЕ

Забележено прошле јесени на чувеној тркачкој стази у Монци, Италија: држећи се за дванаестоцилиндрични „ламборгини" Ђани Маркола, аутомеханичар из Торина, који је већ добио надимак „Муња", успео је да остане на ролшуама чак и при брзини од близу сто седамдесет километара на час.

Било је пуно узбуђења што, уосталом, показују и ови снимци. У једној кривини замало није пао. То га, међутим, није обесхрабрило. Већ идућег пролећа својим сасвим обичним ролшуама покушаће да постигне нови рекорд.

У четвртак по подне, 18. априла 1544. године, ђаци дубровачке гимназије окупили су се на час латинског језика у палати Спонза. Директор гимназије Никола Петреус, односно Петровић, пореклом са Корчуле, познат и у Италији као зналац старе грчке и римске књижевности, објашњавао је ученицима поглавље из Тита Ливија. Док је он зането говорио о делу знаменитог писца, неколико младих дубровачких властелина примети да су им ножићем расечени огртачи, знак њиховог племићког рода.

Тада устане Маро Ђурђевић и пожали се Петровићу да им је огртаче расекао Савко Бобаљевић. Професор ћутке пређе преко овог ђачког несташлука, настави са објашњавањем и у миру оконча час. Али, тиме није све било завршено. Напротив: следио је догађај захваљујући коме је најзад подигнут на „коња".

За све то време млади Бобаљевић је претио свом професору што њега, властелина, дижу на „коња".

— Пазите добро ко сам ја и коме чините ову неправду — викао је гимназијалац Бобаљевић. — Ја сам особа са огртачем (властелин) и мене не можете стављати на „коња". Позовите мог оца, па ако ме он и убије, бићу задовољан.

Понос најстаријег од пет синова Миха Бобаљевића био је силно повређен. Чим је стигао кући, одмах је све испричао оцу, показавши му на леђима тамне трагове учитељске шибе. И Михо Бобаљевић, прек човек и глава породице, која држи рекорд по броју излазака пред суд у Дубровнику 16. века реаговао је на свој начин. Кад је чуо синовљеву причу и угледао леђа шарена од удараца, истог часа, ван себе говог оца Миха увредио је властелин Паладин Цријевић. Најпре су се жучно препирали, а онда је Цријевић дохватио Бобаљевића, опалио му неколико шамара и изгулио му део браде што се сматрало посебно тешком увредом.

Чувши шта се догодило, Савко одмах падне у ватру и похита да освети оца који је недостојно и јавно осрамоћен и као човек и као властелин. „Дограбивши мач" голобради младић насрне на Цријевића, ранивши га по лицу, глави и руци, а расече му и нос. (Ко зна зашто и у многим каснијим испадима и сукобима, Савко је противницима мачем или бодежом повређивао носеве или бар претио да ће им их одсећи!)

Власти одмах затворе младог Бобаљевића, а његова породица и Цријевићи почну међусобно да се нападају, вређају и да прете једни другима, зграчатим родбинским везама. А казне за проливање крви биле су у Дубровнику врло строге: по обичају, морала се пролити и крв кривца.

У затвору испод мора

Срећом, Савка је бар донекле могла да оправда његова младост. Међутим, како је дечак претио да ће „само Цријевићевом главом спрати очеву срамоту", строга и стара властела није могла да ћутке пређе преко таквих изјава и насртаја мачем. И док је младић већ три месеца чамио у затвору, на седницу Сената која је одлучивала о његовој казни дошла су 42 од 45 сенатора. Сви су једногласно утврдили да је крив, изјаснивши се без изузетка да мора лично искусити строгу казну.

По дубровачким законима требало је да се пролије и Савкова крв. дубровачким колонијама. Нови живот обогатиће бистрог и образованог Бобаљевића. Успеће да се упути у разне послове, нарочито трговачке. Али, у себи ће стално и на сваком месту носити снажну и искрену жељу да се врати у Дубровник.

Није било лако ни његовом оцу који, заједно с бројним рођацима, упорно ради на синовљевом помиловању. Тај труд, новац и извесна благонаклоност државних власти омогућују Савку да се најзад, после три године, врати међу дубровачке зидине.

Пред познаницима се појавио висок и снажан двадесетогодишњи младић, отресит и сигуран у себе. Видело се да је преживео много за три године изгнанства, да је стекао за своје године искуство и по свему је изгледало да ће сада, носећи на себи печат шестомесечног затвора у оковима и прогонства,

САВКО БОБАЉЕВИЋ: ПЕСНИК ИЛИ СИЛЕЏИЈА
ОСВЕТИЋУ СЕ

ће се име Савка Бобаљевића, касније знаменитог дубровачког песника, први пут наћи у судским списима Дубровачке Републике.

На „коњу"

Увређени што Петровић није ништа предузео другови Савка Бобаљевића, који је управо напуштао учионицу, виком упозоре професора на пропуст. Директор најзад позове Савка к себи. Дечак је у почетку побијао да има било какве везе са расеченим племићким огртачима али на крају ипак све призна.

Тада Петровић нареди послужитељу да подигне Савка на „коња", специјалну школску справу за шибање. Показало се, међутим, да то није нимало једноставно: брз и снажан, Савко је дуго бежао послужитељу и био ухваћен тек кад су га опколили остали ученици заједно са директором. У тој гужви Петровић га неколико пута удари да би још неколико удараца пало на његова леђа кад од љутње, Михо позове два лекара и једног апотекара да прегледају Савка да би одмах предао тужбу против директора гимназије. Описао је цео догађај и затражио да „правда изврши своју дужност", напомињући да би модрице на леђима његовог „узорног и честитог сина изазвале свачију самилост".

Тужба није узбудила дубровачку владу: цењени директор гимназије Петровић није добио чак ни укор. Вероватно се и плаховити Михо некако нагодио и помирио са Петровићем, па је Савко и даље похађао гимназију, слушао предавања овог професора, упознавши добро класичну књижевност и културу. Изгледао је да се у младом Бобаљевићу стишала врела и немирна крв, одлика целе његове породице која је све спорове решавала мачем и бодежом. Међутим, тако је само изгледало.

Крв за крв

Управо кад је Савко навршавао 16 година, ње-

Због тога Сенат нареди Миху Бобаљевићу и Паладину Цријевићу да се чланови њихових породица не смеју никад ни сами ни преко других вређати или нападати, јер ће платити 1.000 дуката глобе и изгубити све части и сва властелинска права а помиловање могу да добију тек ако за то буде гласало седам осмина сва три државна већа. Међутим, владине претње и наредбе нису много помогле, нити су имале утицај на ратоборне синове Миха Бобаљевића иако су још били права деца. Пошто су они наставили да изазивају и вређају кућу Цријевића, судије за криминалне преступе запрете њиховом оцу да ће бити кажњен затвором од шест месеци и глобом од 100 дуката ако дозволи својој деци да се и даље тако понашају.

За то време Савко је лежао у затвору. Међу властелом је владало велико узбуђење због његовог преступа јер се радило о две старе властелинске породице са ра-

Владин предлог је гласио: „. . . да се према законским прописима, Савку одсече рука". Осетивши, ипак, да би ова крвава казна била исувише строга, предлог је одбијен, истина са већином од само четири гласа! Али, строга казна никако није могла да га мимоиђе. осуђен је на шест месеци гамнице у оковима, после чега ће пет година бити прогнан из Дубровачке Републике.

Тих шест месеци Савко је издржавао у једном од три „морска затвора" који су се налазили под земљом с источне стране Кнежевог двора. У те мрачне камените просторије допирало је море из градске луке тако да су стално били влажни, хладни и смрдљиви.

Пошто је издржао тамницу, Савко је са непуних 17 година напустио родни Дубровник. Ово прогонство, одвајање од породице, родног града и пријатеља у врло осетљивим годинама живота, оставиће неизбрисив траг на Савковој личности. Следила су лутања и разни послови по Турској и Бугарској, најчешће у поћи сигурним путевима трговине и властелинског живота. Али, десило се супротно: дуго избијање из Дубровника само је појачало жеђ за новим доживљајима и авантурама у Савку. Његова немирна крв и физичка снага на то су га још више подстицали. Тако се ускоро Савко Бобаљевић, који се већ огледао у састављању звонких стихова, опет нашао у затвору.

Стражар је потплаћен

Убрзо после повратка у Дубровник, Бобаљевић се пред Кнежевим двором посвађао са властелином Николом Кабоџићем. Најпре су се међусобно вређали, а затим повадили бодеже и насрнули један на другог. Савко је противнику исекао племићки огртач, док је њега Кабоџић ранио у руку. Према мишљењу судија, и у овом сукобу опет је био крив Бобаљевић, па је кажњен затвором, у који је морао да оде чим му рана зацели . . .

Од 1552. двадесет двогодишњи Савко је заповедник утврде у Стону. Опет је изгледало да су туче и испади за њега прошлост. Беше се још више раскрупњао и ојачао. Али кад је прошао двогодишњи боравак у маларичном, влажном и пустом Стону, тако различит од живог и раскалашног Дубровника, дошао је фебруар 1554. године и Савков испад у тада озлоглашеној Дујичиној, данас Палмотићевој улици у Дубровнику.

У тој улици, у северном делу града, живеле су жене сумњивог морала, код којих су долазили и младићи из највиђенијих дубровачких породица. Скандали и туче били су редован пратилац ових ноћних посета. Ова улица спомиње се врло често у судским записницима старог Дубровника, а о њој говори и Марин Држић у својој „Новели од Станца". Ту је једне фебруарске недеље, око поноћи,

стражу, успео је да побегне из затвора и сакрије се. Где? То ни до данас није утврђено.

Претпоставља се да се домогао Италије, где је усавршавао своје познавање језика и књижевности. Зна се да у то време увелико пева своје лирске песме иако је његов свакодневни живот био далеко од лирског, утолико пре што није смео да се врати у Дубровник који је бегунце из затвора кажњавао врло строго.

Тужни момак Глушац

Међутим, поглавари Дубровачке Републике ипак су се још једном смиловали немирном и непредвидљивом Савку Бобаљевићу. За то нису особито заслужне његове песме јер су готово сви ученији Дубровчани, нарочито у младости, низали стихове. Сада је два-

МАЧЕМ

НАЈСТАРИЈИ СИН ПОРОДИЦЕ, КОЈА ЈЕ У ДУБРОВНИКУ 16. ВЕКА ДРЖАЛА РЕКОРД ПО БРОЈУ ИЗЛАЗАКА ПРЕД СУД, НАДМАШИО ЈЕ СВЕ. СВАКОМ ПРОТИВНИКУ ЈЕ ПРЕТИО ДА ЋЕ МУ ОДСЕЋИ НОС!

дошло до сукоба између плаховитог Бобаљевића и неког берберина, који је тужио Савка да га је више пута ударио мачем пљоштимице, уз претње да ће му одсећи нос! Једна жена, сведок на суду, изјавила је да је у глуво доба ноћи видела како Бобаљевић туче мачем градског брицу и виче: „Зар сам ја твој пар?", што говори да ни на том мрачном месту Савко није заборавио да се позове на своје властелинство иако његово понашање није било нимало господско.

Иако се није био добро освежио после боравка у тамници због оних испада, најстарији син Миха Бобаљевића морао је, одлуком Сената, опет у један од она три „морска затвора". Овога пута дебљи крај извукао је дубровачки канцелар Лауренције Виганте. Али, сада је двадесет четворогодишњи Савко ипак био другачији него пре, ако ни због чега другог, оно због тог што је издржао само мали део од четворомесечне казне. Ко зна како, можда потплативши

десет петогодишњи Савко одједном заиста постао сасвим другачији и његово име више никад није записано у судске књиге.

Савременици су забележили да се уместо крупног момка који је самоуверено корачао Страдуном севајући очима, у Дубровнику појавила рушевина од човека. Мрачног лица, чудно тих и замишљен, Савко је изгледао много старији него што је уистину био. Беше оболео од сифилиса. Буран и несређен живот унесрећио га је у напону снаге и песничког стварања, изазвавши страшне последице у његовом снажном организму. То га преломило као што олуја слама високо моћно стабло. Лечио га је Амато Лузитанац, Јеврејин из Португалије, који је оставио запис о његовом изгледу и мукама.

Кад је болест захватила и главу, јавила се вртоглавица и Савко је потпуно изгубио слух. Лекови као да су више одмагали него што су користили. Са ужасним боловима у глави, глув и мрачан, Бобаљевић се

попут сенке кретао Дубровником. Због глувоће прозваше га Глушац.

Кад се умире пре смрти...

Ако је писање песама раније био израз младости и помодарства, сада су стихови истинско сведочанство о страшним унутрашњим патњама ученог, младог и до тада врло чулног човека. Почетком јануара 1557, још није имао 27 година, Савко се јада пријатељу Миши Пелегриновићу, хварском властелину и веснику: „Глув сам као пањ у гори, а могу рећи и нем, јер не умем да ма шта кажем, не чувши што се говори. Замисли болест и муку које осећа јадно срце, јер сад чујем само буку, као кад се море узбурка. А више од свега трпим болест која ми у ушима врти, од које губим и вид и свест, као кад се умире пре смрти". И мада су и његове касније песме загрнуте у китњаст стил времена у коме су испеване, оне су болно сведочанство о великим патњама, па је по томе Савко Бобаљевић један од најискренијих песника ренесансног Дубровника.

Већину живота до 1585. године кад је умро, Савко је провео у смрзнутом Стону, радећи као службеник. Замишљен, глув и усамљен он рачуна државне приходе, пије вино, чита Аристотела, пише сонете и шаље их пријатељима. И док су у Стону сви боловали и умирали од маларије, он је, највероватније, био имун на убоде облака комараца. Гледао је око себе само беду и умирање. Чудно је како је његов организам могао да живи пуних 55 година са болешћу у себи и око себе. До последњег дана обављао је своју чиновничку дужност, а млади око њега нису могли ни да претпоставе да је тај крупни, глуви човек некада био раскалашни младић о чијим су испадима тако често расправљали дубровачки судови.

Када је умро, у Стону, његову смрт и дело опевали су највиђенији дубровачки песници тог времена.

Иван Лончар

НЕПОЗНАТИ ЖИВОТ ЕНГЛЕСКИХ МОНАРХА

ОБИЧНИ, ДОК ИХ НЕ

Британци најзад могу да одахну и задовоље своју готово болесну радозналост за строго чуване интимније појединости из приватног живота њихове бројне краљевске породице коју тренутно чине: краљица Елизабета II, њен супруг принц Филип, војвода од Единбурга, њена краљица-мајка, престолонаследник Чарлс, принц од Велса, са супругом Дајаном и тек рођеним сином, краљичина кћерка принцеза Ана и муж јој Марк Филипс који имају двоје мале деце, још два краљичина сина принчеви Ендрју и Едвард, рођена сестра принцеза Маргарета са двоје деце и бројни најближи рођаци са породицама.

Дабогда сломио врат!

Чланови дотичне фамилије крајње су алергични на новинаре, нарочито откако су деца подрасла и бацила се у живот, разуме се не горак. На сваку вест о неком приватном детаљу који процури и осване у штампи Бакингемска палата, званична краљичина резиденција, реагује преко специјалног представника који „сензацију“ најчешће демантује или даје изјаве чији смисао нико не може да ухвати ни за главу ни за реп.

Фотографи који краљевска височанства кришом покушавају да сниме у приватним позама у нарочитој су немилости.

— Дабогда овај идиот сломио свој проклети врат! — гласио је коментар краљичиног мужа кад је један фото-репортер треснуо с дрвета у његовој непосредној близини.

— И без вас имам довољно проблема — дрекнула је сниматељима краљичина кћерка Ана, тада члан британске коњичке репрезентације, док се борила да савлада коња на једном такмичењу. — Сви једва чекате да стражњицом пољубим земљу! — довршила је лепо васпитана принцеза којој се више пута и десило да заврши баш овим делом тела, у блату.

Управо због таквог одбојног става Бакингемске палате британска јавност је с неверицом и одушевљењем реаговала кад је 14. септембра 1982. године објављена „Књига краљевских догодовштина“ у којој су аутори Крејг Браун и Лесли Канлиф изнели низ досад непознатих појединости из приватног живота краљевске породице изоставивши, наравно, само најпикантније и шокантније. Осим тога нису се ограничили само на садашње генерације већ су прочепркали и по животу одавно покојних краљичиних предака.

Тренинг од рођења

Велика Британија је уставна, наследна и парламентарна монархија, једна од малобројних преосталих у свету али са чврстом традицијом. Извршна власт и постављање владе припадају краљу, или краљици, али само на папиру. Земљом управља искључиво Парламент на челу са странком чија је влада, а краљица и њени најближи рођаци служе за репрезентацију и прилично скуп украс.

Посао краљевске породице, за који сваки члан, већ према свом рангу, добија позамашну апанажу (једини приход који у Британији не подлеже порезу) јесте да својим племенитим присуством увеличава разне друштвене смотре и скупове, отвара болнице и друга важна здања, председава најразноврснијим војним и цивилним удружењима и институцијама и, наравно, представља земљу у иностранству, али никада ако је реч о политичким разговорима. Другим речима, улога одлично плаћена, не претерано значајна, али често заморна и монотона.

Само се по себи разуме да краљица и њени рођаци морају да буду пример лепог и одмереног понашања, отмености, уздржаности и чак скромности. Деца краљевске крви од рођења се „тренирају“ за улогу која их чека и ниједан члан краљевске породице не сме никад, ни за тренутак и ни по коју цену, да покаже досаду или замор док одрађује „своје парче хлеба“.

Једном приликом се краљици Мери, баки Елизабете II, млада рођака пожалила на умор док су их без краја и конца водали по једној болници.

— Глупост! — промрсила је по строгости позната краљица једва померајући усне и слатко се осмехујући. — Ви сте члан британске краљевске породице а ми НИКАДА нисмо уморни!

Највећи гаф краљице мајке

Нису баш сви који се роде од краљевске крви спремни на толику пожртвованост и самоодрицање. Најстарији син чувене краљице Викторије (чија власт баш и није била формална), будући раскалашни краљ Едвард VII, горко се расплакао кад му је отац принц Алберт за седамнаести рођендан уручио документ који је почињао речима: „Живот се састоји од дужности“. А следећем Едварду, осмом по реду, рођеном стрицу данашње краљице, нација никад није опростила што је љубав ставио испред дужности одрекавши се 1936. краљевске круне да би се оженио двапут разведеном Американком Волис Симпсон. Но, свака породица има своје црне овце.

У краљевском понашању, бар што се тиче Британаца, тактичност игра прворазредну улогу. Живи пример за осећај такта представља деда Елизабете II краљ Џорџ V који је 1923. године први пут у животу везао око врата на брзину поручену црвену кравату пред званичан сусрет са члановима прве социјалистичке владе у британској историји. У Енглеској су краљеви званично неутрални те стога и не гласају на изборима, али је јасно да у души подржавају конзервативце.

Како су и краљевске особе (донекле) људска бића и њима се понекад догађају гафови. Краљица мајка ни до данас не може да заборави најнепријатнију ситуацију у животу у којој се нашла кад је, за време давне посете Јужној Африци, треснула сунцобраном једног крупног младића који се, како јој се учинило, устремио на њену ћерку, тадашњу принцезу Елизабету. Испоставило се да је младић био одређен да принцези преда дар за њен 21. рођендан.

Британска краљевска породица ни по чему не сме да штрчи, па је са задовољством поздрављен податак из књиге да њени чланови нису нимало интелигентнији од просечног Британца. Престолонаследник принц Чарлс јесте завршио факултет, а на студије се спрема и његов најмлађи брат принц Едвард („Моје најповученије дете“ како каже краљица), али је зато њихова сестра Ана одлучно одбила високо образовање изјавивши да је студирање најобичније губљење времена и сву своју пажњу посветила коњима.

Принцеза Ана маштала је као дете да постане возач тешких камиона, краљ Едвард VIII чезнуо је као клинац да буде машиновођа »јер су они прљави и лепи«, а принцеза Александра спремала се за циркуску играчицу...

ПРИТЕГНУ

Професор будућег Едварда VII испричао је згранутој краљици Викторији да њен син често за време часа стоји у ћошку, треска ногама и дере се из свег гласа. Будући Едвард VIII похађао је, истина, Оксфорд, али је и његов ментор кратко изјавио: „Овај никада неће бити учен!" И, био је у праву.

Бесплатна порција рибљег уља

За утеху енглеским родитељима мали принчеви и принцезе не разликују се, све док их добро не притегну, од обичне деце. Принц Чарлс је као малишан краљевском келнеру стрпао за врат коцкицу леда, принцеза Маргарета је уживала да у туђе ципеле ставља разне, по могућности оштрије, предмете. Краљичин други син принц Ендрју ухваћен је једном како се клиза низ скупоцен сребрни послужавник наслоњен на столицу попут тобогана, а ћерка принцеза Ана, откривши да стража Бакингемске палате мора да је поздрави оружјем у ставу мирно кад год прође крај ње, непрекидно је шпартала напред — назад све док војници нису балдисали а она ухваћена на делу и прописно кажњена.

Принчеви и принцезе, бар док су деца, сањаре, баш као и њихови мали „поданици", о томе шта ће бити кад порасту. Принцеза Ана је маштала да постане возач тешких камиона, краљ Едвард VIII чезнуо је као клинац да буде машиновођа „јер су они тако лепи и прљави", а принцеза Александра спремала се за циркуску играчицу.

Енглези, штедљива нација која ту своју особину не сматра шкртошћу већ здравим разумом, очарани су и веома поносни сазнањем да краљевска породица, мада заиста баснословно богата, није склона трошкарењу.

Садашња краљица је као девојчица водила детаљан списак стварчица које је куповала за свој мали џепарац. Њена бака краљица Мери чувала је као светињу папир за увијање да би га поново употребила. Када се родио принц Чарлс, његови родитељи будућа краљица и војвода од Единбурга поднели су уредан захтев за бесплатне порције рибљег уља и сока од поморанџе на шта су тада имале право све британске бебе. За време другог светског рата на свим кадама у Бакингемској палати била је повучена црна линија на осам центиметара од дна јер је било потребно да сви грађани штеде воду!

Никуд без термофора, јастука и чајника

Поданици британске круне сазнали су из „Књиге краљевских догодовштина", која је увелико бест-селер, да се краљичина сестра Маргарета и сад смртно плаши мрака, да новопечена престолонаследникова супруга Дајана Спенсер, сада принцеза од Велса, не воли званичне ручкове и вечере, а да краљица-мајка, којој је преко осамдесет година, виртуозно удара у бонго-бубњеве.

Али, обавештени су и о великом банкету који је у 15. веку приредио краљ Хенри VI на дан свог крунисања. На јеловнику су се нашли и чорба од парадајза по којој су пливали лавови, сладак сос од јаја звани кастард из кога су извиривали златни леопарди и, као врхунац, леопардова глава на огромном златном послужавнику овенчана нојевим перјем.

Даље, краљица пије искључиво белу кафу са шећером, њен муж јој прави друштво пијући само црну кафу, такође зашећерену, док престолонаследник никада не пије ни кафу ни црно вино, али радо једе кувана јаја и димљеног лососа...

Неоспорна популарност Елизабете II још је више порасла када су њени верни поданици из књиге сазнали за краљичину навику да, кад год путује у стране земље, са собом обавезно носи свој перјани јастук, термофор, довољну количину специјалних ушећерених бомбона, омиљен кинески чај и електрични чајник с монограмом. Типично енглески избор ствари без којих се не може.

Б. Дожић

Занимљива имена

ОТО СА СТРЕЛОМ

Какви су људи били Франци — то је данас тешко утврдити, будући да су живели пре више од хиљаду година. (Претопили су се у неколико других европских народа, првенствено у Французе, који су од њих наследили и име.) Ипак, ако је судити по надимцима њихових владара, рекло би се да нису патили од онога што данас зовемо култ личности. Са изузетком Карла Великог — тако названог јер је основао државу која је обухватала готово целу Европу — ти надимци нису били нимало ласкави.

Карлов отац, на пример, звао се Пипин Мали (или Пипин Кратки). Касније, у деветом веку, на престо су дошли Карло Ћелави, па Карло Дебели, па Карло Припрости... Слично је било и кад је франачка држава прерасла у француску. Међу првим краљевима на француском престолу били су Луј Муцавац, Луј Лењи, Луј Дебели, па још и почетком 14. века један Луј Кавгаџија

Временом су сакви „искрени" надимци постали реткост. Луј IX, у тринаестом веку званично је прозван свети Луј: прогласили су га за свеца јер је градио цркве и потпомагао калуђерске редове. Потом су Француском владали Жан Добри, Шарл Лепи, Шарл Мудри, Шарл Победоносни, и тако редом све до моћног Луја XIV, који ће у седамнаестом веку бити прозван „Краљ-Сунце". То, наравно, није значило да крунисане главе постају све лепше и боље него само да је некадашња простодушност уступила место страху и улагивању. Чик назови краља дебелим, лењим или приглупим ако ти за то следи — тамница!

У дворском ласкању нико није могао да превазиђе Шпанце, и стога су њихови краљеви добијали искључиво похвалне надимке. Алфонс Велики, Алфонс Племенити, па Фердинанд Велики, па још један Алфонс Племенити, па у 13. веку Алфонс Учени (он је, кажу историчари, једини заслужио

овај назив, јер је свесрдно потпомагао књижевност и науку), па у 15. веку Филип Лепи... На португалском престолу, опет изређали су се Фердинанд Лепи Жоан Велики, Енрике Морепловац, Жоан Срећни, Жоан Великодушни... али их је све надмашио, крајем петнаестог столећа, краљ Жоан Савршени!

Највеће шаренило било је у Немачкој, у њеним многобројним феудалним државицама које ће се ујединити тек у деветнаестом веку. Разни баварски, саксонски, пруски, аустријски владари углавном су бирали иста „угледна" имена, као Ото, Хајнрих, Фридрих или Лудвиг, али су — можда управо због тога — добијали мноштво најразличитијих надимака, и добрих и лоших. Примери: Хајнрих Птичар, Хајнрих Лав, Хајнрих Црни, Хајнрих Горди, Хајнрих Свађалица; Фридрих Строги, Фридрих Благи, Фридрих Побожни, Фридрих Једнооки, Фридрих Празног Џепа; Албрехт Медвед, Албрехт Мудри, Албрехт Хроми, Албрехт Изопачени, Лудвиг Брадати, Лудвиг Гвоздени, Ото Славни, Ото Богати, Ото Лењи...

Понеки од ових надимака крио је у себи читав мали авантуристички роман. Тако је, на пример, Ото Са Стрелом (Otto mit dem Pfeil), гроф од Бранденбурга, у бици 1280. године погођен стрелом и носио ју је у глави годину дана пре него што су се лекари одважили да му је изваде (потом је живео још тридесет година). Тириншки гроф Лудвиг Скакач (Ludwig der Springer), у XI веку, назван је тако јер га је краљ због једног убиства затворио у високу кулу, а он се из ње спасао акробатским скоком у реку Залу.

DIK BROWNE

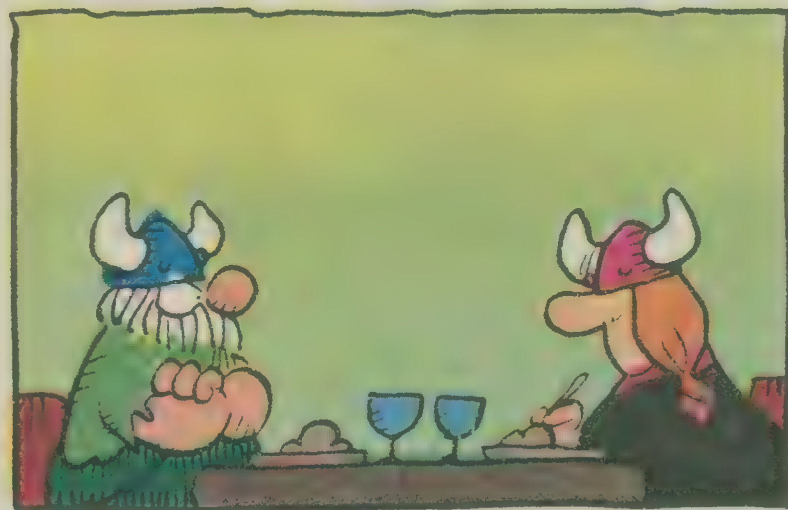
ХОГАР СТРАШНИ

ЛИК ОРИЈАН: УКЛЕТО ГРОТЛО

II ДЕО

ПОРЕД СЕЛА САРТОРИС ПАО ЈЕ НЕОБИЧАН МЕТЕОР. ИЗ КРАТЕРА СЕ ДИЖЕ ОТРОВНА ПАРА. ДОК ЛИК ОРИЈАН И ЛОРА ВРШЕ ИСПИТИВАЊА, ДОГОДИЛО СЕ НЕКОЛИКО УБИСТАВА.

У СЕЛО СТИЖЕ СПЕЦИЈАЛНА НАУЧНА ЈЕДИНИЦА СА ПОКРЕТНОМ ЛАБОРАТОРИЈОМ КОЈА ТРЕБА ДА ИСПИТА СЛУЧАЈ...

КОМЕ ЛИ ЈЕ СТАЛО ДА НАС СПРЕЧИ ДА ПРИ- ЂЕМО КРАТЕ- РУ?
ТАЈ ЈЕ УСПЕО! ЛАБОРАТОРИ- ЈА ЈЕ УНИШ- ТЕНА!

КАЛА ЈЕ ОЗ- БИЉНО ПОВРЕЂЕН! ТРЕБА НАМ ПО- МОЋ И ТО БРЗО!

НЕЋУ ТРАЖИТИ ПОМОЋ У СЕЛУ! САМО ДА РА- ДИО - СТАНИЦА РАДИ!

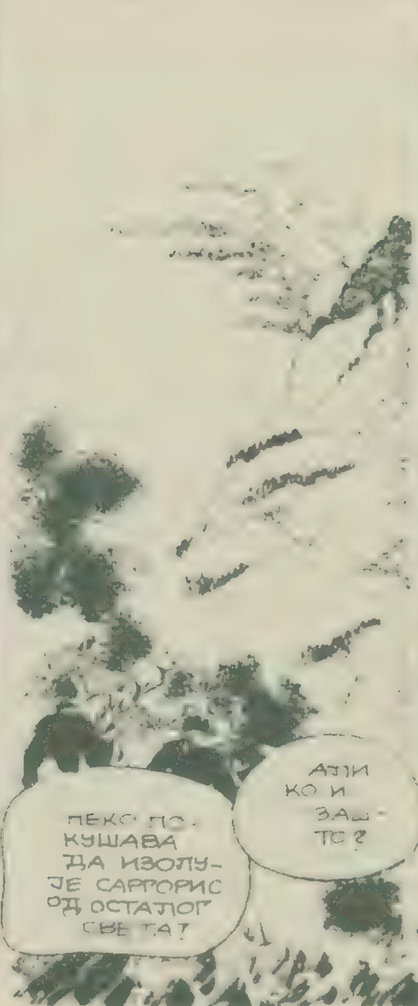

КОГА ПРВО ДА ЗОВЕМ? ПОЛИЦИ- ЈУ?

ОВДЕ ЦЕНТРА- ЛА! НАУЧНА ЈЕДИНИЦА? ХМ? НЕСРЕ- ЋА ... **ШТА?**

ТРЕБА НАМ ХЕ- ЛИКОПТЕР И КОЛА ХИТНЕ ПОМОЋИ! ОВА ПЛАНИНА ЈЕ ПРАВА ЗАМКА И ИМАМ ПРЕДОСЕЋАЈ ...

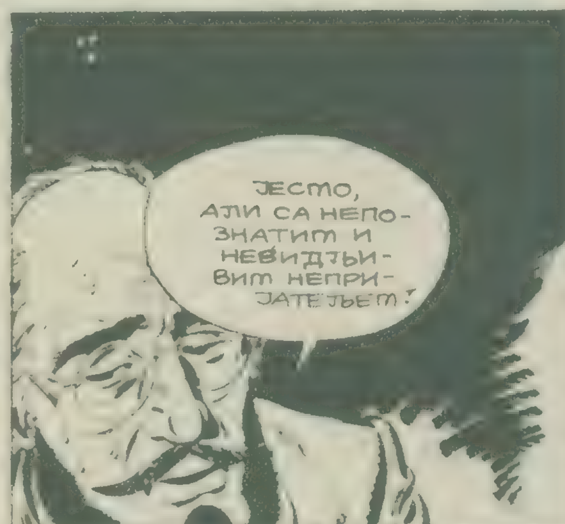

БУУУМ!
?!?

ШТА ЈЕ САД ОВО?
БУУУМ!
ПУТ... НЕКО МИНИРА ПУТ!

НЕКО ПОКУШАВА ДА ИЗОЛУЈЕ САРГОРИС ОД ОСТАЛОГ СВЕТА!
АЛИ КО И ЗАШТО?

У СЕЛУ...
ДИГЛИ СУ У ВАЗДУХ ГЛАВНИ ПУТ!
ШТА ЛИ ЈЕ С КАЛОМ?

ДА ЛИ ЈОШ УВЕК ТВРДИТЕ ДА СЕ СВЕ ДОГАЂА СЛУЧАЈНО?
ОВО ПОСТАЈЕ ОЗБИЉНО!
ДА НИСМО ЗАРАТИЛИ?

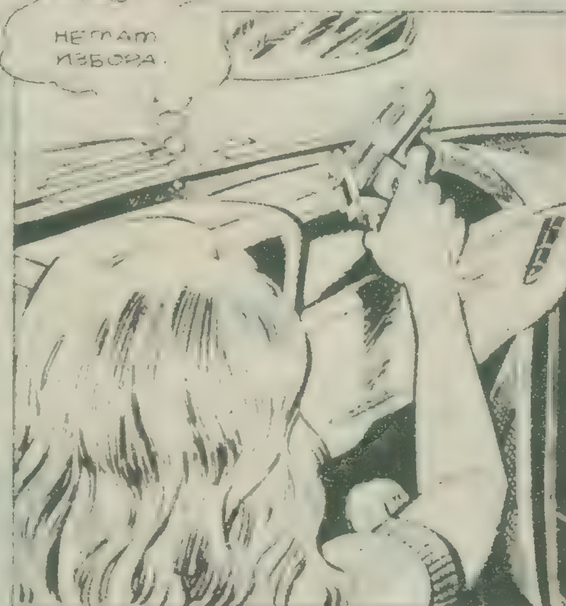

ЈЕСМО, АЛИ СА НЕПОЗНАТИМ И НЕВИДЉИВИМ НЕПРИЈАТЕЉЕМ!

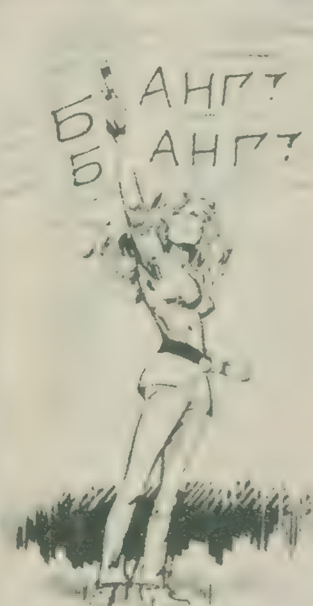

САД ЈЕ ДОСТА! ТРЕБА ДА ПРИЂЕМО СИТУАЦИЈИ КАО ОДРАСЛИ ЉУДИ, А НЕ КАО ДЕЦА! РАЗМОТРИЋЕМО ПРОБЛЕМ И ВИДЕТИ ШТА МОЖЕМО ДА УЧИНИМО!

ЗЕЛЕНИ ГАС ИЗ ГРОТЛА! ВЕТАР ГА НОСИ НА НАС!

НАПАДА НАС!
СВИ ЋЕМО УМРЕТИ!
МОЈЕ ПАРЕ! НЕЋУ ДА ИХ ОСТАВИМ!
СМИРИТЕ СЕ!
НАПУШТАЈТЕ СЕЛО!

ЛИКА НИКО НЕ СЛУША! УХВАТИЛА ИХ ЈЕ ПАНИКА...

НЕМАМ ИЗБОРА.

БАНГ! БАНГ!

СМИРИТЕ СЕ! ДИЖЕТЕ ГАЛАМУ И ПРАВИТЕ ПАНИКУ ЗБОГ ОБИЧНЕ МАГЛЕ!

БРАВО, ЛОРА!

ТА МАГЛА ЈЕ ОТРОВНА! НЕКИ СУ УМРЛИ ОД ЊЕ!

ИДИТЕ СВИ НА ПЛАНИНУ! БУДИТЕ ТАМО ЗА ЈЕДАН САТ...

...ЈЕР МЕТЕОРОЛОЗИ СУ ПРЕДВИДЕЛИ ВЕТАР И КИШУ!

У ПРАВУ ЈЕ! САД ЋЕ КИША!

ИМА ДА ПЉУШТИ!

ОПЕТ ЋЕ ВОЋКЕ ДА СТРАДАЈУ!

МОЖДА ВИШЕ ВОЛИШ ОТРОВАНЕ?!

ЛЕПО СИ ИХ УКРОТИЛА!

ЗА ТРЕНУТАК! УЗМИ ОВО У СВОЈЕ РУКЕ!

РАСПОРЕДИТЕ СЕ! НЕЋЕ ОВО ДУГО ТРАЈАТИ!

СПРЕМИ-КУ ХРАНУ И МЛЕКО ЗА ДЕЦУ!

ДЕСЕТ ПОРОДИЦА МОЖЕ КОД МЕНЕ!

ДОЊИ ДЕО СЕЛА ЈЕ ПРЕКРИЛА ЗЕЛЕНА ПРЉАВШТИНА!

САМО КАД БИ СТИГЛА ЛАБОРАТОРИЈА!

ЕВО КИШЕ! СВЕ ЋЕ ОПРАТИ!

КО ЈЕ ТО?

МИСЛИО САМ ДА СУ СВИ СЕЉАЦИ НА ОКУПУ!

ПАСТИР СА ПЛАНИНЕ, БОСО! ЖИВИ СА БРАТОМ ЕМИЛОМ!

ЕМИЛА ВИШЕ НЕМА! УБИЛИ СУ ГА! ЗАТО САМ И ДОШАО!

!?!...

ПОЧЕЛО ЈЕ ДА ГР-
МИ. НЕБО СЕ ОТ-
ВОРИЛО...

ОДАВНО НИЈЕ
БИЛО ОВАКВЕ КИШЕ!
ПОТОЦИ ЋЕ ДА
НАДОЂУ!
ТО НАМ НЕЋЕ ПОМО-
ЋИ ДА УСПОСТАВИМО
ВЕЗУ СА

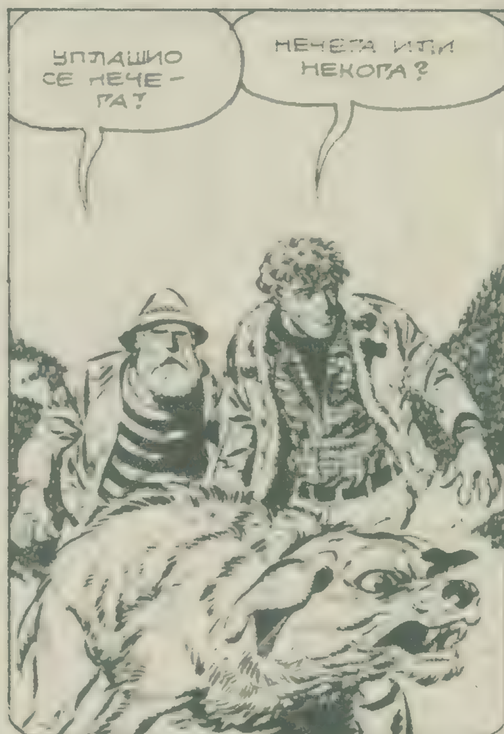

МОЈ БРАТ ЈЕ
СТРАДАО ОД ОД-
РОНА!

ЧУЛИ СМО ЕКСПЛОЗИ-
ЈУ У ВИДЕЛИ
ДИМ! ЈЕСТЕ
ЛИ ВИ БИЛИ
ТАМО?
ЧИНИ
МИ СЕ...

ШТА
ХОЋЕ
ДА
КА-
ЖЕ?

БИЛИ СМО НА ПАШ-
ЊАКУ И МАРКИРАЛИ
БОЛЕСНЕ ОВ-
ЦЕ...

ЧУЛИ СМО БУКУ МОТО-
РА СА ПУТА! ОДЈЕДНОМ,
ПАС ЈЕ ПОЧЕО ДА РЕЖИ
И ЗАВИЈА!

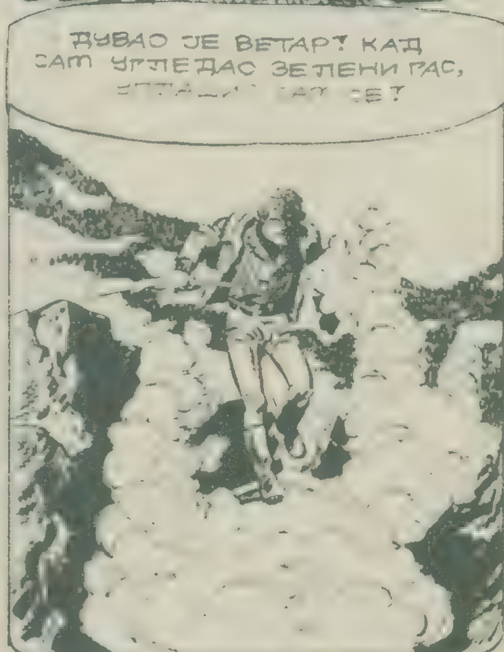

УПЛАШИО СЕ НЕЧЕ-ГА!
НЕЧЕГА ИЛИ НЕКОГА?

ЧЕКАЈ МЕ, ИДЕМ ПО ПУШ-КУ!

НЕ ЗНАМ ШТА СЕ ДЕШАВА, АЛИ КОСА ТИ СЕ ДИЖЕ ОД СТРАХА...

ЕМИЛЕ, ГДЕ СИ?

ЧУО САМ ЗАВИЈАЊЕ КОД СТЕНА! ПОЖУРИО САМ ТА-МО!

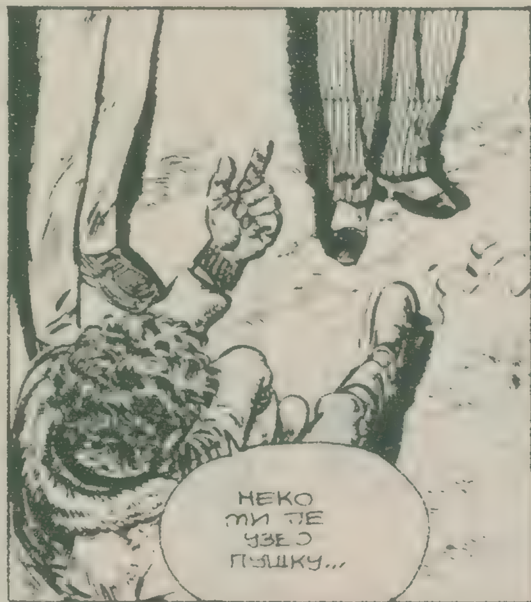
ЕМИЛЕ, ЧЕ-КАЈ МЕ! НЕ ИДИ САМ!

ДУВАО ЈЕ ВЕТАР! КАД САМ УГЛЕДАО ЗЕЛЕНИ ГАС,

НИСАМ БИО ОПРЕЗАН И УДАХНУО САМ ДУБОКО!

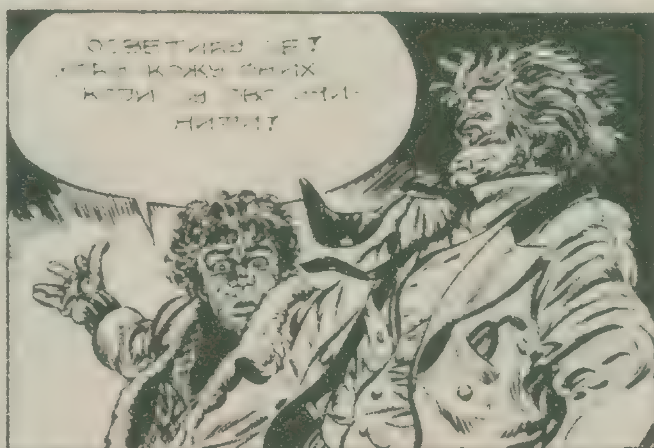
КАО ИЗ ДАЉИНЕ ЧУО САМ ПСА И КАМИОНЕ! ОД БРАТА НИ ТРАГА!"

ПОСЛЕ ТОГА СЕ НИЧЕГА НЕ СЕЋАМ! КАД САМ СЕ ОСВЕСТИО, ВИДЕО САМ ТОНЕ КАМЕЊА НА ПУТУ И КАМИОНЕ КОЈИ СУ СЕ ПУШИЛИ!
КАПА И ЛАБОРАТОРИЈА!

ТЕЛЕФОНИРАЋУ ЧИМ БУДЕ МОГЛО ДА СЕ СИЂЕ У СЕЛО! НАСТАВИТЕ, БОСО!

НЕКО МИ ЈЕ УЗЕО ПУШКУ...

"ТРЧАО САМ ПРЕМА СТЕНАМА! ЕМИЛ И ПАС СУ БИЛИ ЗАТРПАНИ!"

ОСВЕТИЋЕ СЕ!

ИМА ЈОШ ЖРТАВА! ПРАВДА ЋЕ КАЗНИТИ УБИЦЕ!
ПОПИЈТЕ ОВО, ПОТРЕБНО ВАМ ЈЕ!
EDITIONS LOMBARD

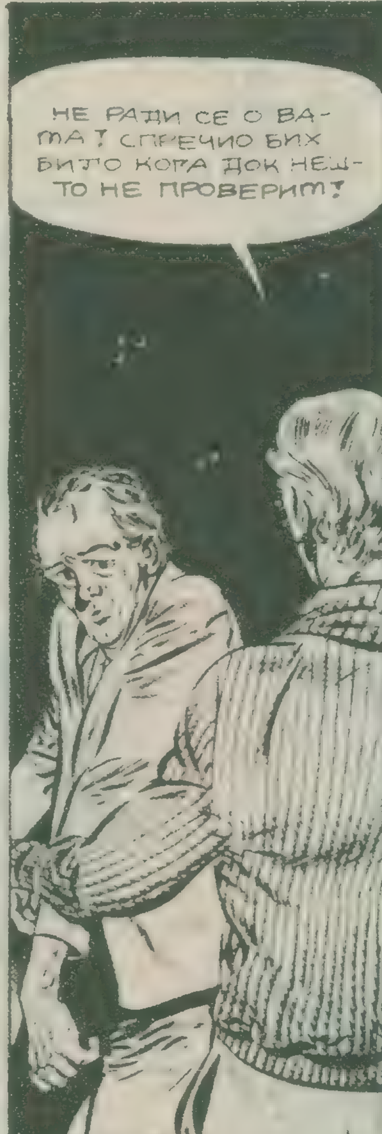

ДАЋУ ВАМ ВОДУ!

НЕ ДИРАЈТЕ ПУМПУ, УЧИТЕЉУ!
?
8

ШТА ВАМ ЈЕ,
НЕ МИСЛИТЕ ВАЉДА ДА МО-ГУ НЕКОГ ДА ОТРУЈЕМ?

МОЖДА МИСЛИТЕ ДА САМ ЈА УБИ-ЦА?

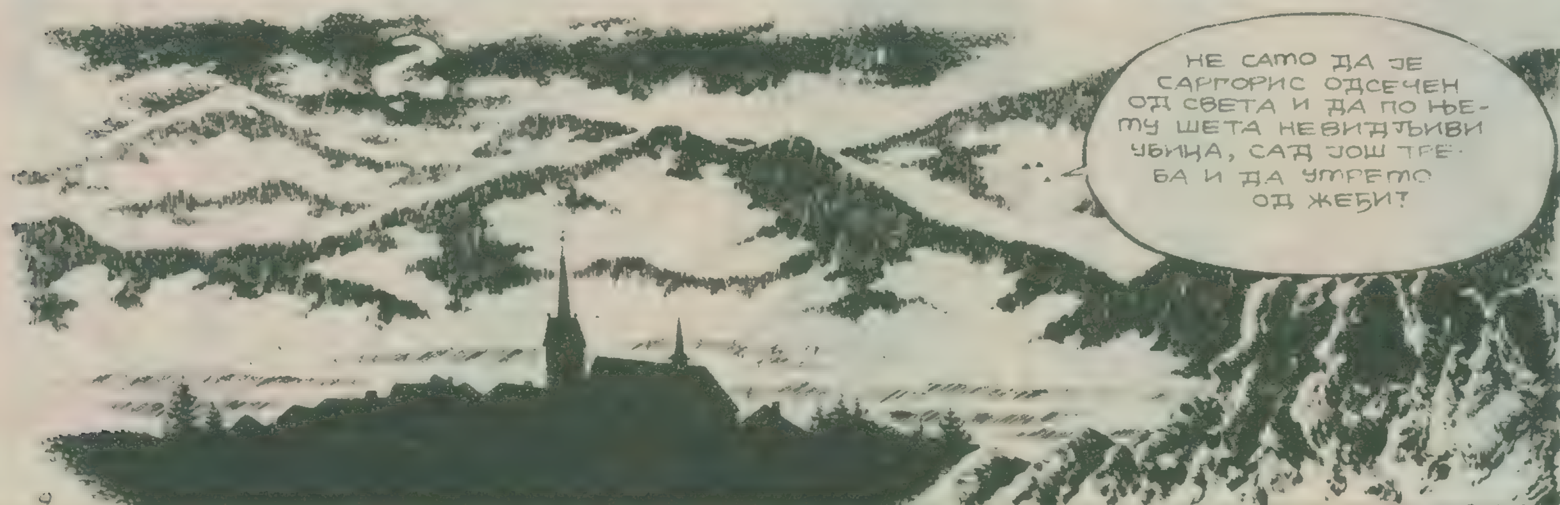

ТО ЈЕ ОП-ТУЖ-БА! ЈА БУ...
УЋУТИТЕ ВЕЋ ЈЕД-НОМ!

НЕ РАДИ СЕ О ВА-МА! СПРЕЧИО БИХ БИЛО КОГА ДОК НЕШ-ТО НЕ ПРОВЕРИМ!

СА ИЗВОРА! СТЕНЕ СЛУЖЕ
ФИЛТЕР!
СХВАТИО САМ!

МИСЛИТЕ
ВАЛА ВОДУ ГАСОМ?
ТО ЈЕ ВИ-ШЕ НЕГО ВЕРОВАТНО, ДОКТО-РЕ!

НЕ САМО ДА ЈЕ САРГОРИС ОДСЕЧЕН ОД СВЕТА И ДА ПО ЊЕ-МУ ШЕТА НЕВИДЉИВИ УБИЦА, САД ЈОШ ТРЕ-БА И ДА УМРЕМО ОД ЖЕЂИ!

НЕМАТЕ ПИТКЕ ВОДЕ! У ВЕЛИКОЈ СТЕ ОПАСНОСТИ!

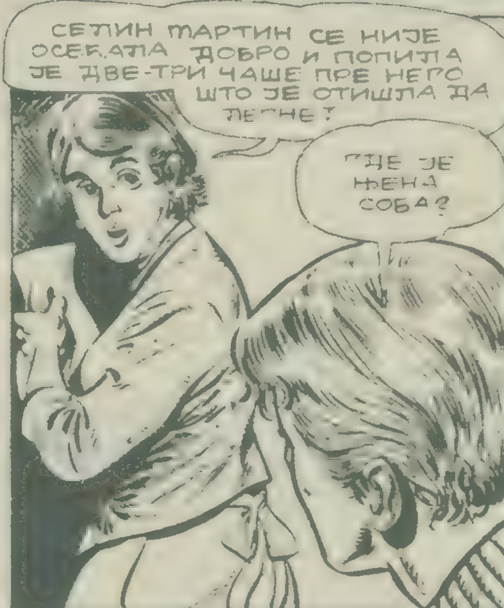

МОЖЕТЕ ИЗДРЖАТИ ДОК ИМАТЕ РЕЗЕРВЕ ВИНА И КИСЕЛЕ ВОДЕ, А И МЛЕКА!
МЛЕКО НЕ ДОЛАЗИ У ОБЗИР ЈЕР СУ И ПАШЊАЦИ ЗАГАЂЕНИ! ИСТО ЈЕ И С МЕСОМ!
ПРЕСТАЛА ЈЕ КИША!

ОБАВЕСТИЋЕМО ОСТАЛЕ!
ГУРНО НЕКО ОД ЊИХ!
НЕ ПРЕНАГЉУЈТЕ! СВЕ

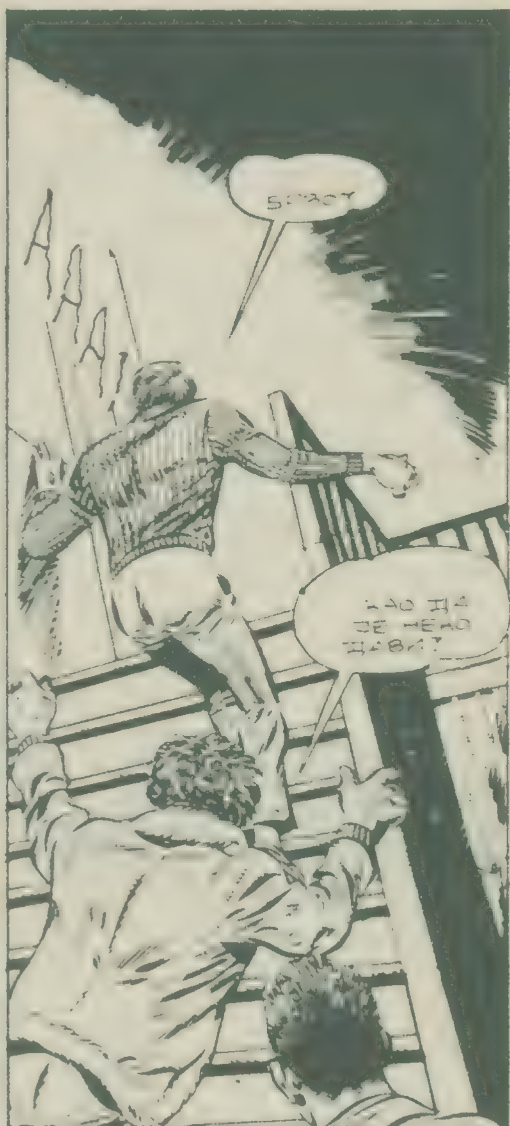

НАЋИ ЋЕМО КРИВЦЕ, ЗАТО НЕМОЈТЕ ПАНИЧИТИ!
У РЕДУ! СТРПЉИВО ЋУ ЧЕКАТИ!

ЗДРАВО, ПРЕДСЕДНИЧЕ! ШТА ПИЈЕТЕ?
ВОДУ НЕ!

ДОНЕЛИ СМО ОДЛУКУ ДА СЕ ВОДА СА ПУМПИ НЕ СМЕ КОРИСТИТИ!
ÉDITIONS LOMBARD

СЕЛИН МАРТИН СЕ НИЈЕ ОСЕЋАЛА ДОБРО И ПОПИЛА ЈЕ ДВЕ-ТРИ ЧАШЕ ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ ОТИШЛА ДА ЛЕГНЕ!
ГДЕ ЈЕ ЊЕНА СОБА?

ОВДЕ...
АААААА!
!

ААА!
КАО ДА ЈЕ НЕКО ДАВИ!

ЗАКЉУЧАНО ЈЕ ИЗНУТРА!
РАЗВАЛИЋЕМО ВРАТА!

АААХ!

УДАЉИТЕ СЕ!
НЕ ЧУЈЕ СЕ ВИШЕ НИШТА!

ПАЗИТЕ, МРАЧНО ЈЕ!
НИЈЕ МОГАО ДА ПОБЕГНЕ! ПРОЗОР ЈЕ ЗАТВОРЕН!

ЧУЈЕМ ВАШЕ ДИСАЊЕ! БУДИТЕ ПАМЕТ...

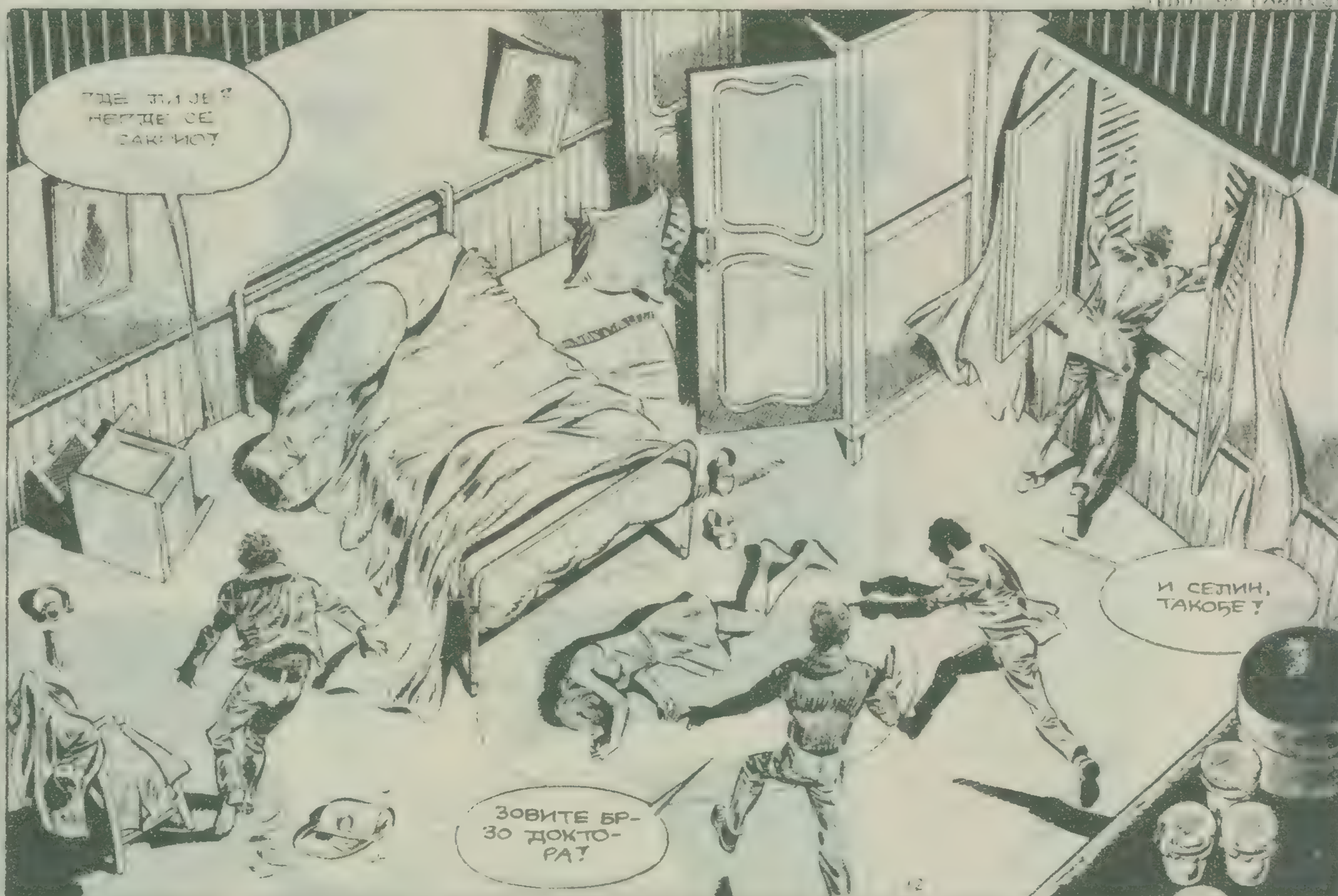

ПУСТИТЕ МЕ-
НЕ ДА УЂЕМ!
НЕ, СМИРИТЕ
СЕ!

ГРО! ГЛУ!
?

ЧУДАН
НЕКИ ЗВУК!
НЕШТО ЈЕ ПА-
ЛО! КАО...

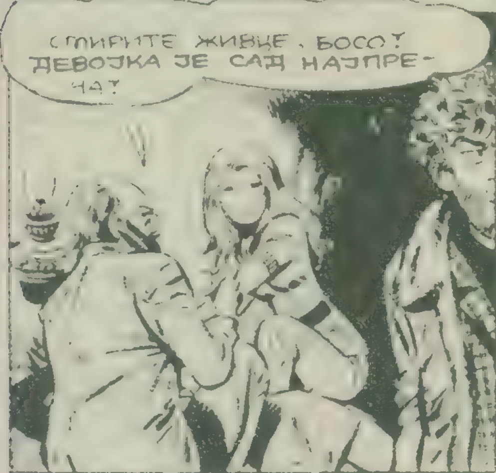

НАШАО САМ
ЛАМПУ! САД
ЋЕ БИТИ ЛАК-
ШЕ!
ОДЛИЧНО!
ОСВЕТЛИ-

ДО
ЂАВО-
ЛА!

ГДЕ ЛИ ЈЕ?
НЕГДЕ СЕ
САКРИО!
И СЕЛИН,
ТАКОЂЕ!
ЗОВИТЕ БР-
ЗО ДОКТО-
РА!

ЗВАЛИ СТЕ МЕ?
СВА СРЕЋА, НИЈЕ ПОВРЕЂЕНА, ДОКТОРЕ!

ГДЕ ЈЕ УБИЦА? НЕК СЕ ПОКАЖЕ КУКАВИЦА! НИЈЕ МОГАО ДА ИСПАРИ!

СМИРИТЕ ЖИВЦЕ, БОСО! ДЕВОЈКА ЈЕ САД НАЈПРЕЧА!

СТРАШНО! ОНЕСВЕСТИЛА СЕ ОД СТРАХА!

ДА НАМ ИСПРИЧА ШТА СЕ ДЕСИЛО!

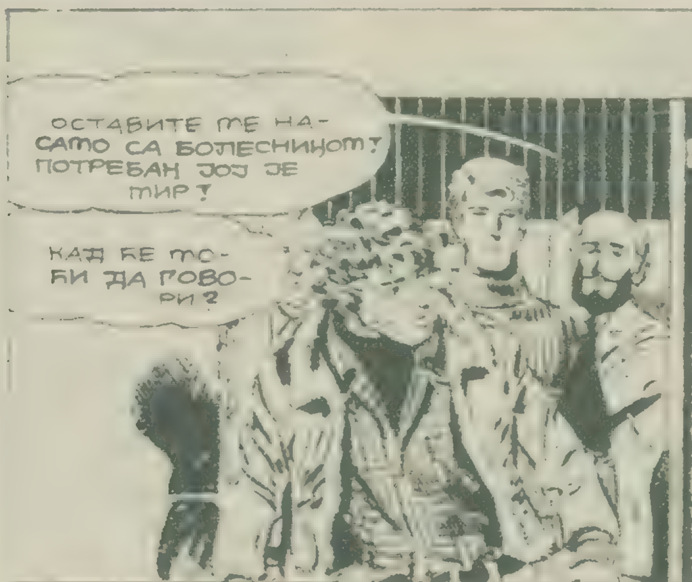

СЕЛИН, НЕ БРИНИТЕ, СВЕ ЈЕ У РЕДУ!
ПРОБУДИЛА СЕ!

НЕ БОЈТЕ СЕ! НА СИГУРНОМ СТЕ!

ШТО НЕ ПРОГОВОРИ ВЕЋ ЈЕДНОМ?
ИМА ВРЕМЕНА, БОСО!

А, АХ, АХ!
БОЈИМ СЕ ДА...

ПЛАШИМ СЕ ДА ОД ЊЕ НЕЋЕТЕ СКОРО ДОБИТИ ОБЈАШЊЕЊЕ! У ШОКУ ЈЕ!
!!

ОСТАВИТЕ МЕ НАСАМО СА БОЛЕСНИЦОМ! ПОТРЕБАН ЈОЈ ЈЕ МИР!
КАД ЋЕ МОЋИ ДА ГОВОРИ?

МОЖДА МОЖЕ ДА НАПИШЕ? ТАКО ЈЕ! НЕК' НАПИШЕ ИМЕ НАПАДАЧА!

ПРЕТЕРУЈЕТЕ, БОСО!

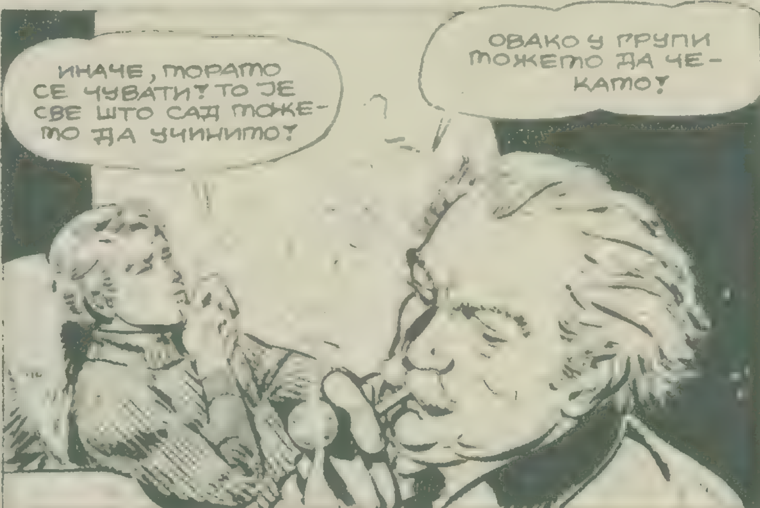

ЈА СХВАТАМ ДА СТЕ И ВИ ПОВРЕЂЕНИ, АЛИ ИМАЈТЕ МАЛО ОБЗИРА!
УБИЦА НЕМА ОБЗИРА!

ПОЈЕДИТЕ НЕШТО!
БАШ САМ ГЛАДАН!

КАО ДА САМ ВЕЋ ГОДИНАМА ОВДЕ...

НЕ МОЖЕ ВИШЕ ОВАКО! КО ЗНА ШТА НАС ЈОШ МОЖЕ СНАЋИ! ТРЕБА ДА ПРЕДУЗМЕМО НЕШТО!
САЧЕКАЋЕМО ДО СУТРА!

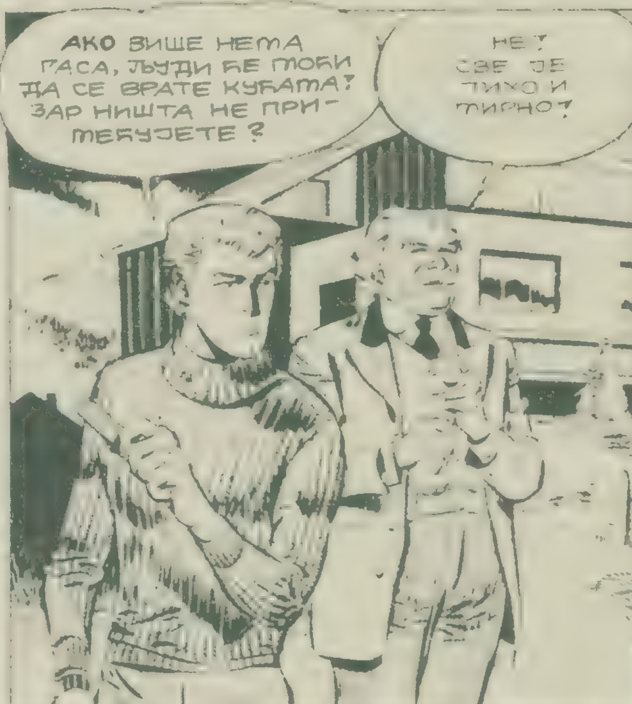

ИНАЧЕ СМО ИЗГУБЉЕНИ! СИЋИ ЋУ У ЗОРУ У СЕЛО ДА ТЕЛЕФОНИРАМ!

ИНАЧЕ, МОРАМО СЕ ЧУВАТИ! ТО ЈЕ СВЕ ШТО САД МОЖЕМО ДА УЧИНИМО!
ОВАКО У ГРУПИ МОЖЕМО ДА ЧЕКАМО!

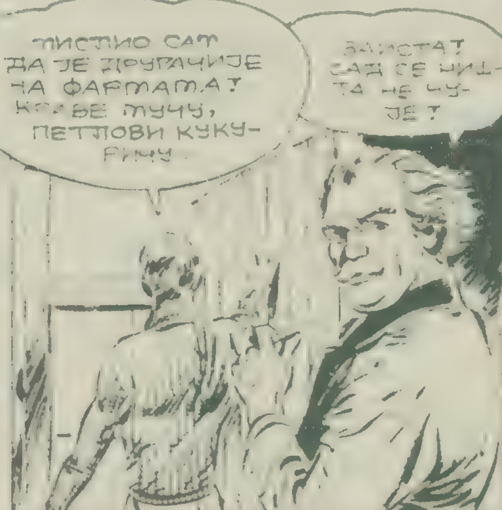

А ШТА АКО ЈЕ ОВО СЕЛО ЗАИСТА МЕТА НЕПОЗНАТИХ ОСВАЈАЧА? МОЖДА ЈЕ ГРОТЛО ЗАИСТА НАПРАВИО ВАСИОНСКИ БРОД?

ОСВАНУЛО ЈЕ МИРНО И ЛЕПО ЈУТРО...

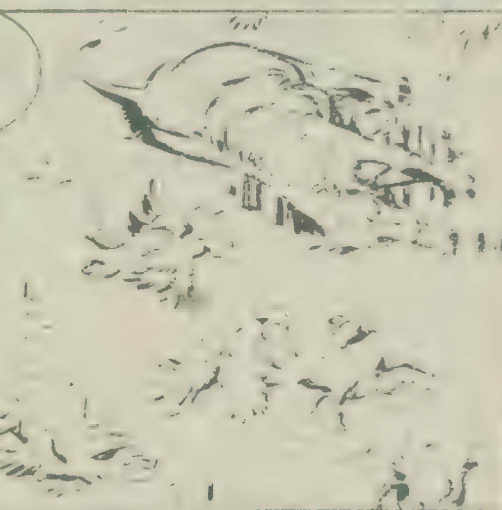

СИГУРНИ СТЕ ДА ЖЕЛИТЕ САМИ ДА ИДЕТЕ?
ТАКО ЈЕ БОЉЕ!

АКО ВИШЕ НЕМА ГАСА, ЉУДИ ЋЕ МОЋИ ДА СЕ ВРАТЕ КУЋАМА! ЗАР НИШТА НЕ ПРИМЕЋУЈЕТЕ?
НЕ! СВЕ ЈЕ ТИХО И МИРНО!

ТАЈ МИР МЕ И БРИНЕ!

МИСЛИО САМ ДА ЈЕ ДРУГАЧИЈЕ НА ФАРМАМА! КРАВЕ МУЧУ, ПЕТЛОВИ КУКУРИЧУ...
ЗАИСТА! ОВДЕ СЕ НИШТА НЕ ЧУЈЕ!

ДО ЂАВОЛА!
ПРЕТПОСТАВИО САМ ОВАКО НЕШТО! ПРАВИ МАСАКР!

УХ! КО ЛИ ЈЕ ОВО МОРАО ДА УЧИНИ? А НИКО НИШТА НИЈЕ ЧУО!
ЉУДИ СУ УМОРНИ!

ОВО ЈЕ РАЗЛОГ ВИШЕ ДА ОДМАХ ТЕЛЕФОНИРАМ! ОБАВЕСТИТЕ СЕЉАНЕ О ОВОМЕ!

БУДИТЕ ОПРЕЗНИ! ПУЦАЈТЕ АКО ВАМ СЕ НЕШТО УЧИНИ СУМЊИВО!
НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

УЛИЦА ЛУЦКАСТИХ БР. 13

МОРАМ ДА КУПИМ НОВ ОРМАР! ОВДЕ ВИШЕ НЕМА МЕСТА НИ ЗА ЈЕДАН НЕПЛАЋЕН РАЧУН!

РЕК'О САМ МУ ДА НЕЋУ ДА МРДНЕМ ОДАВДЕ ДОК МИ НЕ ПЛАТИ КИРИЈУ!

УХВАТИО САМ ГА КАКО КРАДЕ У СТАРОМ ЗАМКУ НА БРДУ!

МАМА, ВИДИ КАКВУ СМО ЛОПТУ НАШЛИ НА ПОЉАНЧЕТУ!

МОЈ ВАМ ЈЕ САВЕТ ДА ЈЕДНО ВРЕМЕ ЖИВИТЕ БЕЗ МАЧАКА!

Д... ДОБАР ДАН! Д... ДА МОЖДА НИСТЕ ЗАДОВОЉНИ ОДЕЛОМ КОЈЕ САМ ВАМ САШИО?

ПА, НАРАВНО ДА НЕЋЕ ДА ПЕВА КАД СУ ВАМ УМЕСТО КАНАРИНЦА ПРОДАЛИ СОВУЉАГУ!

ШТА ТИ ЈЕ? ЧИМ НА РАДИЈУ ПУСТЕ ПЕСМУ "НЕ МРДАЈ", ТИ ИСТРЧАВАШ С ПОДИГНУТИМ РУКАМА!

... САМО МИ ЈЕ КАЗАО: "ПРЕТВОРИО СЕ У МАГАРЦА АКО ВАМ НИСАМ ТАЧНО ИЗМЕРИО!"

ВРАТАР

ГРРР! КО ЈЕ ТАЈ МАНИЈАК ШТО ЕКСПЛОЗИВОМ ПОКУШАВА ДА ОТПУШИ ОДВОДНУ ЦЕВ?

РЕЗУЛТАТИ НАГРАДНОГ КОНКУРСА »НАЦРТАЈТЕ ПИНОКИЈА«

ДО ВИЂЕЊА У СЛЕДЕЋЕМ ВЕКУ!

Ликовни конкурс „Нацртајте Пинокија" је завршен. До сада смо објавили имена добитника 500 награда а у овом броју ево и преосталих 100 који су добили „Југопластикине" играчке и патике, Фиатове моделе аутомобила и разне књиге. Следећи Пинокијев јубилеј — 150 година славиће ваши унуци а ви им испричајте како је то било пре пола века.

Лутке Пинокио — поклон „Југопластике" из Сплита добили су:

Весна Вукић, III/1 Основне школе „Ратко Митровић" Чачак,

Маша Битенц, Шкофљица 44 Шкофљица,

Надежда Гранжан, Весларска 4 Земун,

Аријана Никчевић, Булевар револуције 430/XII Београд,

Бојан Корошец, Сундачићева 24 Београд,

Хрвоје Јелавић, Валтера Перића 3/I Сарајево,

Бојана Сапунџић, Космајска 8. Ритопек Болеч,

Марко Банићевић, Бориса Кидрича 70/IV Београд,

Дамјана Ребар, Верје 104/А Медводе,

Драгана Аћимовић, Угриновачка 162 Земун,

Милорад Ливрац, Јана Лабата 22 Бачки Петровац,

Ненад Ведриш, Маркушевачка Ц 88 Загреб,

Владимир Ћеклић, Булевар АВНОЈ-а 110 Нови Београд,

Лепосава Дубљевић, 27. марта 54 Београд,

Андрија Мићић, Стојана Милошевића 16 Крушевац,

Annabelle Naciberter, Миклошићева 1 Цеље,

Кристина Колаковић, Чингријича 11/6/Б Београд,

Марина Помпер, Илица 128/1 Загреб,

Сенка Рачић, Ливиањска 11 Сарајево,

Драгица Илић, Војводе Мишића 11 Шабац,

Миодраг Ђурчић, Бориса Кидрича 35/35/а, Крагујевац,

Гордана Јокановић, Јосипа Сенера 13/14/III, Земун,

Војислав Живановић, Крњешевачка 43 Шимановци,

Никица Танасковић, Моше Пијаде 29 Горажде,

Борис Стојановић, Зрмањска 14 Београд,

Далиборка Младеновић, Колонија Ђурђево брдо 2/11 Светозарево,

Владимир Вушковић, Осамдесета нова 12 Београд,

Владан Јевтић, Масарикова 10/1 Светозарево,

Зорана Живановић, Лењинов булевар 163/30 Нови Београд,

Михаела Јаковина, Кључ Мокричева 68 Шенковац,

Вања Лолић, Рада Кончара 78 Загреб,

Бојан Маринковић, Медаковићева 127 Београд,

Александар Георгијевски, Насеље „Вардар" КТ/59 Скопље,

Attila Dea'k, Омладинска 44 Бечеј,

Јован Лалицки, Јурија Гагарина 239/56 Нови Београд,

Љиљана Антонић, Улица XIII нова 11 Ресник,

Недељка Лукић, II/4 Основне школе „Вук Караџић" Црвенка,

Миленка Тијодоровић, I/3 Основне школе „Вук Караџић", Црвенка,

Ванеса Васиљевић, I/4 Основне школе „Вук Караџић" Црвенка,

Драган Николић, I/3 Основне школе „Вук Караџић" Црвенка,

Милан Јовичић, II разред Основне школе „Вук Караџић" Црвенка,

Горан Ковачевић, II/5 Основне школе „Вук Караџић" Црвенка,

Бранко Кнежевић, I/4 Основне школе „Вук Караџић" Црвенка,

Јелена Сокић, I/4 Основне школе „Вук Караџић" Црвенка,

Марко Свилар, II/1 Основне школе „Вук Караџић" Црвенка,

Здравка Кrчмар, II/6 Основне школе „Вук Караџић" Црвенка,

Жељко Мијатовић, II/2 Основне школе „Вук Караџић" Црвенка,

Никола Гостовић, II/2 Основне школе „Вук Караџић" Црвенка и

Борис Буквић, II/5 Основне школе „Вук Караџић" Црвенка.

Иван Младеновић, Партизанска 19/I, Београд,

Разне „Југопластикине" играчке шаљемо:

Весни Јуришић, Петефи Шандора 175, Кула,

Ненаду Маричићу, Душана Влајића 12 Жарково,

Ивани Плехингер, Велебитска 12 Нашице,

Татјани Ристовић, Сарајевска 12 Београд,

Наташи Симерл, Ул. Братов Учкар 12 Љубљана

Драгани Прекајски, Зорана Нинетина 48 Зрењанин,

Јелени Митић Браће Тасковића 21/25 Ниш,

Ђури Вујаку, Марије Бурсаћ 34 Бачка Паланка,

Гордани Хржици, Гајева 5/1 Забок. и

Мирјани Видарић, Петра Мећаве 30 Пуцарево.

Тродимензионалне сликовнице — поклон „Народне књиге" из Београда добили су:

Франкица Филиповић, Борска 78/VII Београд,

Милена Ћирић Генерала Драпшина 102 Кикинда,

Растко Улић, Титоградска 4/III Нови Сад а

комплет књига Добрице Ерића иде

Славици Драшковић, ЖикеВаљаревића 2 Врњачка Бања.

Библиотеке сликовница „Младинске књиге" шаљемо:

Михаели Адамовић, Тушканова 16 Карловац,

Ани Радош, Чеде Кецмана 1 Бор,

Роберту Премрову, Зг. Битње 274 Жабница,

Радовану Гаврићу, Трг жртава фашизма 1 Бечеј,

Домину Фехеру, Генерала Родића 10 Милешево, и

Марији Марјановић, Луја Браја 35 Титова Митровица.

Кућне патике — поклон „Југопластике" добили су:

Далиборко Малешевић, Парлови Прибинић,

Тинцек Кризанчић, Каминска 8 Марибор,

Душка Пајовић, I/4 Основне школе „Вук Караџић" Црвенка,

Никола Јовановић, III/3 Основне школе „Вук Караџић" Црвенка,

Маја Куленовић, Братства и јединства 29 Сарајево,

Младен Стојковић, Цвијићева 65 Београд,

Данијела Даџић, Руже Шулман 3/4 Зрењанин и

Предраг Вујин, Нушићева 14/II Београд.

Моделе аутомобила — поклон Фиата из Торина добили су:

Дамир Манце, Аугуста Цесарца 10/20 Сисак,

Биљана Ивановић, Ресавска 11 Ваљево,

Јанко Узелац, III разред Основне школе „Вук Караџић" Црвенка,

Иван Стојковић, Доситејева 18 Сокобања,

Кахтан Ал-Самарај, Кватерникова 52 Ријека,

Роберт Јакубец, Шарпланинска 5 Нови Сад,

Борис Живковић, II разред Основне школе Рисан,

Самуел Турчан, Улица Коменскехо 47 Босански Петровац,

Александар Ђорђевић, Париске комуне 19/7 Ниш,

Небојша Сремац, Марка Орешковића 5 Шид,

Бранко Ђорђевић, Посавских Норзежана 9/а Обреновац,

Андреја Випотник, Шуштарјева 26/6 Трбовље,

Дарко Гашпар, Насеље Брунковац 162 Кутина,

Валентино Вранић, Бранка Радичевића 166 Стара Пазова,

Владимир Шуњаревић, Димитрија Туцовића 33 Ковин,

Александар Достанић, Матије Хуђи 54/7 Сремска Митровица,

Горан Матовски, Сремске Митровице 8, Битољ,

Далибор Нанај, III/а Основне школе „Осјечка ударна бригада" Осијек,

Небојша Илић, Јурија Гагарина 110/61 Нови Београд,

Иван Марчичев, Дечји вртић бр 3 „Наша радост" Зрењанин,

Матеја Чижмар, Жупањa њиве 39 Страховица и

Војин Поповић, Лоле Рибара 37 Београд.

Свим малим уметницима који су учествовали на ликовном конкурсу „Нацртајте Пинокија" редакција „Политикиног забавника" срдачно честита на показаном успеху и уложеном труду. Они који овога пута нису имали среће да добију једну од награда нека не губе наду. „Политикин забавник" ће и даље имати конкурсе и наградне игре а једна од њих креће већ почетком фебруара.

БЕЛИ МЕДВЕД

ЖИВИ АМБЛЕМ АРКТИКА

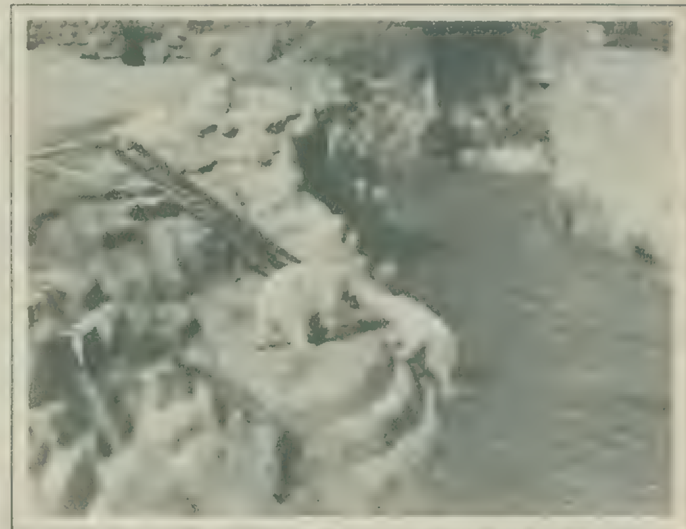
Иако сусрети с њим никада нису пријатни, нису ни опасни. Људе не напада без преке потребе, али нечему не може да одоли — воли да завири у складишта хране и да их испразни. Поједе све: и месо и слаткише...

Постоје две врсте белих медведа: Thalarctos maritimus Phipps и Talarctos maritimus Pall. Живе на крајњем северу наше планете све до Северног пола где су се, претпоставља се, населили пре неких 80 хиљада година.

Бели медвед је даљи рођак мрког медведа или, како би се то стручније рекло, мутант који је стекао наследну варијацију коју врста није имала на почетку. Биће да су ово сродство наслућивали и ловци из долине Јенисеја јер су у прошлости продавали очњаке белих медведа као амајлије које штите од напада њихових мрких сродника. Амајлија се, ваљда да би се боље видела, носила окачена о капу: веровало се да „рођак" неће насрнути на човека који при себи има зуб свемоћног „стрица".

Када се роди, тежина му се мери на граме. Живи у просеку 25 година, али је у једном зоолошком врту дочекао дубоку старост — 41 годину.

Беле медведе данас више нико не лови. У Канади је за ловокрадице предвиђена строга казна затвора, спортски клубови у САД изузели су их са спискова трофеја, а на Аљасци је трговина медвеђим кожама забрањена.

Бели медвед је и већи и тежи од мрког: достиже дужину од три метра, висок је метар и по, а често тежак и читаву тону! По правилу је усамљеник и само се изузетно среће у већим скупинама.

Не спава зими

Добар део својих дана бели медвед проведе пловећи на леденим сантама, а претпоставља се да неки никада и не стигну на копно. Изврстан је пливач и ронилац: у стању је да без заустављања преплива читавих сто километара.

Кад се нађе на копну, не жури много, хода брзином тек нешто већом од четири километра на час. Његовој урођеној радозналости иде наруку и одличан вид и очи у које као да су уграђени широкоугаони објективи: јасно види шта се догађа око њега под углом од 180 степени!

Храни се углавном рибама и фокама, али ни ирваси, поларне лисице и птице нису пред њим сигурни — када га на то натера глад, поједе и њих. Разлога за страх имају и северне патке: наиђе ли на легла, за неколико сати слистиће сва јаја у њима. У току кратког поларног

лета храни се чак и биљкама.

У нахладнијим месецима године, негде средином зиме, женка на свет доноси два младунца које ће однеговати у брлогу што га је раније брижљиво припремила у удубини неке стене или испод громаде леда. Малишанима ће у том леденом породилишту ипак бити топло јер мама прво топлотом тела отопи снег, а затим топлим дахом образује неку врсту угрејаног склоништа допуштајући потом да је прекрије дебео и доста топао покривач снега. Мама и деца напуштају брлог тек средином марта.

Када се роде, младунци су једва нешто мало већи од кунића, а тежина им се мери на граме: обично су тешки око 900. Прве четири недеље мали бели медведи потпуно су слепи. Уз мајку остају седамнаест месеци, а деси ли се да је изгубе, по правилу их прихвати нека „тетка" која ће их брижно хранити и васпитавати.

Са седамнаест месеци младунац улази у свет одраслих у коме, за разлику од свог мрког рођака, неће бити предаха: бели медвед не спава зимски сан.

Простирке изазвале помор

Поларни истраживачи који се с њим сусрећу тврде: да бели медвед није опасан за човека. Чак и рањена звер или женка ће радије да побегне него да нападне. Када се на то ипак одлуче, обично немају другог излаза. Дешавало се да људи само викну или испале хитац из ракетног пиштоља, па да медвед побегне. Једно, међутим, у сусрету с њим никако не треба чинити — ко покуша да бежи, може да буде сигуран да ће настрадати јер у медведу тада прораде инстинкт гоњења.

У природи бели медвед нема озбиљног противника. Једина животиња која би по снази с њим могла да се мери је морж, али су конкуренти, чак и када се нађу близу, обично савршено равнодушни један према другом. Бели медвед је, међутим, од памтивека морао да се носи с једним другим опасним противником — човеком. Њих двојица се познају од давнина. Цртежи белог медведа на камену, пронађени на Чукотки на крајњем северу СССР, стари су преко миленијум и по. У јапанским рукописима он се први пут помиње око 650 године, о њему је у 13. веку писао и Марко Поло.

Ескими, Чукчи и други народи Севера лове га од памтивека. Бели медвед је за ове народе имао и озбиљан ритуални значај. Ескими тако имају празник посвећен само њему са „плесом белог медведа".

Беле медведе је тешко дресирати због чега се ретко виђају у циркусима. Али се зато лако прилагођавају свим климатским условима, па их имају и зоолошки вртови у Аустралији и онај у Калкути у Индији.

Постоји чак и претпоставка да су они управо од медведа научили како да граде своје снежне колибе, иглое. Германи су медвеђе лобање постављали на жртвенике, док је за Чукче глава белог медведа представљала фетиш. У њиховим предањима истакнуту улогу има медвед са кошчатим трупом и шест шапа.

Мада је лов на медведа код свих северних народа био тако рећи једино занимање, није их страдало много јер је ловаца било мало, а природни прираштај надокнађивао је губитке. Ловили су га због крзна, меса и масти. Од крзна су се правили покривачи за шаторе и одећа, топле чизме, рукавице, а кожу су користили за ђонове. Отопљено сало се употребљавало за осветљење, од масти са стопала справљали лекови, од жила — узице.

Иако су још у 19. веку почели масовније да га лове, прави помор настао је тек почетком нашег века и то када су у моду ушле простирке од медвеђе коже. Током тридесетих година на Арктику је сваке године одстрељено више од две хиљаде белих медведа, али је у то доба по леденим пространствима севера још увек шетало двадесетак хиљада примерака. Средином педесетих година остало је свега десетак хиљада белих медведа. Запретила је опасност од њиховог потпуног истребљења.

Огрлица, фотографија и — срећан пут

Научници широм света све су чешће дизали глас да се „живи амблеми Арктика" заштите. Под утицајем јавности, једна за другом, арктичке земље ограничавале су лов на врсту која се нашла пред истребљењем: забрањени су лов из авиона и друге врсте моторизованих „сафарија", ничу забрани какви су они на Шпицбергену у Канади или на Рту Жеље на крајњем северу Нове земље у СССР.

У новембру 1973. године на специјалној конференцији пет арктичких земаља (СССР, САД, Канада, Данска и Норвешка) потпуно је забранило лов на беле медведе, а међународни савез за заштиту природе и природних извора унео их је у своју „Црвену књигу".

Захваљујући свим овим мерама на Арктику данас опет живи близу двадесет хиљада белих медведа. Ако их неко и лови, то се чини само помоћу „летећих шприцева" којима их, са даљине од 50 до 80 метара, успављују ради обележавања и проучавања. Двадесетак минута касније, медвед се буди с огрлицом на којој су сви његови лични подаци — величина, тежина, чак и фотографија — и наставља пут.

Р. Досковић

ЗАГОНЕТКА СЕЛА ЏАНТИНГНИЈА

Група научника испитивала је необично понашање птица у околини индијског села Џантингнија у држави Асаму. Сваке године од средине августа до октобра за тамних ноћи без месечине стотине птица напуштају своја гнезда и устремљују у село где се просто бацају на изворе светлости. При том

већина птица нађе смрт. Становници села тврде да су та масовна самоубиства птица постала редовна од средине нашег века. Научнике поред саме појаве колективног самоубиства највише занима питање: зашто птице крећу баш према селу а не одлећу у неко друго насеље у близини и зашто се бацају баш на светлост.

ПИЛУЛЕ У СТАРИМ ГРОБНИЦАМА

Приликом раскопавања у околини села Каранова и Старозагорског бугарски археолози открили су три гробнице трачанских лекара. У гробницама су нађени готово сви инструменти потребни видарима:

скалпели, сонде и остало. Инструменти су начињени од бронзе а сечивом од гвожђа. У једној од гробница лежали су и лекови — разнобојне пилуле од којих свака има око један грам. Археолози су утврдили да гробнице потичу из другог до трећег века пре наше ере.

ЛЕЊИ СТАРЕ

Јапански научници извели су низ огледа у којима је учествовало више од две стотине особа између двадесет и седамдесет година. Утврђено је да лица која се активно и редовно баве умним

радом и у шездесетој години мисле исто толико свеже и јасно као и тридесетогодишњаци. Међутим, мозак људи који у тридесетој сматрају да је касно да стичу нова знања, стари брже.

ОБОЖАВАЛИ СУ ПРИНЦЕЗЕ

СУДЕЋИ ПО ЛЕГЕНДАМА КОЈЕ СУ СЕ И ДО ДАНАС ОДРЖАЛЕ, ЗМАЈЕВИ СУ ГАЈИЛИ НЕОБИЧНУ СКЛОНОСТ КА КРАЉЕВСКИМ КЋЕРИМА. ЈЕДНИ ДА БИ СЕ ОДМАРАЛИ У ЊИХОВОМ КРИЛУ, ДРУГИ ШТО СУ ИХ СМАТРАЛИ УКУСНИМ ЗАЛОГАЈЕМ.

Мит о змајевима, односно аждајама, спада међу најстарије, најтрајније и најраширеније на свету. Среће се у Кини, Јапану, Индији, Аустралији, Јужној и Северној Америци и, наравно, Европи. Змајеви се најчешће описују као велика, крилата чудовишта, прекривена крљуштима, која бљују ватру и муње, имају отровну крв, бесмртна су, обдарена знањем о животу и смрти, доносе плодност, управљају кишама и поплавама и чувају неизмерно благо. Према неким описима змајеви имају тело змије или крокодила, главу лава, орла, сове, а понекад и човека, канџе лава или вука, крила птице или шишмиша. Занимљиво је да, док у Старом и Новом свету представљају претежно симбол зла, на Истоку их сматрају корисним и вредним поштовања!

Вавилонски еп „Енума елиш" прича нам како је моћни бог Мардук, господар живота, морао најпре да савлада змаја-жену тиамата па тек онда да створи небо и земљу. Код Египћана, змај је био зли дух, слично као што је и код Јевреја симболизовао све зло света.

Змај је и вечити мотив кинеске уметности и представљао је персонификацију царске моћи и сматран је почетком свих ствари.

Први класичан змај био је **Тифон**, (отуда реч тајфун). Антички песник Хесиод описао га је у „Теогонији" као стоглаву змију, из чијих су очију суклале ватре, а из уста избијали ужасни гласови. Тифон је заподео страшну битку са Зевсом и осакатио га српом. Гласник богова Хермес Трипутнајвећи излечио је Зевса, да би овај затим гонио Тифона све до Сицилије и на крају га покопао под вулканом Етна.

Чувар Златне јабуке

Тифон је био отац опаког легла из кога су проистекла многа чудовишна створења грчких легенди: химера, немејски лав, орао који је кљуцао Прометејеву јетру, као и многоглави змај што га је у другом од својих дванаест подвига убио грчки јунак Херкул. Ово створење по имену Хидра злостављало је народ око баруштина Лерне крај Аргоса. Осим што је било зло и отровно, могло је и да се самообнавља. Херкул је замолио свога возача бојних кола Јолаја да спали патрљак сваког врата са којег одсече главу како би спречио да израсте нова. Затим је намочио своје стреле отровном крвљу чудовишта.

У борби против Херкула поклекнуо је још један Тифонов потомак, Ладон, који је одлетео на небо где и сада светлуца у сазвежђу Змај. Ладон је био чувар Златне јабуке бесмртности које је Зевсова жена Хера примила као дар за венчање. Сличан мотив пружа и мит о Златном руну за којим су трагали Јасон и Аргонаути: чувао га је страшни змај који никада није спавао.

Змај као чувар блага често се помиње и у староенглеској, норвешкој и немачкој митологији.

Беовулф, јунак истоименог англосаксонског епа, двапут се сукобио са змајевима: први пут са грозном аждајом Грендел, други пут са пламеном гујом која га је смртоносно ранила својим продорним дахом, али и сама потом скончала под његовим гвозденим мачем.

Ова прича, која се помиње у рукопису из хиљадите године наше ере, осветљава још један чест мотив легенди о змајевима — њихову слабост пред гвожђем коју деле са вилама, вампирима и другим ђаволским створењима.

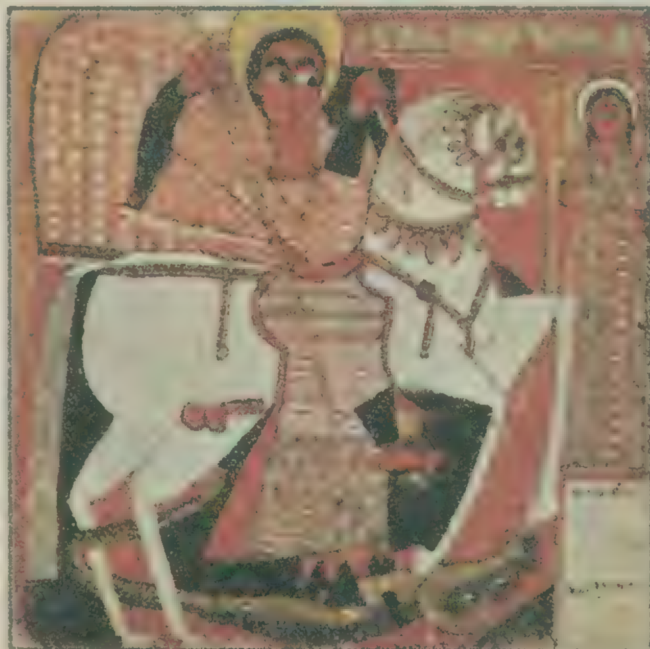
Казна за Андромеду

Широм Европе змај је овековечен у причи о хришћанском „великом мученику", светом Ђорђу (Ђурђу, Јурају). Култ потиче из Византије, с почетка 4. века, а проширио се на исток до Грузије а на југ све до Етиопије. Основни сценарио приче разликује се веома мало од једне до друге земље.

Витез-луталица стиже у непознат крај и налази читав народ у жалости. Краљ и краљица плачу на бедемима замка: тог дана дошао је ред на њихову кћер да се принесе као жртва злом змају. Девојка је изведена, искићена драгуљима и златом и везана за жртвени стуб.

Врли витез, жељан да прошири списак својих доброчинстава, решио је да ослободи принцезу. Она, међутим, то није хтела да му допусти, уверена да једино својом смрћу може да спасе очеву земљу. Витез је ипак одлучио да се сукоби са змајем. Док се чудовиште приближавало принцези, потегао је гвоздено копље и пробуразио га. Потом је покупио пуна кола блага из змајевог легла одвезао га у краљев замак. Јасно, добио је принцезу за жену и с њом срећно живео до краја живота.

Научници у предању о светом Ђорђу виде заправо мит много старијег датума, односно легенду о Персеју. Он је етиопску принцезу Андромеду спасао морске немани коју је послао бог Нептун. Постоје и друга тумачења приче о светом Ђорђу као она о хришћанској алегорији: девица представља Цркву, коју од злог змаја многобоштва спасава хришћанство у обличју витеза-свеца. Следбеници Фројда, међутим, другачије слажу симболе овог предања и на крају долазе до неких еротских објашњења.

Хришћанска алегорија или еротска симболика: етиопска верзија борбе светог Ђорђа против змаја.

Борба добра против зла: исламски јунак Рустем убија змаја, у другом од својих седам великих дела.

Ватра жива

У предањима наших народа прави се извесна разлика између аждаје, змаја и але. Веровало се да аждаје, најчешће троглаве или седмоглаве, живе у пећини подно Голупца на Дунаву, у језеру покрај села Облачине, затим језеру испод Трojановог града на Пештерској висоравни, у пољу Змичу крај Параћина, мачванским мочварама Засавице, Скадарском језеру, „безданим" мочварама код Мостара, језеру под Ширин-градом покрај Сиња...

„Домаће" аждаје су огромне крилате змије налик на крокодила или гуштера, са непарним бројем глава, змијским репом, крилима као у

слепог миша, отвореним чељустима из којих бије модри пламен. Оне страховито ричу и незасите су.

Људи су им као жртве приносили животиње, а понекад и девојке. У нашој верзији предања о светом Ђорђу, посреди је аждаја из језера под Тројановим градом. Она

Претпоставка о временском „преклапању" рептила и прачовека: типична сцена из мезозоика

је, каже легенда, ранила хомску вилу која се купала у Плавском језеру па јој је вилин побратим одсекао главу.

У нашој народној традицији јављају се змајеви-људи (који углавном не чине зло, велики су љубавници и могу да лете или се претворе из једног у други облик), змајеви-змије (обично зла бића, блиска аждаји, снажнија од људи) и змајеви који се идентификују са метеоритима (ноћу лете преко неба и светле, уз звиждање и хујање, а из крила им сипа „ватра жива"). Ала је биће сродно аждаји и змају, с репом који се спушта до земље и главом у облацима. Она изазива вихор и сипа град, једе сунце и месец (помрачење), прождире децу...

Шта мисли Дикинсон

Широм света постоје стотине предања о змајевима; само у британском фолклору има их више од педесет. Шта она заправо представљају? У енглеској „Историји природе" из 1776. године змај се дефинише као „најстрашнија животиња, али највероватније не дело природе". Изгледа да је аутор ове дефиниције имао на уму причу о змији из Есекса, убијеној сто година раније, 1668 у Хенхему. Тај гмизавац приказан је на рељефу хенхемске цркве у памфлету из истог доба. На дуборезу створење је дуго око три метра, нема ноге, прекривено је крљуштима и брадавичастим израштајима, а убили су га сељаци вилама.

Публициста Питер Дикинсон у својој књизи „Лет змајева" (1979) покушао је да изнесе аргументе у прилог веровања у ова створења. На основу различитих описа израчунао је да је просечно змајско трупло морало да тежи девет тона. Да би се подигло у ваздух, требао му је распон крила од 180 метара. До ове бројке Дикинсон је дошао узимајући да змај, као бубамара, по квадратном сантиметру крила подиже 0,17 килограма своје телесне тежине. Физички, то није било могуће а није ни одговарало описима.

„Аждаја" из природе: брадати змај (агама) са раширеним кожним набором

За погон и маневрисање

Гледајући на телевизији стари снимак пада дирижабла „Хинденбург" (из 1937. године), Дикинсон је дошао до изванредног открића: закључио је да је змајево трупло шупље и испуњено гасом лакшим од ваздуха! Крила су у том случају служила не за дизање увис него само за „погон" и маневрисање. Идеја је имала још једну „добру" страну: објашњавала је способност змаја да бљује ватру (запаљени гас).

Дикинсон је своју замисао преточио у теорију према којој се у змајевом телу налази хемијски реактор на бази хлороводоничне киселине, иначе присутне у пробавном систему свих кичмењака. Ступајући у реакцију са калцијумом, претежно из змајевих костију, киселина ствара водоник, а кости се обнављају узимањем кречњака из околине. Кад се змај одмара, метаболички процес се не прекида сасвим, па неман повремено мора да испусти сувишни водоник, палећи га уз помоћ неке хемијске реакције.

Теорија објашњава и природу отровне крви змаја (цијановодоници) и његове склоности према принцезама (с богатим накитом) и благу (пуном угљеника). Дикинсон има и објашњење због чега нигде нису пронађени фосили змајева. „Лет се", пише он „остварује захваљујући контролисаном варењу коштане структуре. Кад змај угине, контролни механизам наставља да дејствује све док се читава грађа не раствори."

Насупрот егзотичној и наивној Дикинсоновој теорији, неки истраживачи изнели су хипотезу према којој је митски змај потомак неке стварне животиње. Они указују на сличност птеродактила (фосилне животиње на прелазу гмизаваца и птица) и плесиосаура (препотопске водене животиње) са хипотетичним змајевима. За легенде о змајевима професор Карл Сеган каже да представљају опште сећање врсте, из времена диносаура када су наши преци водили борбу са циновским грабљивицама. Сеган у књизи „Рајски змајеви" пише:

„Најмлађи фосил стар је приближно шездесет милиона година. Породица човека (али не врста „хомо") стара је неколико десетина милиона година. Јесу ли могла да постоје човеколика створења која стварно досежу све до тираносаура рекса? Јесу ли могли да постоје диносаури који су избегли уништење у касном периоду креде?"

Мада је ова идеја о временском „преклапању" крајње натегнута, слика змаја као запамћеног симбола гуштерско-мајмунског сукоба може да делује доста уверљиво.

Змајски стас

Неке велике змије имају извесне „змајске особине". Боа констриктор, односно питон, може да нарасте до 7,5 метара и има тело вијугаво попут змајског. Лондонски „Тајмс" је 1978. године донео вест из Индије о питону који је допола прогутао човека. Сељаци су напали гмизавца, и страдали су и питон и његова жртва. Причајући о томе, сељаци су змију називали „змајем".

Малајски летећи гуштери носе зоолошко име змај и могу да клизе низ ваздух захваљујући кожној опни између предњих и задњих ногу. Проблем је једино у томе што су дуги свега петнаестак центиметара, па је тешко претпоставити да је нешто тако мало могло да послужи као инспирација за легенде о змајевима. Постоје и неки већи „змајски" гуштери: змај са Комода који може да нарасте до 3,5 метра и има пљоснату, ружну главу, крљушт по телу и брадати змај (агама), сличних је особина, али дуг свега 50 центиметара, са широким кожним наборима око врата које може да рашири у застрашујућу лепезу. Они, међутим, не лете, живе искључиво на неким индонежанским острвима и у Аустралији.

Крокодили, алигатори, змије и гуштери — сви они имају неке „змајске" карактеристике, али их нико нема у тој мери да би се сматрао извором легенде. Ако су змајеви постојали на Земљи, онда је то морала да буде засебна врста. Али научници такву хипотезу не прихватају, као ни Сеганову тезу о временском „преклапању" диносаура и прачовека. Први препознатљиви змајеви потичу из сумерске културе, која је настала пре око 5.000 година између река Тигар и Еуфрат. Сумерски змај био је необичан спој орлушине, хијене и змије или гуштера варана. Змај сачињен од стрвинара логично симболизује везу између живих и неживих ствари.

Касније, око 1.500 године пре наше ере, сматра Валтер Ојфенберг, кустос херпетологије (гране зоологије која проучава гмизавце) у Музеју државе Флорида, коњаници из степа средње Азије преносили су делиће мита на запад у Европу и на исток до Кине. Он признаје да је тешко документовати теорију о ширењу јер се међу предметима скитских номада може наћи свега неколико змајева. Али после 1.500 године пре наше ере змајеви су почели да се појављују у међусобно веома удаљеним културама понекад приказани на скитски начин.

Индоевропски освајачи, каже Ојфенберг, пренели су предања о змајевима до Индије, а трговци их разнели преко Индонезије до Аустралије. Други народи Викинзи на пример, пренели су мит у Северну и Јужну Америку.

Есад Јакуповић

У змајеве су веровали и народи обе Америке

НОВА ПЛОЧА ЗАДЊА ПЛОЧА

Група Сребрна крила објавила је свој нови албум који је добио име „Задња плоча", снимљен и миксован у „Унион студиос" у Минхену, у јесен 1982. На плочи се налази десет композиција: „Сезаме, отвори се", „Љиљана, чувај се", „Водим те у Рио", „Праштам ти", „Реци да ме волиш", „Долина нашег сна", „Кад те напусте сви", „Пусти да ти свирам", „Нема времена за нас" и „Топло љето".

Све песме компоновао је Ђорђе Новковић чија је сарадња са Сребрним крилима одувек била веома плодна. Текстове су написали Марио Михаљевић, Ђорђе Новковић и Зринко Тутић (који је љубитељима музике познат као аутор радо слушане композиције „Дорис"). Нисмо успели да сазнамо да ли наслов плоче „Задња плоча" има неки дубљи смисао. Влада Калембер је снимио и филм али му то вероватно неће постати трајна преокупација.

Они који су очекивали да ће се у музици Сребрних крила нешто променити биће разочарани. Остали су верни свом ранијем музичком опредељењу: све песме су слушљиве, веома лако улазе у уво и сигурно је да ће се радо певушити. Њихови верни поклоници ће бити задовољни.

Плоча је иначе одлично снимљена а за то чланови групе треба да буду захвални сниматељу Улриху Улману који веома добро познаје свој посао.

За све заинтересоване објављујемо и контакт-адресу: СРЕБРНА КРИЛА, Концертна дирекција Загреб, Трњанска цеста б.б. 41000 Загреб

ПУСТИ ДА ТИ СВИРАМ

Музика: Ђ. Новковић
Текст: М. Михаљевић
изводе: Сребрна крила

Пусти да ти свирам
да ти свирам у мраку
нећу да те дирам
да ти причам о браку.

Нећу те дирати
само ти сједи
нећу ти лагати

знам да не вриједи
сутра ћеш можда
смијати се томе
рећи да сам луд
било коме.

Пусти да ти свирам
да ти свирам у мраку
нећу да те дирам
да ти причам о браку

Нисам ја зао
нисам ни добар
можда сам само
помало чудан
што други не желе
то баш хоћу
кад они спавају ја
сам будан.
Пусти да ти свирам, да
ти свирам у мраку
нећу да те дирам, да
ти причам о браку.

Група СТИЛ има стила

Јавио нам се Иво Лесић, вођа сплитске групе СТИЛ, основане пре неколико месеци у Сплиту. Група СТИЛ кренула је оштро, на прву лопту, па, ето, први пут јавно наступају на фестивалу „Загреб 82". Њихов албум првенац назван „Путовања" појавио се у продавницама плоча.

Окосницу групе СТИЛ чине **Иво Лесић**, инжењер електротехнике, **Звонко Стипичић**, дипломирани економиста, **Дамир Михановић**, дизајнер. Овакав састав сасвим им одговара за студијски рад, а за јавне наступе имају у виду неколико „летећих" чланова. Иво Лесић, који није непознат љубитељима музике (знамо га по веома успелој сарадњи са певачицом Мери Шепарсвић) композитор је, аранжер и продуцент. Осим главних и пратећих вокала на плочи се појављује и у улози извођача на клавијатурама и synth басу. Звонко Стипичић задужен је за текстове и, кад затреба, вокалну пратњу, Дамир Михановић је бубњар, али му певање није непознаница. Њихов први албум под називом „Путовање" издала је диско кућа „Југодиск".

Контакт-адреса:
Иво Лесић,
Аљиновићева 40
58000 Сплит
тел. 058/48-467

РОК ПРИЧЕ ● РОК ПРИЧЕ ●

БУЛЕВАРОМ шетају другарице АЗРА И ЗАНА. Око њих стеже РАНИ МРАЗ. Њих двије иду према ПРЉАВОМ КАЗАЛИШТУ да виде ФИЛМ. Уз пут су прошле крај АЕРОДРОМА гдје су видјеле ПИЛОТЕ. На ФИЛИГРАНСКИМ ПЛОЧНИЦИМА среле су ДИВЉЕ АНЂЕЛЕ са СРЕБРНИМ КРИЛИМА који су им поклонили СТИДЉИВЕ ЉУБИЧИЦЕ. Када су видјеле ФИЛМ, погледале су у небо и угледале СУНЧАНЕ ПЕГЕ. Затим су се упутиле МАКАДАМОМ а доље их умало није згазио ПАРНИ ВАЉАК. На СТИЈЕНАМА су нашле БИЈЕЛО ДУГМЕ и ФОСИЛЕ МЕТКА. Затим су свратиле у ресторан гдје су појеле РИБЉУ ЧОРБУ. Потом су се упутиле у планине да беру ДИВЉЕ ЈАГОДЕ.

Оливера Рундић,
Лакташи

РОК ПРИЧЕ ● РОК ПРИЧЕ ●

Шетао сам „сунчаном страном улице" преко које је била повучена „танка црна линија" и дошао на „филигранске плочнике". Био је 13. јул а „13 је мој број". Брат ми је рекао „дођи у пет до пет", али ја сам закаснио, па сам га позвао из говорнице и он ми је саопштио да је добио јединицу из математике. „А шта да радим" кад знам да има „чудне навике" и да је „егоиста". Ипак сам га утешио — јер „живот је маскенбал". Наставио сам шетњу улицом где су се кретали „људи самоће". Њима је све било „равно до дна". Затим сам ушао у продавницу где је била „гомила несклада" и „распродаја бола". Све то „није О. К.". Пошао сам кући јер је требало да идем на „пут за Катманду" где бих се случајно срео са странкињом која је имала „плавосмеђе очи" и која је стално говорила „додирни ми колена" и „пољуби ме".

Марина Трнавчанин,
Трг маршала Тита 1—7/35
18400 Прокупље

БЕРЗА ПЛОЧА

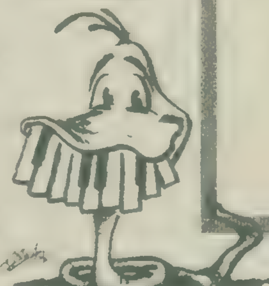

Продајем следеће одлично очуване плоче: »Absolutely« групе Меднес, »Journeys To Glory« групе Спандау Балеј, „Артистичка радна акција" »La Folie« групе Стренглерс, »Non Stop Erotic Cabaret« групе Софт Сел, ЛП плочу „Дуран Дуран" истоимене групе" „Свет компјутера" групе Крафтверк, „Љубљана је булана" групе Панкрти и Електрични оргазам први албум. Цена је 100 динара. По цени од 150 динара продајем: »Clash 1« групе Клеш, „Државни љубимци' групе Панкрти.

Зоран Николовски,
Херцеговска 15-а
97000 Битола

За плочу или касету неке стране групе дајем 10 добро очуваних забавника.

Борђо Перић,
Истарска 4
58000 Сплит

Хитно купујем плоче Оливије Њутн Џон и Пола Макартнија.

Жаклина Криваћевић
Панонска 4
25230 Кула

Продајем ЛП плоче рок музике. За списак се јавити на адресу:

Војислав Миљевић,
М. Беловуковића 0
15000 Шабац

Продајем добро очуване плоче, махом оригинале. Заинтересованима шаљем списак.

Марко Шарчански,
Д. Станичкова 31
25000 Сомбор

Продајем следеће ЛП плоче: „Ако приђеш ближе" Здравка Чолића, „Национална класа", »Rougn« Тине Тарнер, „Греасе" Оливије Њутн Џон и Џона Траволте, „1990" групе Темптејшнс и ЛП групе Сребрна крила. Заинтересовани се могу јавити на адресу:

Тамара Ђокић,
Босанско-херцеговачка бр. 2
36000 Краљево

Продајем следеће ЛП плоче одлично очуване: »The Game« групе Квин (120), »Jazz« групе Квин (90), „Дожривјети стоту" групе Бијело дугме (110), »Bad Girls« Доне Самер (200), „Срео сам љубав из прве пјесме" Сребрних крила (100), »Paralel Lines« групе Блонди (100), „Бајта 3" (100) и велики број сингл плоча свих врста музике. Заинтересованима шаљем списак.

Момчило Станковић,
Кнеза Милоша 53
32000 Чачак

Продајем следеће одлично очуване плоче: Motorhead«, »Overkill« »Bomber«, »Ace Of Spades«, »Iron First« све од групе Моторхед по цени од 130 динара »No Sleep Until Hamersmith« (180) групе Моторхед, »Killers«, групе Ајрон Меден (130), »The Number Of The Beast« групе Ајрон Меден (250), »High Voltage« »Dirty Deeds Done Dirt Cheap«, »Let There Be Rock«, »If You Want Blood You Got It«, »Haigway To Hell«, »Back In Black« све од групе AC/DC по цени од 130 динара, затим, „Металмания" разних извођача (130), »Face Value« Фил Колинса (130), „Странице нашег времена" групе Смак (130), „Улазак у харем" групе Смак (130), „Највећи хитови" групе Дорс (130), »Come And Get It« групе Бајтснејк (130), »Eagles Live« групе Иглс (250), »Led Zeppelin IV« (130), »After Math« групе Ролингстонс (130), »Gonna Ball« групе Стреј Кетс (130) и »Stray Cats« истоимене групе по цени од 130 динара, затим, »Wall« групе Пинк Флојд (250), »Machine Head«, »Burn« групе Дип Парпл по цени од 130 динара и »Made In Japan« групе Дип Парпл по цени од 250 динара.

Арсо Бошковић,
4. јули С 22/3
15300 Лозница

хит ГАЛЕРИЈА

Бранимир Штулић Џони
аутор:
Зоран Поповић,
Обилићева 6
19300 Неготин

Слађана Милошевић
аутор:
Радомир Цветновић,
36215 Подунавци
код Краљева

Имам 14 година, живим у Загребу и зовем се **Ла Кабиљо.** Од музике ми се највише допада нови романтизам што се и види по мом избору. За мене су најбољи романтичари Класикс Нуво и Дуран Дуран. Код нас нови романтизам у музици није развијен али се надам да ће до тога доћи.

ДОМАЋЕ:

1. МИЛИОН — Боа
2. 'АЈДЕ ДА СЕ ЗЕЗАМО — Д Бојс
3. АФРИКА — Електрични оргазам
4. СТОЛ — Боа
5. ШТА БИ ДАО ДА СИ НА МОМ МЈЕСТУ — Бијело дугме

СТРАНЕ:

1. TONIGHT — Класикс Нуво
2. HOLD BACK THE RAIN — Дуран Дуран
3. FADE TO GREY — Висаж
4. LOVE ACTION — Хјуман Лиг
5. FALLING OUT — Ним Вајлд

За недељу дана нова
ХИТ СТРАНА

МУЗИЧКА ПОШТА

Желели бисмо да знамо колико је група „Рибља чорба" до сада издала албума, како се они зову и где се могу набавити?

Божа и Фрале,
11412 Јагњило

Рибља чорба је издала пет албума. Први се звао „Кост у грлу", други „Покварена машта и прљаве страсти", назив трећег албума је „Мртва природа". Четврти албум Рибља чорба је снимила уживо у београдској хали Пионир и дала му је име „У име народа". Пети и последњи албум зове се „Бувља пијаца". Све плоче издала је Продукција грамофонских плоча Радио Телевизије Београд. Све плоче се могу набавити у њиховим продавницама или другим специјализованим продавницама плоча

Мада вам се јављам први пут, надам се да ћете ми одговорити. Желела бих да знам ко је певач у групи Парни ваљак?

Мирјана Миловановић,
Прокупље

Певач у групи Парни ваљак зове се Аки Рахимовски.

Молим те да ми одговориш да ли је потребна посебна солистичка бас гитара за хеви метал и да ли постоји нека посебна фирма која израђује ове гитаре. Надам се да ми писмо неће завршити у кошу јер већ водиш са 2:0.

Читатељка из Загреба

Драго нам је да смо смањили резултат на 2:1. Иначе, можемо ти рећи: не постоји никаква посебна гитара за хеви метал па према томе ни фирма која би их израђивала. Постоји само разлика у начину свирања бас гитаре код хеви метала, али је тај бас за сваку врсту музике исти.

БИМ И БУМ

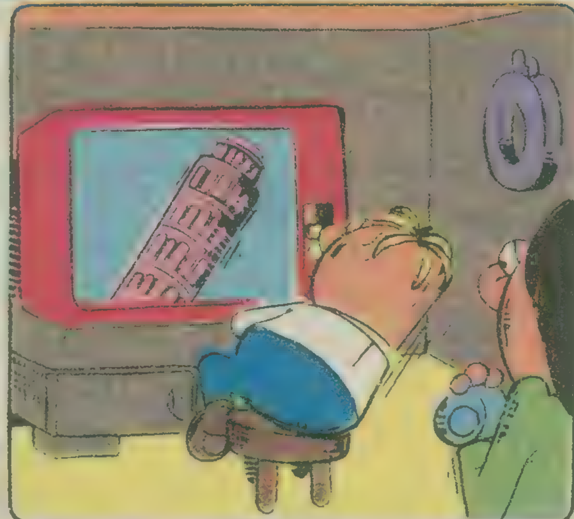

ТРАПОЊЕ

ОПАСАН ПО ЖИВОТ

ВЕЛИКИ ПРОНАЛАСЦИ

ЈОСИП РЕСЛ, ИЗУМИТЕЉ БРОДСКОГ ПРОПЕЛЕРА, НИЈЕ СЕ ТИМЕ УСРЕЋИО. НАПРОТИВ.

Лекар је закључио да човеку предстоји још који минут живота. Тифус је чинио своје, медицина није могла да помогне, поготову што болесник уопште није показивао вољу за живот. И пре него што је оболео деловао је исцрпљено. Није био ни снажне грађе.

— Ко је то? — упитао је болничар.

— Неки сиромашак. Зове се Јосип Ресл. По имену рекао бих да је Немац! — одговорио је лекар чекајући да болесник издахне па да потпише смртовницу.

Било се то почетком октобра 1857. у Љубљани. Умрли је сахрањен на гробљу светог Криштофа. Убрзо је добио надгробни споменик, а једна љубљанска улица његово име. Данас у граду постоји споменик ЈосипуРеслу. Лекар је био у заблуди: Ресл није непознат, само је био скроман и готово детиње поштен.

Шумар на мору

Пароброд Американца Фултона епохалан је изум, али је сигурно да се не би дуто одржао јер се његов погон темељио на точковима постављеним са стране кобилице. Огромни, незграпни точкови грабили су лопатицама воду и потискивали пловило напред. Споро! Из парног строја могла се извући већа брзина. Ускоро је постало очигледно да ће точкове морању заменити једноставнијим решењем. Неколицина је баратала Архимедовом визијом пропелера, али нису видели облик који може да се примени. Учинили су и грешку: поставили су пропелер са стране на задњем делу кобилице!

У суштини, пропелер није изум савремене цивилизације. Принцип увртања приписује се Архимедовим размишљањима и цртежима. Случај је хтео да један шумар који је још у детињству био опседнут Архимедом 1821. буде премештен са службом у Трст. Звао се Јосип Ресл. Имао је 28 година, породицу и завршену Шумарску академију у Бечу. Потицао је из Чехословачке. Ту се населио његов отац, родом Сас. Школовао се уз помоћ стипендије, више гладовао него јео и прву службу добио у Платерјају, у Крањској, где је постављен за окружног шумара. После четири године премештен је у Поморску шумарску управу у Трсту пошто је краће време радио у Љубљани.

Ресл је био шумар, али су га математика и физика више занимале. Чим је у Трсту видео мали пароброд са точковима извесног Енглеза Моргана који је њиме одржавао путничку линију Трст — Венеција, поново се загрејао за стару идеју: пропелер уместо точкова!

Вратио се Архимедовом цртежу. Дан по дан и дошао је до решења. Пред собом је имао проналазак ништа мање значајан од Фултоновог: бродски пропелер детаљно разрађен на цртежу! Величина проналаска била је у томе што је, за разлику од осталих, Ресл одредио право место пропелеру — између крмене статве и кормила, односно тамо где се и данас налази на свим бродовима света!

У првом тренутку није био сигуран да је нашао оно што је тражио. То је могло да се утврди само у пракси. Како је био сиромашан, тражио је по Трсту човека који би дао пароброд и финансирао уграђивање пропелера. Пристали су трговци Јулијан и Тости. Ставили су Реслу на располагање бродић и наручили израду малог пропелера платившии га 60 форинти. Демонстрација је извршена у тршћанској луци.

Народ се слегао да види „чудо". О Ресловом изуму прочуло се по граду, досетке су пљуштале на све стране. Међутим, чим су двојица снажних момака почела да рукама и уз помоћ ручице окрећу осовину пропелера, а бродић да се креће, свима је било јасно да је у питању озбиљна ствар. То је нарочито уочио превозник Морган. Пожурио је до власти и уз помоћ новца издејствовао полицијску забрану оснивања друштва за увођење пропелера на аустријским паробродима на чијем је челу требало да стоји Ресл.

Преварили су га

И поред Моргановиx смицалица, Ресл је био пресрећан. Колико због проналаска толико због новца који ће му он донети: Није могао да претпостави да управо почиње његова голгота и да ће му пропелер готово уништити живот. А и како би наслутио тако нешто: поморци и сада тврде да је бродски пропелер епохалан проналазак.

После дужег размишљања тршћански трговац Отавио Фонтана загризао је у посао видећи у томе огромну зараду. Издвојио је новац за изградњу пароброда са парним стројем од шест коњских снага. Да се не би натезао са Енглезом Моргаком, послао је Ресла у Беч по дозволу за отварање путничке линије.

У марту 1829. брод је завршен. Недостајао је парни строј. Ресл је отишао у Париз да га наручи. Претходно је са Фонтаном склопио уговор о експлоатацији свог изума. Поштен до крајности и неискусан у трговинским пословима Ресл је показао Французима цртеже пропелера. Каква грешка! Лукави индустријалци су одмах направили пропелер и испробали на бродићу у једном каналу. Кад су видели шта су бесплатно добили, и то још на тањиру, одбили су да Реслу продају парни строј.

Ресл је лутао Паризом. Љут на њега, Фонтана је одбио да му пошаље новац за повратак и раскинуо сарадњу. Преварен и ојађен, Ресл се потуцао по граду са женом и децом. Срећом, нашао је на неке бојаџије и продао им изум за „мућкање" боја. Тим новцем вратио се у Трст.

На силно наваљивање некадашњег шумара Фонтана је пристао да настави започети посао. Коначно, пропелер је приказан на броду „Цивета" у јулу 1829. у тршћанској луци. Успех је био изванредан. Морган је опет умешао прсте. Он, новац, власт и... полиција је Фонтани и Реслу забранила експериментисање са пропелером. Образложење: опасан је по живот! Видећи да је ствар пропала, Фонтана је окренуо леђа. Ресл га је тужио суду због неизвршења уговора. Процес се водио годинама. У међувремену Фонтана је умро.

Неко време на пропелер се заборавило, а онда су почеле да га уграђују Француска, Енглеска, САД. Ресла нико ни да помене. Он је с породицом таворио. Штавише, енглески адмиралитет је 1852. обећао награду оном ко докаже да је проналазач бродског пропелера! Ресл се зграну. Ништа од тога није имао. Стиснуо је зубе и послао папире. Али: они су се уз пут затурили! Пошто Реслова документа нису стигла, награду Адмиралитета добила су петорица Енглеза!

Истрошен физички и душевно Ресл је клонуо. Имао је 64 године кад је умро у Љубљани. Право на изум бродског пропелера ипак му је било признато, много година после тога. Тада је било касно!

М. Тодоровић

ОБУЦИТЕ ПОПАЈА И ОЛИВУ

ОЛИВА ЈЕ ЛЕПА КАО ШАРГАРЕПА

ХАЉИНЕ САМО ИСЕЦИТЕ

ПОПАЈА И ОЛИВУ ЗАЛЕПИТЕ НА КАРТОН ПА ИСЕЦИТЕ

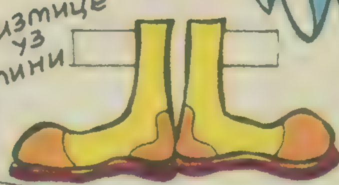

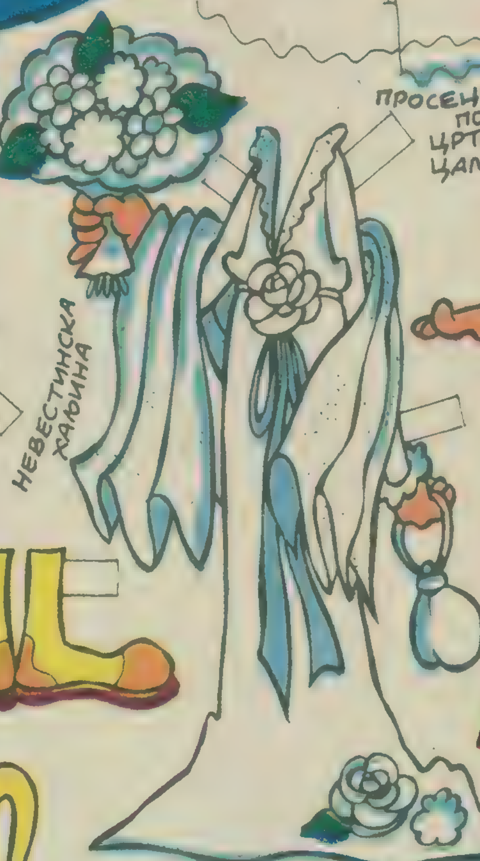

НИСАМ СЕ ШАЛИО

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

• ЛИЗА ТАТЛ •

Проверио сам белешке оних који су их имали: сад већ није било сумње да смо сви сањали исто!

Дошао сам до гигантског древног града усред пустиње. Ишао сам напуштеним улицама међу белим каменим блоковима грађевина које су припадале неком непознатом античком народу. Најзад, наиђох на оно што сам тражио: полукружно удубљење са степеницама које су водиле у мрак подземља. Почео сам да силазим. Нисам ништа видео, а ипак сам корачао са сигурношћу. Трачак светла из дубине напокон ми указа на пут до платформе са безбројним широким ходницима. Чуо сам неодређен шум. Људски гласови, закључих. Кад прођох испод снежнобеле аркаде они престадоше да причају. Било их је много и сви су ми изгледали познати: становници горњег града, пријатних, топлих очију попут уплашених срна за којима сам трагао. Срце ми се испунило миљем: били су ми драги, онако мирни, доброћудни и лепи. Једна жена се издваја из гомиле и прилази ми:

— Рик, вратио си се! Је л' сад смемо да изиђемо? Хоће ли нас пустити да живимо у миру?

Отварам уста да им кажем да је све у реду, да могу слободно изићи на светлост дана, да их нико неће дирати, али тад зазвони будилник и ја се будим.

Био сам запањен. Не, смушен од стварности овог сна. Упалио сам светло, зграбио свеску и оловку и све забележио. Тешко сам поново заспао.

Сутрадан, на путу према факултету на коме сам као млади асистент предавао психологију, посматрао сам путнике у аутобусу и сви су ми се чинили сличним људима из мог чудног сна. Сео сам поред девојке која је очигледно студирала сликарство јер је носила велики блок на коме је нешто скицирала. Бацио сам поглед на цртеж и следио се: троглава птица дугачког кљуна и раширених прозрачних крила — амблем уклесан на каменим зидовима града из мог синоћњег сна!

— Шта то цртате? — нисам могао да се уздржим. — Одакле вам то?

— Из главе — погледала ме је сумњичаво, али с интересовањем.

— Јесте ли сигурни? Да нисте то већ негде пре видели?

— Можда ће вам то изгледати смешно, али јесам... и то у сну!

— Није ми нимало смешно — рекао сам сад већ веома узбуђен — јер ја сам видео исто синоћ у сну. Зато сам вас и питао шта цртате. Видите, навио сам сат да ме пробуди тачно у 3:30 ујутро јер је то део експеримената који радим са студентима... Ја предајем психологију, па смо се договорили да напишемо нешто о последњем сну који нам је остао урезан у сећању. Ево, погледајте — пружио сам јој свеску.

Читала је све више запањена. Кад је завршила, рече:

— То је фантастично... Знате, никад се не бих сетила овог сна да ме мој пас Боги није пробудио усред ноћи да га пустим напоље. Док сам га чекала да се врати из баште, нацртала сам оно што сам сањала. Ево погледајте — показала ми је неколико страница блока са цртежима истог града, амблема, па чак и неколико ликова сличних онима које сам видео.

— Невероватно! Знате шта, морамо се видети и о свему још попричати — рекао сам јер се моја станица приближавала. — Наравно ако пристајете?

— Свакако. Пред главном фонтаном у пола седам.

— У реду — повиках излазећи и тек се тада сетих да је нисам ни питао како се зове.

На часу се прва јавила Ева Џонсон, затресла бујном косом и испричала свој сан:

— Били смо на некој досадној забави тако да смо неколико другара и ја одлучили да се провозамо мојим новим „кадилаком". Одједном смо се нашли у пустињи и угледали бели град...

Наставак приче поклапао се са мојим сном. Нисам могао да верујем. Затражио сам свеску у којој је записала сан. Дала ми је с изразом негодовања. Настао је тајац у учионици, а затим су један по један сви моји студенти или признали да се не сећају свог сна, или, ако су се сећали, све их је водио до истог града са истим људима. Сви су описивали топлину и нежност коју су осетили према њима. Проверио сам забелешке оних који су их имали: сад већ није било сумње да смо сви сањали исто.

Чекала ме је пред фонтаном и тек тада сам приметио колико је лепа. Отишли смо у ресторан на вечеру и представили се једно другом. Звала се Џуди Андерсон.

— Морам нешто да вам испричам — рекла је одмах пошто смо сели. — На првом часу добили смо задатак да нацртамо заштитни знак за неку измишљену авио-компанију. Једна моја колегиница нацртала је троглаву птицу са прозрачним крилима! Компанију је назвала „Анасази авио-транспорт". Кад сам је упитала откуд јој идеја, рекла ми је да јој је једноставно тако пала на памет, као да ју је сањала. Шта кажете на то?

Испричао сам јој догађај на мом часу и наставио:

— Провео сам поподне листајући енциклопедије не бих ли нашао неку везу. Колико се сећам Анасази Индијанци су преци данашњих Хопија и Зунија, који се једнообразно зову Пуеблос. Анасази култура се простирала по целом југозападу. Реч Анасази значи „прастари"...

— Све ово није случајно. Постоји сувише коинциденција — одвратила је замишљено. — Можда су СВИ сањали исти сан, али га се само неки сећају. Ако је тако, зашто су баш то сањали? Можда га неко шаље .. Али, ЗАШТО?

Све је остало неразјашњено. Међутим, Џуди и ја смо наставили да се виђамо. Често смо причали о нашем првом сусрету и понављали експеримент са буђењем у току ноћи, али одговор нисмо нашли. Све док једне вечери, лешкарећи на каучу уз сендвиче и пиво, моју пажњу не привуче један разговор на телевизији. Новинар је постављао питања проф. др Рубену Колијеру са Калифорнијског универзитета, који је говорио:

„... камени град, потпуно очуван у пустињи државе Нови Мексико. Сад се усуђујем сасвим сигурно да утврдим да су га саградили преци данашњих Пуеблос Индијанаца. Нисмо никад ни сањали да је Анасази култура достигла такав степен напретка. Свакако, поставља се питање како је нестала. пропала... Да, да. ово откриће ће уздрмати свет науке. пољуљати многе пређашње теорије..."

— Невероватно! — озбиљно је одвратио репортер. — А како сте дошли на идеју да копате баш на том месту?

— На најненаучнији начин, верујте ми — научник се насмеја. — Добио сам стипендију да радим на овом подручју, па сам започео са фотографисањем из ваздуха. Свакако, сликали смо целу област али моја идеја да се концентришем баш на ово подручје... па, ето, дошла ми је у сну!

— Многи археолози сањају о откривању великих налазишта — наставио је репортер. — Сан професора Колијера се остварио.

Скамењени, зурили смо у телевизор и рекламе које су уследиле

— Значи, њему је био упућен наш сан! — прва се освестила Џуди. — Циљ је био да неко открије и ископа град!

— Али... али — муцао сам. — Ко је хтео да се то одигра? Шачица изумрлих Индијанаца?

— Не знам, али сад, кад је град пронађен, наш сан ми се чини логичнији.

— Ни најмање — рекох нервозно јер њено објашњење није давало никакав одговор, већ постављало још више питања и сумњи. Погледала ме је уплашено, па сам је помиловао по коси и променио тему.

Откриће у Новом Мексику проглашено је најсензационалнијим археолошким достигнућем свих времена. Узбуђење је расло, а са њим и производња Анасази беџева, кошуља, игара и телевизијских серија. Материјали са птицама прозрачних крила преплавили су излоге. Наш првобитни сан више није звучао тако чудно јер су сви сањали Анасази културу: гласови из далеке прошлости позивали су на сећање данашње човечанство. И у тој општој манији Анасази су се

СТВАРНО појавили? Свако осим мене задовољавао се да верује у њихов благи поглед и да прихвати нагло створено опште сазнање да су они УВЕК били међу нама! Виђао сам их свугде: омању жену са двсје деце у аутобусу, разносача поште, помоћника мог месара. Преплавили су свакодневицу.

Следеће године, почетком лета, када сам завршио своју докторску дисертацију и покушао да им посветим више пажње, чак се и мени учинило да су ти црнокоси благи људи одувек живели са нама.

Ускоро сам чуо на телевизији да траже 'враћање' своје земље. Ништа необично јер је групама Индијанаца и пре додељивана земља на Флориди и у држави Њујорк.

Јавно мнење налазило се без изузетака на страни Анасази становништва. Све се одвијало запањујућом брзином. Новине су већ у јулу писале уводнике о њиховим правима, да би најзад у септембру Председник Сједињених Држава у говору нацији одобрио враћање старе постојбине Анасазима.

Џуди је весело подврискивала док је слушала Председников говор. Ја сам је мрачно посматрао.

— Мислила сам да си за Индијанце — рекла је.

— Свакако, али не и за ОВАЈ НАРОД који се прозвао Анасази. Одакле су дошли одједном? Сети се, њихова култура, као и они сами, изумрла је ОДАВНО. У најдетаљнијим светским историјским књигама које смо прочитали нема помена о постојању данашњих Анасази Индијанаца! А сад, одједном, хиљаде њих!

— Па, ваљда су постојали, само их ми нисмо били свесни, нису били идентификовани

— То је тачно оно што ОНИ желе да МИ мислимо. Не мораш ми веровати али ме саслушај. Претпоставимо да негде, на некој другој планети, постоји раса која или изгледа као ми или може да се учини таква. Нешто се догодило њиховој планети... можда изумире, нестају погодни услови за живот, можда је потпуно уништена или нешто слично. Углавном, том народу је потребно ново место боравка, планета као наша. Међутим, они нису агресивни већ миран народ који не жели да озледи или уплаши примитивне Земљане. Све што они траже је база, колонија за око сто хиљада људи. Њихова технологија је, рецимо, несагледиво испред наше, само што је они не користе за ратовање. Зато шаљу пропагандну претходницу путем сна тако да сусрећемо наше будуће суседе у најинтимнијим околностима и апсорбујемо лекције о њима без каснијег свесног сећања. Постају нам блиски, заволимо их иако не знамо зашто. Навикнемо се на идеју њиховог постојања ПРЕ него што су се и појавили...

— Хоћеш да кажеш да су дошли из свемира у каменим бродовима?" — узвикнула је са огромном неверицом.

— Да. Можда не на начин за који нас је наша култура припремала, тј. у блештавим бродовима већ извиру из тла, тако рећи на мала врата, кроз тунеле до горњег света, на начин који НИКО не примећује.

— Осим тебе, свакако. Ти си луд ако верујеш у тако нешто! — узвикнула је — или се само са мном шалиш.

Две године касније наше свадбено путовање одвело нас је у Циболу, реновиран древни град Анасазија у коме су сад сви они срећно живели. Цибола је постала светски туристички центар. Посматрао сам оживеле грађевине свог давнашњег сна, пуне осмехнутог света. Водич је рецитовао историјске податке, туристи су куповали уметничке предмете Анасазија. Владала је беспрекорна чистоћа и ред. Затражио сам да нас одведу до подземних тунела који су везивали све куће. Водич је спремно пристао. Прошли смо кроз један тесан и низак, ни налик на оне из сна. Описао сам му тачно какве желим да видим.

— Тако нешто овде не постоји — рекао је мирно.

— А шта ако постоји, а ви нећете да их ми видимо — викнуо сам бесно.

— Ви сте овде гост — одговорио ми је смирено — стога се морате повиновати нашим законима или отићи. Ово је резерват, што значи, самостална држава.

Џуди ме је повукла за рукав. Нисам наставио расправу јер је водич имао право. Ипак, тај догађај покварио нам је расположење.

Месецима сам очекивао да ми се нешто деси, да ме Анасази „уклоне" на овај или онај начин. Али, ништа од тога.

Прошле су три године. Моје сумње остале су недоказане баш као и оног дана када сам их исказао Џуди. Све до пре неколико дана пошто нам се родио син.

Усред ноћи пробудио ме је детињи плач. Устао сам, смирио га, а онда узео блок и записао прекинути сан: налазио сам се у џунгли, падала је тропска киша и клизила по стрмом терену. Приметио сам траг, као да је неко пре мене већ корачао истом готово непостојећом стазом. Затим сам постао свестан чудног, меког шапутања. Стао сам и пажљиво осмотрио околину и онда их приметио: људи са стидљивим и уплашеним лицима који су вирили иза бујног зеленила и дрвећа. Одмах сам схватио да ће бити потребно много пажње и стрпљења да их приволим да изађу, али то сам желео свим срцем. Желео сам да ми верују: Осетио сам како ме обузима топлина и саосећање према овим људима које сам једва могао видети, жеља да их заштитим, да им пружим безбедно склониште. Покушавао сам да смислим како да им то објасним, кад ме је син пробудио.

Зурио сам у оно што сам написао и одједном схватио да ме сан незадрживо подсећа на онај давнашњи. Почео сам да дрмам Џуди.

— Шта је, драги... шта се десило? — мрмљала је сањиво.

— Шта си сањала? Шта си сад сањала?

— Не знам... ваљда неку шуму... Не знам, неке људе... Зашто?

— Ништа, онако — рекао сам и пустио је да спава.

Ујутро нисам ништа поменуо. Недељама сам чекао. И најзад се појавио, али овог пута у новинама: чланак од репортера са Филипина о открићу припадника племена можда још непознатог нашој цивилизацији, који обитавају у кишовитим џунглама, срамежљиви и нежни, са жељом да живе у слози и миру. Тачно сам знао како изгледају.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	ИСЦЕРИТИ СЕ	ЈУВЕЛИР	НАШ ПИСАЦ ("ПЕРА СЕГЕДИНАЦ")	ПРАСТАНОВНИЦИ ИТАЛИЈЕ	МЕСТО У КОЈЕМ СЕ ЗИМУЈЕ (МН.)	ЈУЖНО ВОЋЕ	НАЗУВАК
ИСХАБАН, ИСТРОШЕН							
ИЗВОР СЛАНЕ ВОДЕ, СЛАНАЦ							
ДЕО ТВРЂАВЕ							
ОСНОВНА МЕРА, ПРАМЕРА (МН.)							
ЕКСЕР ЗА ЗАКИВАЊЕ							
НАДИМАК ПРОСЈАКА АРНЕЈА У "ОДИСЕЈИ"				СТАРОЈЕВРЕЈСКИ КРАЉ / МЕСТО У ХРВАТСК.			
"ТОНА"		МЕСТО НА ЈАДРАНУ / ЖЕНСКО ИМЕ ОД МИЉА				ДИНАМО-МАШИНА, АЛТЕРНАТОР	
СУДСКИ ПРЕТРЕС							
НАШ ПЕВАЧ МЕТИЋ ВАЈТА					ДЕЛО АНТОНА ЧЕХОВА		АПОТЕКАРСКА РАДИОНИЦА (СТР.)
РАВНОДУШНО, БЕЗОСЕЋАЈНО	"КИЛО" / РЕКА У КИНИ		БОЈА У КАРТАМА / КРАЈЊИ ЦИЉ (МН.)				
ГРЧКО СЛОВО				ЈЕЗЕРО У СЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ / БЕОЧУГ			
"ЕАСТ"		ВРСТА ИНСЕКТА / НАОРУЖАН ЧОВЕК					
КРМЕНАДЛА (МН.)							
НОРВЕШКИ ВИКИНГ ЛЕВ-ЛИФ							
ОСТРВО У ИНДОНЕЗИЈИ							
АРГЕНТИНСКИ ШАХИСТ ОСКАР	ПОСЛЕДЊЕ И ПРВО СЛОВО ЛАТИНИЦЕ			РИЈЕКА / НОВЧАНА ЈЕДИНИЦА БУРМЕ			ОЦЕЊИВАЧКИ ОДБОР
ПЛОВКА (МН.)						ЈЕДНОЦИФРЕН БРОЈ	
ФРАНЦУСКИ ДРАМАТИЧАР ЖАН					3,14... / ЈАКОВ ИГЊАТОВИЋ		
БРАЗИЛСКИ АРХИТЕКТ ОСКАР							
УКРАСИТИ							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Притвор, разрада, створан, занимати, титанит, Оки, и, и, со, А, ас, тврђење, Отава, Спиноза, црнила, оа, уво, ул, оцат, Персида, ићи, ол, семинар, олива, лавор, лавор, и, Иравади, Цетиње, етикета.

МОТО-

Управо тако се зове традиционална приредба посвећена аутомобилу, аутомобилизму, мотоциклу и мотоциклизму и свим осталим комбинацијама возила и спортова на два и четири точка. Било је и лудости на води.

Крајем прошле године Болоња је девет дана била позорница на којој се, буквално, свашта догађало: неустрашиви мотоциклисти летели су преко поређаних аутомобила, возачи специјално конструисаних возила, укључујући и го-карт, изводили су немогуће тачке, камионџије су — видите и сами — својим вратоломним маневрима дизали косу на глави посматрача; у нарочито припремљеним базенима одржаване су посебне представе за љубитеље спортова на води.

Заслуга за овако велику и разноврсну приредбу свакако припада и организаторима који су се својски потрудили да овогодишњи шоу у свему надмаши представе из претходних година.

За све заинтересоване произвођаче аутомобила резервисане су сајамске просторије површине од око триста хиљада квадратних метара, што је двоструко више него лане. У три павиљона изложена су серијска возила, разни уређаји и прибор, а у два остала —

САМО УЗ ПОМОЋ ЛУПЕ

Овај модел, Изота-Фраскини „8 А" дело је Карла Бријанце а налази се у збирци једног приватног колекционара који је пуне три године, из дана у дан, пратио све фазе његове израде. Аутор је као материјал користио углавном месинг и бакар а има и делова од алуминијума, дрвета и гуме — да би у потпуности одговарао оригиналу.

Делови од дрвета у две нијансе представљали су посебну тешкоћу: прављена је нека врста шах поља с квадратима чија страница износи — један милиметар! Гуме су исте врсте у свим детаљима, готово сви делови су покретни. Ознаке на мотору и каросерији читају се уз помоћ лупе. Модел је тежак пет килограма и дугачак педесет центиметара

...ШОУ

специјални аутомобили и возила која су обележила епоху развоја ове индустрије. Нема шта није било...

Доста простора посвећено је и спортским аутомобилима који су у овом тренутку на највећој цени: „формула 1“ и Феραријев „турбо“ којим је ова прослављена кућа 1982. године освојила титулу најбољег конструктора.

Преко три стотине произвођача мотоцикла надметало се моделима свих врста и за свачији џеп. Између Јапанаца и Италијана водио се прави двобој. Ови други су чак пружали прилику заинтересованима да по сниженој цени набаве најбоље тркачке мотоцикле. Половне, наравно.

Нашли су се ту и произвођачи стерео уређаја за аутомобиле, а одржана је и лицитација старих возила и то у организацији лондонске куће Кристиз.

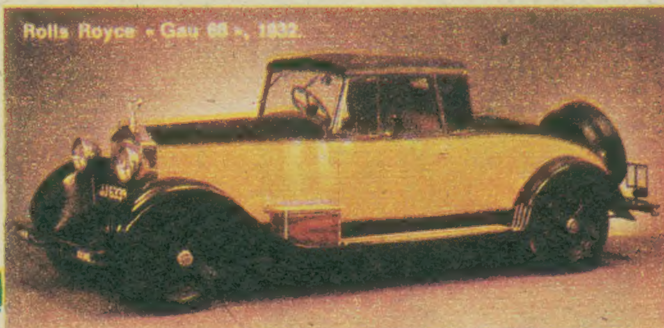
Италијанска аутомобилска ревија „Кватроруоте“ (Четири точка) приредила је изложбу старих аутомобила под називом „Шест величанствених“ као и продају, разуме се, својих издања, али и популарних видео касета са свим могућим садржајима.

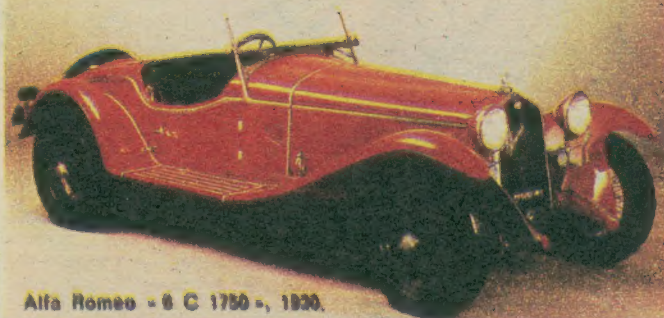
Шоу или вашар? То више није важно!

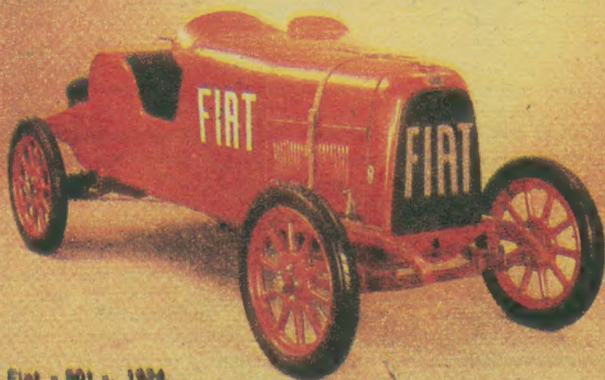
Д. В.

ШЕСТ ВЕЛИЧАНСТВЕНИХ

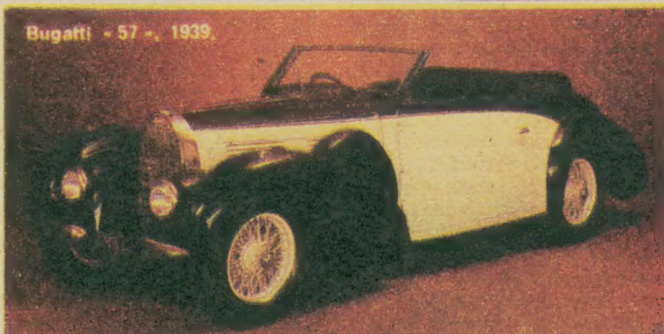
Од педесет аутомобила, са колико располаже музеј италијанске издавачке куће ДОМУС, за Мотор шоу у Болоњи изабрано је ових шест модела за које се верује да на најбољи начин представљају светску производњу двадесетих и тридесетих година, у свим секторима аутомобилизма. Изузев Ланћине „ламбде“ сви ови аутомобили имали су ванserијску каросерију.

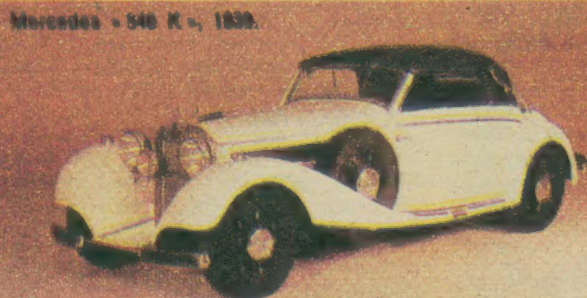

Rolls Royce « Gau 68 », 1932.

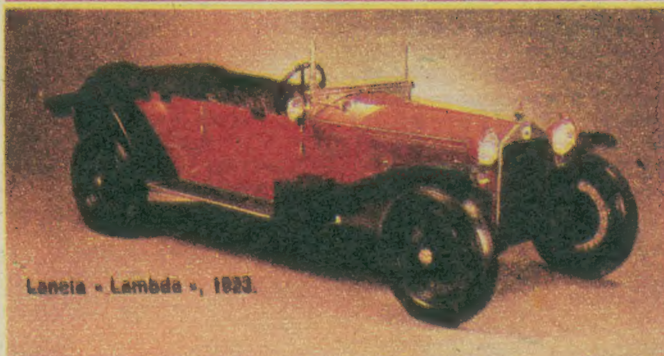

Alfa Romeo « 6 C 1750 », 1930.

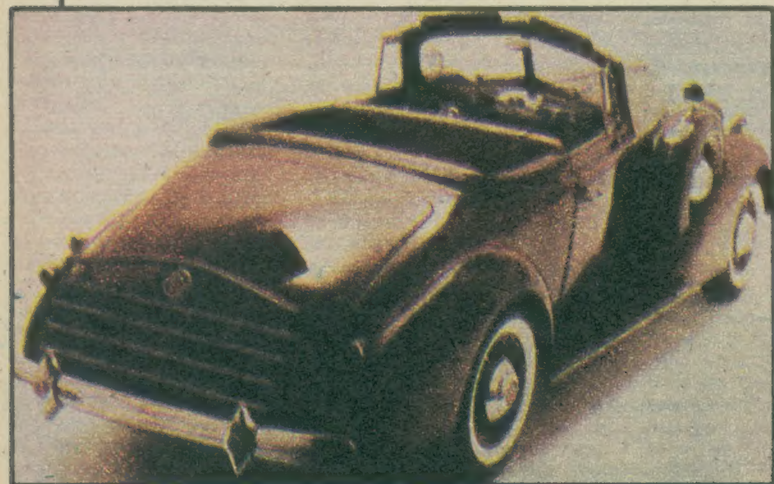

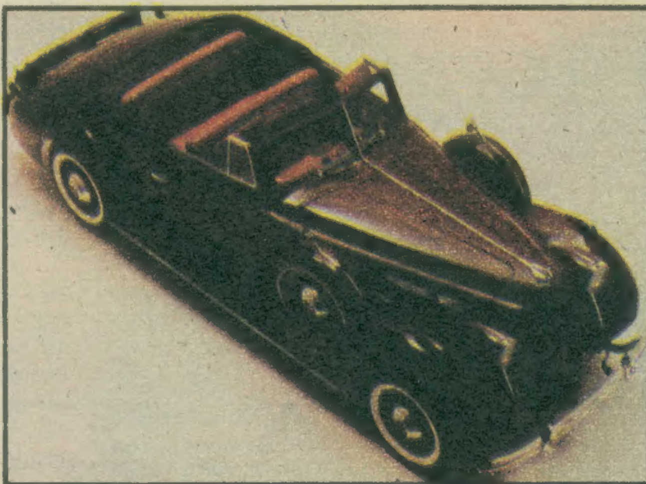
Fiat « 801 », 1924.

Bugatti « 57 », 1939.

Mercedes « 540 K », 1939.

Lancia « Lambda », 1923.

НИСУ ПРАВИ

Шпанац Мануел Оливе Санс и Италијан Карло Бријанца прави су мајстори моделарства. Мануел је нешто старији и овим послом бави се преко четрдесет година. Њихове минијатурне творевине права су ремек-дела моделарства и бисери којима нема равних на изложбама ове врсте. За своје моделе, који захтевају хиљаде часова рада и изгледају немогуће стварно, добили су највећа светска признања.

Погледајте њихова најновија остварења: PACKARD »EIGHT« из 1937. и ISOTTA-FRASCHINI „8A“ из 1926.

ОСАМ ЦИЛИНДАРА — Пакард „осам“ је класично америчко возило предратног периода које је моделовао Мануел Оливе Санс у размери 1:12. Врата се отварају а исто тако и хауба испод које се налази верна копија мотора са осам цилиндара. Има волан који се окреће и право правцато вешање. Потпуно су исти и други детаљи: боја, хромирани делови, кожа, инструменти — све је до танчина верно оригиналу, тако рећи савршено. Модел, направљен за једног колекционара из Барселоне, тежак је два килограма и дугачак тридесет пет центиметара.

Не пада се тек тако

Желео бих да знам због чега путнички авиони чак и при најмањем оштећењу трупа, осим ако су у питању мотори и пилотска кабина, губе висину и падају?

ЗОРАН ПАНТЕЛИЋ,
Патриса Лумумбе 45,
Београд

Не бисмо баш могли да се сложимо с тобом да авион и при најмањем оштећењу губи висину и пада осим кад су у питању мотори и пилотска кабина. Мање оштећење, поготову ако се догоди на делу трупа који није под притиском, неће угрозити безбедност лета нити приморати пилота да смањи висину. Међутим, ако се за време лета појави пукотина у зиду авиона било у путничкој, било у пилотској кабини, долази до опадања унутрашњег притиска и пилот намерно смањује висину. Спуштању летелице на мању висину прибегава се и у случају мањег оштећења мотора. Дакле, није у питању губљење висине и падање већ строго контролисани лет.

Уколико дође до оштећења крила, трупа или репа за које се баш не би могло рећи да је најмање, авион почиње да губи висину због разлике у такозваним притисцима опструјавања профила: ремете се силе узгона које иначе летелицу одржавају у нормалним условима лета и онемогућавају нормално управљање.

Писмо недеље

КО ЈЕ БИО ПРВИ?

Нас двојица препирали смо се цело вече: ја тврдим да је Хилари први човек који се испео на највиши врх Хималаја а мој друг да су то пре њега успели многи Шерпаси. Пала је и опклада и то не мала. Ти пресуди ко је у праву.

СЛОБА и ЉУБА,
Београд

Земља снега, како се на старосанскритском језику зову Хималаји, планински је ланац дуг око 2750 км са преко хиљаду врхова изнад 6000 метара! Међутим, то није све: у овом дугачком венцу преко 200 врхова је више од 7000 а 14 више од 8000 метара. Највиши од њих, Маунт Еверест, висок је 8882 м што се иначе не сматра његовом дефинитивном висином.

Хималаји спадају у геолошки млађе планине код којих тектонска активност још није завршена, па су могућа спуштања и издизања. Тако је приликом земљотреса који је ову област захватио 1950. године Маунт Еверест „порастао“ за око 65 метара. Занимљиво је да је веома дуго највишим врхом Хималаја сматран Гаурисанкар, заправо један од суседа Евереста висок „само“ 7145 м.

Разуме се да је „Земља снега“ са својим неприступачним врховима, окованим вечитим ледом, постала највећи изазов алпиниста из целог света. Посебно Маунт Еверест. Први стварни покушај да се освоји Чомо-Лунгма, како врх називају становници ових предела, направили су 1921. године Енглези, који су чак основали Комитет за Еверест и у њему поред алпиниста окупили и неколицину млађих научника. Највиша тачка до које су доспели било је Северно седло на 7010 м: мећава, лавине и ветрови који се иначе сматрају веома опасним по психу пењача, приморали су експедицију да се врати.

Већ следеће године у освајање Маунт Еверестa је кренула нова британска експедиција у којој су учествовали тада најбољи алпинисти: упркос мразевима, лавини, па чак и њеним падовима, успела је да се пробије до 8225 м. Међутим, разређени ваздух је толико исцрпео њене чланове да су морали да се врате. Онда је иницијативу преузела друга група опремљена апаратима за кисеоник, али ни она није доспела много даље. Нови покушај уследио је 1924. а затим деветогодишња пауза да би тек 1933. на Еверест кренула нова експедиција. Ни она се није домогла циља. Године 1934. на Чомо-Лунгму је кренуо авијатичар Морис Вилсон носећи у својој торби само хлеб и сланину. Овај самоубилачки покушај и није могао друкчије да се заврши до — смрћу. Вилсона је годину дана касније нашао Шерпас Тенсинг испод Северног седла.

До избијања другог светског рата на Маунт Еверест су опремљене још две експедиције, прва 1935. а друга 1936, обе из Британије. Онда је настала пауза од 14 година. На Еверест су се поново „окомили“ Британци 1951. а годину дана касније и Руси. Ни једни ни други нису успели да га освоје. У пролеће 1952. на Хималаје је стигла швајцарска експедиција под вођством др Виса Динана: њен члан Ламбер је заједно са Шерпасом Тенсингом успео да се, испевши се на 8700 м, највише приближи Евересту. Да није било страховитог ветра, можда би ова два пењача успела да га се домогну.

Годину дана касније на Хималаје је опет кренула једна британска експедиција: предводио је пуковник Хант. Детаљно упозната с искуствима Швајцараца који су покушали успон са јужне стране, ова експедиција се постарала да понесе и најсавременију опрему коју је, поред осталог, чинио и мали топ за разбијање снежних маса, потенцијалних лавина. После два неуспела покушаја двојица су ипак успела да се пробију до Јужног врха и висине од 8748 м, а онда су морали да се врате у логор јер је радио најавио монсун. И нада је већ изгледало да ће Еверест и овог пута остати неосвојен, време се поправило. То су искористили Новозеланђанин Едмунд Хилари и Шерпас Тенсинг: 29. маја њих двојица су на Маунт Евересту поболи цепин са четири заставице: британском, непалском, индијском и ОУН. Није било никаквих трагова да је ико пре њих стајао на највишем врху света.

Приче да су Еверест заправо први освојили Шерпаси нису основане јер они не само да нису располагали одговарајућом пењачком техником већ их је и од снежних врхова држало на одстојању веровање да су ови станишта богова и духова. Уосталом, домаћа имена хималајских врхова недвосмислено указују на веровање да представљају инкарнацију тамошњих божанстава. Примера ради, Чомо-Лунгма (Маунт Еверест) се преводи као мајка богиња света или богиња снега.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Весна Нешковић, Милена Срдановић, Љиљана Лукић, Снежана Павловић, и Верица Лазић, ученице VIII/3 Основне школе „Цветан Бркић Цвеја“, 15356 Глушци желе да се дописују са младима из целе Југославије

Споменка Ракић, 11253 Сремчица, Дољанска 28 — 11 година, сакупља Цицине кутке из Забавника и значке

Виолета Савин, 23000 Зрењанин, Раде Трнића 43 — 16 година, воли забавну музику, сакупља хемијске оловке, маркице, значке . . .

Миодраг Кожић, 59000 Шибеник, Марка Марулића 7 — 15 година, воли музику, спорт, добро друштво, забаву и карикатуре, сакупља све и свашта

Сања Каповић, 71350 Соколац, Славише Вајнера Чиче 50 — 13 година, сакупља значке, маркице и лутке, воли забавну и народну музику

Дејана Драгојевић, 19000 Зајечар, Његошева 5/19 — 17 година, воли све што воле млади, одговара на свако писмо

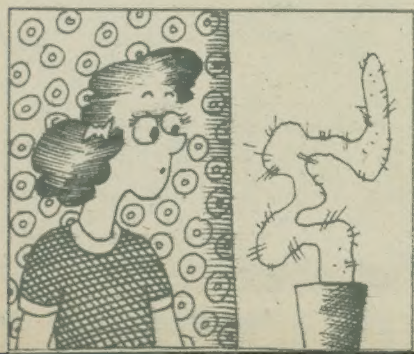
Наташа Динић, 26300 Вршац, Подвршанска 138 — 13 година, воли добру музику и све што је занимљиво њеној генерацији

8000 врста

Недавно сам од другарице добила кактус који сам посадила и ставила у хлад. Међутим, пошто никако није хтео да расте, пресадила сам га, изнела напоље на сунце али је убрзо почео да се савија. Молим те да ми објасниш због чега се то дешава?

ДРИТА М.
Косово Поље

Да бисмо могли да ти дамо одговор, морали бисмо да знамо која је врста у питању јер свака од 7—8000 колико се иначе гаји у кућама захтева одређене услове. Осим тога, постоје кактуси којима је од природе „дато“ да буду савијени. Зато нам се поново јави: радо ћемо ти помоћи.

Зимско мировање

Однедавно се бавим риболовом и мучи ме једно питање: због чега мрене целу зиму проводе укочене једна поред друге?

ЧИТАЛАЦ из Ниша

Разлог је сасвим једноставан: као и многе друге животињске врсте и мрене падају у зимски сан. Код њих он није баш прави. Заправо, пре би могло да се каже да мрене падају у зимско мировање. Зато се оне и лакше покрећу него животиње које имају прави сан.

Како ући у траг?

Посједујем два медаљона од којих је један већи од 10 динара и израђен од лаког метала сличног алуминијуму. На њему пише ROBERTCAVELIE DE LA SALLE *и година 1647-1687. На тој страни налази се и лик човјека у профилу са дугом косом. На другој страни налази се лист јавора и испод њега ситним словима исписана ријеч* LOMBARDO. *Други медаљон је нешто мањи и израђен је од злата. На њему пише:* ADAM RIES ANNO *и година 1550. На једној страни је попрсје човјека у средњовјековном одијелу и капи. На другој је грб, изнад кога пише* AR *а са десне стране* ZE *или* ZC. *Молила бих те да ми објасниш одакле потичу та два медаљона и тко су људи на њима.*

НАТАЛИЈА БАРДИЋ,
Осијек

Већа медаља је племића Роберта де ла Сала из Ломбардије (покрајине у северној Италији). С обзиром да су медаље често прављене по наруџбини богатих и виђенијих људи о њима је у неким случајевима немогуће наћи податке чак и у исцрпним историјама одређене земље, то је случај и са овом. Што се друге медаље тиче, на основу приложеног описа и цртежа који си нам послала, не можемо да је идентификујемо. Подручје медаљарства је огромно и, за разлику од рецимо нумизматике, не постоје систематски каталози у којима би биле регистроване и обрађене све до сада пронађене медаље. Тако да једино што о твојој медаљи можемо да кажемо јесте да је заиста врло необична.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Драган Марковић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:
Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Станковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Чедељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Škr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

WALT DISNEY
МИКИ

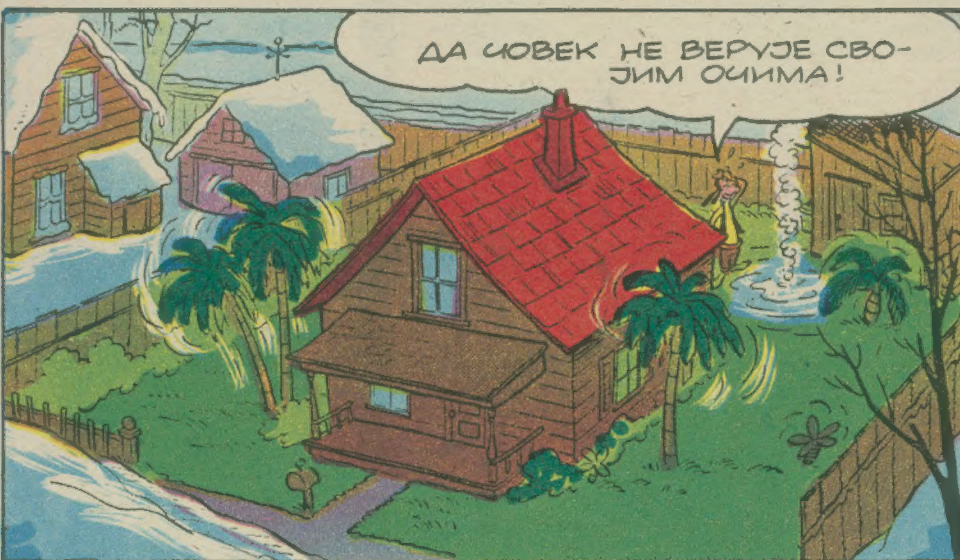

Е, ОВОГ СНЕГА И ЗИМЕ МИ ЈЕ ВЕЋ ПРЕКО ГЛАВЕ!

ШТА ЛИ ЈЕ САД ОВО?
ШШШ

ИЛ' ЈЕ НЕКИ ТОПЛИ ИЗВОР ИЛ' ЈЕ ВУЛКАН!
ПУК-ПУК

А-УУУ!

УФ, ПОСТАЈЕ ТОПЛО!

ДА ЧОВЕК НЕ ВЕРУЈЕ СВО-ЈИМ ОЧИМА!

МЉАЦ... МЉАЦ! МОРАМ ПРИЗНАТИ ДА МИ СЕ ОВО ДОПАДА!

ЋАО, МАЛИША! И ТИ СИ СТИГ'О, А?

ОТКУД ЗНАМ ОДАКЛЕ СУ ДОШЛИ? ОНИ МЕНЕ НИШТА НЕ ПИТАЈУ ПА ШТО БИ' ЈА ЊИХ?
WALT DISNEY